

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 369

**Danıştay kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in,
3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin
kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu
(1/474, 2/440)**

Danıştay kanunu tasarısı (1/474)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 2019/2078

12 . 6 . 1963

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 10 . 6 . 1963 tarihinde kararlaştırılan «Danıştay kanunu tasarısı» ve gerekçesi, ekleriyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Ismet İnönü
Başbakan

G E R E K Ç E

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Danıştaya yüksek mahkemeler arasında yer vermiş bulunmaktadır.

Anayasanın 140 nci maddesinin ikinci fıkrasında Danıştayın görevleri gösterilmiş ve son fıkrasında da, Danıştay hakkında yapılması emredilen kanunla hangi konuların düzenleneceği açıklanmıştır.

İkinci fıkra hükmüne göre Danıştayın esas görevleri 1924 Anayasasında olduğu gibi, kazai, idari olmak üzere iki kısma ayrılmıştır.

Son fıkrada yazılı kanunlardan, Danıştay mensuplarının hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, haklarında disiplin koğuşturması yapılması ve disiplin cezası uygulanması hususları hakkında, 1924 Anayasasında bir işaret bulunmadığından yürürlükte bulunan Danıştay Kanununda bunlara dair hükümler yoktur. Bu hususların yeni kanunda, Anayasa hükmü ile yer alması gerekmektedir. Aynı fıkra, bu kanunların, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre düzenlenmesi direktifini de vermektedir.

Danıştay kanun tasarısı, Anayasanın yukarıda belirtilen hükümlerine uyularak hazırlanmıştır.

Malûm olduğu üzere, Danıştay ilk defa «Şûrayı Devlet» adı altında 1868 yılında kurulmuş, 1876 Kanunu Esasisinde devamı teyit olunmuştur. Cumhuriyet, devrinde, Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile bir Anayasa organı haline getirilmiş olup 23 Kasım 1341 tarihinde kabul olunan 669 sayılı Kanun, Danıştayın ilk teşkilât kanunudur. Bu kanun, 1859 sayılı Kanunla değişiklik görmüştür. Bugünkü kuruluş 3446 sayılı ve bunu değiştiren 4904 ve 7354 sayılı kanunlara dayanmaktadır. Bunlardan 7354 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (F) fıkrası, 14 . 7 . 1960 tarihli ve 20 sayılı Kanunla; 3546 sayılı Kanunun 3 ve 10 ncu maddeleri de 20 . 9 . 1960 tarih ve 84 sayılı Kanunla değiştirilmiş ve yine 84 sayılı Kanunla bir geçici madde eklenmiştir.

Bu suretle Türkiye'de yüz yıla yakın bir mazisi olan Danıştayın, zaman zaman, adı, teşkilâtı ve görevleri değişikliğe uğramıştır. Cumhuriyet devrinde bilhassa 3546 sayılı Kanunun kabul edildiği 21 . 12 . 1938 tarihinden itibaren, teşkilât ve görevleri itibariyle, Danıştayın istikrarlı bir organ haline geldiği söylenebilir. Yeni Anayasa, Danıştayın görevlerinde bir değişiklik yapmadığı gibi bugünkü kuruluş esaslarında da bir değişikliği tazammun etmemektedir. Anayasa bir yenilik olmak üzere, idari mahkemelerin kurulması imkânlarını açık bırakmıştır ki, bu da ayrı bir kanun konusu teşkil eder.

İdari mahkemelerin kurulması yeni tahsisatı gerektirmekte idari yargı alanında yetişmiş elemanların teminine bağlı bulunmakta ve ayrıca bu mahkemelerin görev ve yetkilerinin tesbiti ve işleyişlerinin düzenlenmesi için bâzı incelemelerin yapılmasını ve bu meyanda, ilçe ve il idare kurulları ve vergi itiraz ve temyiz komisyonları gibi idari uyumsuzlukları çözümleyen, fakat tam mânası ile bir idari mahkeme niteliğini taşımayan kurulların durumlarının da göz önünde tutulmasını icabettirmektedir. Bu sebeplerle idari mahkemeler kanun tasarisının hazırlanması uzunca bir zaman alacaktır. Halbuki, Danıştay Kanununun Anayasanın geçici 7 nci maddesi gereğince en geç iki yıl içinde çıkarılması lâzımgeldiği gibi, yine Anayasanın, kanunla düzenlenmesini emrettiği konulara da yer verilmek suretiyle Danıştay kanun tasarisının bir an önce hazırlanması ve bu yüksek mahkemenin daha düzenli ve verimli bir şekilde çalışabilmesinin sağlanması zaruri olduğu düşünüldüğünden, idari mahkemeler kanun tasarisının hazırlanmasını beklemeye lüzum görülmemiştir.

Esasen iki tasarinın hükümleri arasında bir tedahül bahis konusu değildir. Bununla beraber, sunulan tasarıda, kurulacak idari mahkemeler de göz önünde tutulmuştur.

Tasarı, bölümler halinde düzenlenmiş olup on bölüme ayrılmış bulunmakta ve bir de (son hükümler) başlığını taşıyan hükümleri ihtiva eylemektedir.

Bölmelerde, sırası ile : Kuruluş Danıştay meslek mensupları ile idare memurlarının nitelikleri, seçilmeleri ve atanmaları, karar organlarının kuruluşu, Danıştayın ve organlarının görevleri, yargılama usulleri, Danıştay mensuplarının ödevleri, hakları ve meslekte ilerlemeleri, disiplin kovuşturması, cezai kovuşturma, görevin sona ermesi, çeşitli hükümler; konuları düzenlenmiştir.

Gerekçe de bölümler sırasına göre kaleme alınmıştır. Her bölümün gerekçesinde yalnız, esaslara taallük eden veya izahında fayda mülâhaza edilen maddeler üzerinde durulmuş ve icabettikçe, yürürlükteki kanun hükümleri ile mukâyeseler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM .

1 nci ve 2 nci maddeler — Tasarinın 1 nci maddesi ile Anayasaya göre tarifi yapılan Danıştay'ın yürürlükte bulunan kanununun 1 nci maddesinde, Başbakanlığa bağlı olduğu yazılıdır. Anayasanın 132 nci maddesinin kenar başlığı ve metni, mahkemelerin ve görevlerinde hakimlerin bağımsızlığını ifade etmektedir. Danıştay da bütün olarak bir Yüksek Mahkeme olduğuna göre bağımsız olması zarurî görülmüş ve tasarinın 2nci maddesinde bu esas belirtilmekle beraber, bütçe ve Hükümetle ilgili işlerinin Başbakanlık aracılığı ile yürütüleceğine dair maddeye bir fıkra eklenmiştir.

3 ncü madde — Anayasanın 140 nci maddesinin son fıkrasında Danıştay mensuplarından bahsedilmekte ise de bunların kimler olduğu açıklanmamıştır. Aynı fıkrada yazılı hususların kapsamını tâyin bakımından, Danıştay mensuplarının tesbit edilmesi lüzumlu görülmüştür. Bu fıkrada, yapılacak kanunda mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarının gözönünde tutulması direktifi verilmiştir. Başkanlar ile üyeler ve Başkanunsözcüsü yüksek hakim durumunda bulduklarına göre, bunların, Danıştay mensupları içinde mütalâa edilmeleri gerektiğinde şüphe edilemez. Yine Anayasanın 137 nci maddesinde kanun sözcülerinin özlük işlerinde ve görevlerini yapmalarında kanuna, teminat sağlayıcı hükümler konulması emredilmiştir. Bu hüküm karşısında, kanunsözcülerinin de Danıştay mensubu sayılmaları icabedeceği aşikârdır. Yukarıda

sayılanlar dışında Danıştayda yardımcıları sınıfı vardır. Bunlar da çalışmalar ile adalet hizmetinin yürütülmesine yardım etmektedirler. Bu itibarla, başyardımcı ve yardımcıların da, Danıştay mensupları içine almaları ve kanuna, bunlar hakkında da teminat sağlayıcı hükümler konulması, Anayasanın 140 nci maddesinin maksadına ve hizmetin icaplarına uygun olacağı kanısına varılmış ve tasarrufların Danıştay meslek mensupları matlahabını taşıyan 3 ncü maddesi bu sebeple düzenlenmiştir.

Danıştayda görevli diğer memurların Danıştay meslek mensupları arasında yer almalarına mahal ve inkân görülmemiştir. Bu memurların nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, memurlar hakkındaki hükümlere tâbi olacak (madde 18 ve 13), görevleri, Danıştay Tüzüğünde gösterilecektir. (Madde: 112)

5 nci madde — Tasarrufların 5 nci maddesinde, Danıştayın karar organları toplu bir halde sayılmış ve bunların kuruluşları 19 - 28 nci maddelerde, görevleri ise 29 - 61 nci maddelerde belirtilmiştir. Bu organlardan yüksek disiplin kurulu yeni ihdas edilmiş olup başkanlar ve üyeler hakkında disiplin kovuşturması yapılması ve disiplin cezası verilmesi işlerini görecektir. Diğer Danıştay mensupları hakkında bu işler Yönetim ve Disiplin Kurulu tarafından yürütülecektir. Bu kurulun kuruluşuna, bir başyardımcı ile bu derecede bir kanunsözceüsü ilâve etmek suretiyle, bugünkü kuruluş kısmen değiştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

8 nci madde — Danıştay başkan ve üyelerinin niteliklerinde, yürürlükteki hükümlere nazaran bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu cümleden olarak 40 yaş kaydı kaldırılmış, bunun yerine, yüksek tahsillerini bitirdikten sonra en az onbeş yıl Devlet memuriyetinde başarı ile çalışmış ve dördüncü derecedeki kadroda bu derece maaşı kazanmış hak olarak almış olmaları aranmıştır. Danıştay, idare ile fertler arasındaki münasebetlere ilişkin işlere bakmakta olduğuna göre, başkanlıklara ve üyeliklere seçilecek olanların, uzun zaman Devlet memuru olarak çalışmak suretiyle tecrübe görmüş ve idarî icapları kavramış kimselerden olmaları lüzumunu kendiliğinden anlaşıyor. Yüksek tahsilden sonra en az onbeş yıl Devlet memuriyetinde bulunmak, gerekli tecrübeyi ictisabetmek için kâfi görülmüştür. 8 nci maddede yazılı valilik görevi eylemlî valiliğe hasredilmiş ve Askerî Yargıtay Başkanlığı veya üyeliği ile Başsavcılık ve belirli branşlarda profesörlük de kabul edilmiştir. Vergiler Temyiz Komisyonu Başkanı ile daire başkanlıklarında ve üyeliklerinde bulunanların vergi işlerindeki ihtisasları dolayısıyla Danıştayda kendilerinden faydalanılacağı düşünölmüş ve 8 nci maddede bu görevler de gösterilmiştir. Öte yandan Anayasanın 140 nci maddesinde, Başkanunsözceüsü, başkan ve üyeler meyanında yer aldığından bu göreve seçilecek olanlar için, aynı maddede yazılı nitelikler aranmış, ancak kendisi idarî dâvalarda hukukî bakımdan düşünönce bildireceği cihetle tahsilini, 14 ncü maddede sayılan fakülte veya yüksek okullardan birinde yapmış olması icabettiği maddenin son fıkrasında açıklanmıştır.

10 ve 11 nci maddeler — Anayasanın 140 nci maddesi gereğince, başkan ve üyelerle Başkanunsözceüsünün seçimlerinde, Bakanlar kurulu ile Danıştay Genel Kurulunca ayrı ayrı boş yer sayısı kadar aday gösterilmesi lâzımdır. Tasarrufların 10 uncu maddesinde, aday seçimi için Genel Kurula bir aday listesi verilmesi usulü kabul edilmiştir. Bu liste, Genel Kurulca seçilecek bir komisyon tarafından hazırlanacak, seçimden en az bir hafta önce kurul üyelerine tevzi edilecek ve bunda ilgililerin kısa hal tercümelere de gösterilecektir. Bu suretle üyeler, oy verecekleri kimselerin niteliklerini öğrenmek ve icabında araştırmak imkânını bulacaklardır. Genel Kurulda serbestçe teklifte bulunmak usulü tercih edilmemiştir. Zira bu takdirde, liste usulünün aksine olarak, üyelerin, aday gösterilenlerin nitelikleri bakımından bir inceleme yapmaları kabil olmayacağı ve adaylık için çok kimseler teklif edilebileceğinden oylamanın güçleşeceği düşünölmüştür. 11 nci madde oylamanın usulünü göstermektedir.

13 ncü madde — Danıştayın verimli bir şekilde çalışabilmesi için kadrolarının uzun bir süre boş kalmamasını sağlamak üzere, Anayasada gösterilen organlar tarafından yapılacak işlerin be-

lirli bir süre içinde neticelendirilmesi lüzumlu görüldüğünden, madde bu maksatla sevk edilmiştir.

14 ncü madde — Yürürlükte bulunan Danıştay Kanununda, kanunsözcülerinin nitelikleri, yardımcıların niteliklerine atıf yapılmak suretiyle gösterilmiş iken bu defa aynı maddede birleştirilmiştir. Keza kanuna göre yardımcıların Hukuk ve Ekonomi Fakültelerini veya Siyasal Bilgiler Okulunu yahut bunlara denk yabancı memleket fakülte ve yüksek okullarını bitirmiş olmaları şartı meyanına; bilhassa vergi uyumsuzluklarına ilişkin dâvalarda, hem kuvvetli bir hukuk formasyonu olan, hem de iktisadi ve malî konularda ve hesap işlerinde bilgi sahibi bulunan kanunsözcüsü ve yardımcılarına da ihtiyaç bulunduğu, Ekonomi Fakültesini, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bitirmiş olanların bu ihtiyaca cevap verecek durumda oldukları göz önünde tutularak bu müesseselerde yüksek tahsil görmüş olanların da kanunsözcüsü ve yardımcılığa alınmaları esas kabul edilmiştir.

16 ncü madde — Danıştay, Anayasa gereğince, bağımsız bir yüksek mahkeme haline geldiğinden, kanunsözcüleri ile yardımcıların atanmalarının ve yükselmelerinin Yönetim ve Disiplin Kurulunun seçimi veya teklifi üzerine (Madde 61) Birinci Başkan tarafından yapılması uygun görülmüş; ayrıca idari bir kabiliyeti gösterilmesini gerektiren başyardımcılık görevine atanacaklarda aranacak nitelikler de bu maddede belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

19 ncü madde — Danıştayda halen, dört idari daire ve beş dâva dairesi vardır. 4904 sayılı Kanunla, 1946 yılında dâva dairelerinin sayısı ikiden üçe çıkarılmıştır. İş hacmi ise, 1954 ten itibaren mütemadiyen artmış ve bu yıla kadar ortalama oniki bin civarında dâva açılmış iken bu miktar, 1955 yılında onyediyine, sonraki yıllarda yirmi bine yükselmiş ve 1960 yılında otuzbir bini aşmıştır. Bu arada çalışmaya da hız verilmiş ve 1955 yılına kadar gelen dâva nisbetinde iş çıkarılmış ise de bu yıldan sonra birikme başlamış ve 1951 yılında devir dokuz bin iken 1960 yılı sonunda kırkdört bini, 1961 yılı sonunda kırkdokuz bini ve 1962 yılında ellibir bini geçmiştir. Bu artış karşısında ancak 1959 yılında yürürlüğe giren 7354 sayılı Kanunla yeniden iki dâva dairesi ve bir idari daire ihdas edilmiştir. Yeni daireler 1960 yılında faaliyete geçebilmiştir. Bu tedbir faydalı olmuş ve 1958 yılına kadar yılda onbin ile önüç bin civarında dâva intaç edilmekte iken bu miktar 1960 yılında yirmi dört bini, 1961 yılında otuzbir bini ve 1962 yılında da otuziki bini tecavüz etmiştir. Buna rağmen, vaktinde tedbir alınmaması yüzünden hâsıl olan birikme yenilememiş ve ayrı bir tedbir olarak, 7354 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, İkinci Daireden gayri idari dairelere de dâvalara bakmak görevi verilmiştir. Aynı organın idari ve kazai ayrı iki görev yapması doğru olmadığı gibi idari dairelerin asli işlerinden artan zamanları mahdud olduğundan dâva işlerine yardımları da yetersizdir. Bu sebeple tasarıda idari dairelere yargı yetkisi vermek usulü terk edilmiştir. Tasarı hazırlanırken, birikmiş olan işlerin süratle tasfiyesi imkânları ve bundan sonra gelecek işlerin muhtemel artışı üzerinde durulmuştur. Yüksek Hâkimler Kurulu Kanunu, Danıştaya yeni görev vermiş ve 64 ncü maddesinde bölümlerden ve Genel Kuruldan verilen kesin kararlar aleyhine Danıştaya başvurma yetkisi saklı tutulmuştur. Bütün hâkimleri ilgilendiren bu kararlara karşı açılacak dâva adedini tahmin etmek kabil olmamakla beraber bunların oldukça yüksek bir yekûna varacağı muhakkaktır.

Anayasa Mahkemesince, yürürlükteki kanunlardan bâzılarının iptal edilmekte bulunması sonucu olarak birçok idari dâvaların açılmakta olduğunu ve açılabileceğini ve çıkarılacak kanunların yeni uyumsuzluklara yol açabileceğini de hesaba katmak lâzımdır. Takdir buyurulacağı üzere, işlerin ilerdeki seyrini katî olarak kestirmek mümkün değil ise de, iş hacminin bugünküne nazaran hayli artacağı tahmin olunabilir. Birikmiş işlerin tasfiyesi ve bundan sonra birikmeye meydan verilmemesi endişesi karşısında, dâva daireleri sayısının bugün için sekize çıkarılması zaruri görülmüştür. Halen sayısı dört olan idari dairelerin daha kesif bir çalışma yapmaları suretiyle üçe indirilebileceği sonucuna varılmıştır. Bu suretle idari dairelerden birisinin dâva

dairesi haline getirilmesi ve böylece yeniden üç dâva dairesi kurulması teklif olunmuştur.

Bu tedbirle birlikte çalışmalara da hız verilince gecikmenin önlenebileceği umulmaktadır. İlerde alt derece idari mahkemeler kurulduğu takdirde işlerin normal hale getirilmesi imkânları da artacaktır.

19 ncu maddede daireler buna göre tesbit edilmiştir.

Halen bütün dairelerin tebliğ işleri, bir başyardımcının başkanlığı altında bulunan tetkik ve tebliğ heyeti tarafından yürütülmektedir. Bu usul 7354 sayılı Kanunla ihdas edilmiştir. Bugüne kadar olan takibattan, tebliğ işlerinin aksadığı anlaşıldığından bu işlerin daireler tarafından yapılması daha doğru olacağı düşünülmüş ve bu maksatla her dairede, bir başkâtabin yönetimi altında bir kalem bulunması 19 ncu maddede derpiş olunmuştur.

20 ncu madde — Üyelerin dairelere ayrılması ve dairelerde vukubulacak noksanlıkların diğer dairelerden tamamlanması işleminin, bir kurul tarafından kullanılması daha uygun görüldüğünden, bu yetki birinci başkandan alınarak başkanlar kuruluna bırakılmış; dâva dairelerine ayrılacak üyelerde aranılacak tahsil branşlarına da, 14 ncü maddede izah olunan gerekçeye müsteniden İktisat Fakültesi ve İktisadi ve Ticari İlimler akademileri ilâve olunmuştur. Ayrıca bu fakülte ve yüksek okullar mezunlarından olmayan üyelerin, dâva dairelerinde ve dâva daireleri genel kurulunda görevlendirilmeleri mümkün olmadığından ve idari daireler sayısı da üçe indirildiğinden, başkan ve üyelükler için yapılacak seçimlerde bu durumun gözönünde tutulması zaruri görülmüş ve bu maksatla maddeye son fıkra konulmuştur.

23 ncü madde — Tasarıda dâva dairelerinin sayısı sekize çıkarıldığından bu dairelerin başkan ve üyelerinin sayısı en az kırk kişiye baliğ olmaktadır. Dâva daireleri genel kurulunun toplanması, bütün başkan ve üyelerin katılması şartına tabi tutulduğu takdirde, tatbikatta güçlükler baş gösterecektir. Bu itibarla ayrı bir toplanma yeter sayısı tesbiti zaruri görülmüştür. Ancak bu halde de, kurula iştirak edecek olanlar her toplantıda değişebilirler. Bu durumun ise, kurulda istikrar sağlanamamasına ve dolayısıyla içtihatlarında sık sık aykırılıklar hâsıl olmasına sebeb olacağı şüphesizdir. Tatbikatta bu mahzurla karşılaşmıştır. Buna karşı bir tedbir olmak üzere 23 ncü maddeye kurulun, imkân nisbetinde sabit bir hale getirilmesini temin edecek hükümler konmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

30 ncu madde — Yürürlükteki Danıştay Kanununda, idari işlemlerin iptali sebepleri, yetki, şekil, esas ve maksat cihetlerine munhasırdır. Tasarıda bu sebepler derpiş edilmiştir. Ancak bu sebepler, idari kazanın tam bir kontrol yapmasına yetmemektedir. İdari işlemlerin bir sebebe dayanması idare hukukunun icaplarından biridir. Bu sebep, işlemin yapıldığı sırada mevcud olan, objektif vâkıalardır ki idareyi, işlemi tesis etmeye sevk etmiştir. Sebebin, kabule şayan olması için, evvelâ gerçeğe uyması ve sonra da işlemin tesisini, kanunun maksadına göre, haklı gösterecek nitelikte olması lâzımdır. İdari yargı hâkimi bu bakımdan da işlemi kontrol edebilmelidir. Aksi takdirde kontrol, bütün kapsamı ile yapılmış sayılamaz. İdari işleminde sebep gösterilmesini kanun emretmese bile, hâkimin kontrolünü yapabilmesi için, idare, hâkimin talebi üzerine, dayanmış olduğu sebepleri bildirmekle mükellef olmalıdır. Sebep unsuru, bunu sağlayacaktır. Maksat unsuru, idari işlemin bir hukuk kaidesine uygunluğunu objektif olarak kontrol edilmesini değil, sadece sübjektif bir inceleme yapılmasını, yani idarenin gayesinin, kanun vaznı tarafından gözetilen gayeye uyup uymadığını kontrol etmeyi istihdaf eder. Bu itibarla sebep unsuru, maksat unsurundan farklıdır. Mevzuatımızda kazai kontrol alanında bu bakımdan mevcudolan boşluk, yürürlükte olan Danıştay Kanununda iptal sebepleri arasında gösterilen (esas) unsurunun (sebebin) ve (konu) olarak iki hususu ihtiva eylediği gerekçesiyle ve içtihat yoluyla doldurulmaya çalışılmaktadır. Malûm olduğu üzere, iptal sebeplerinden olan (konu); idarece itihaz edilen kararın konusu ile kanunun tâyin ettiği konunun aynıyet göstermemesi hâlini ifade eder. Bir kararın konusu, hukuki tasarrufun, diğer bir ifade ile icrai kararın bir

unsuru, yani o tasarrufun husule getireceği neticedir. Bu netice yani kararın konusu, kanunun gösterdiği konuya uygun olmadığı takdirde bir iptal sebebi teşkil etmektedir. Bu itibarla tasarrufların 30 ncu maddesi, esas unsuru yerine sebep ve konu unsurları sarahatla konulmak suretiyle, düzenlenmiştir.

Anayasada idarenin eylem ve işlemlerinden bahsedilmektedir. (Madde 114) Tasarrufların birçok maddelerinde, bunlar meyanında, idari uyumsuzlukları ve dâvaları tarif eden 30 ncu maddesinde bu tabirler yer almıştır. İşlem ve eylem kelimelerinin mânası ve kapsamı Danıştay yargı organlarının içtihatları ile belirecektir. Bununla beraber, tasarı gerekçelerinin bu konuda ışık tutabilecekleri aşikârdır. İşlem tabirinin, idare makamları tarafından gerek tüzük, yönetmelik gibi objektif tanzimi tasarrufları ve gerek bunların ve kanunların uygulanması zmnında, karar, muamele ve başka adlar altında, idari maksatla tesis olunan her çeşit hukuki tasarrufları; idari eylem tabirinin ise, yine idarenin tamamen maddi olan fiil ve hareketlerini ifade ettiği düşünülmüş ve tasarrufların çeşitli maddelerinde bu anlamda kullanılmıştır. Anayasanın 114 ncu maddesine ilişkin gerekçesinden de işlem tabirinin, yukarıda belirtilen mânada alındığı anlaşılmaktadır.

Yürürlükteki Danıştay Kanununda, idari dâvalar, tam yargı dâvaları, iptâl dâvaları, idari mukavelelerden çıkan ihtilâflar ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve yetki uyumsuzlukları olmak üzere dört kısma ayrılmıştır. Halbuki adalet mahkemelerinde bakılmakta olan bir dâvada idari bir işlemin mânası veya şümulünün tâyini hususları ihtilâf konusu olabilir.

Bu uyumsuzluk hakkında karar vermeye idari yargı görevli olduğundan mahkeme ilk önce tarafların idari yargıda bu kısım uyumsuzlukları hallettirmelerine karar verebilir. 30 ncu maddede, bu çeşit uyumsuzluklar da derpiş edilmiş bulunmaktadır.

31 nei madde — Anayasanın 140 nei maddesi, Danıştayı, «kanunların başka idari yargı mercilerine bırakmadığı konularda ilk derece ve genel olarak üst derece idare mahkemesi» olarak tavsif etmiş ve bu itibarla alt derece idare mahkemelerinin kurulmasını derpiş etmiş bulunmasına ve kurulacak idare mahkemelerinden verilecek kararlar da Danıştayda temyiz yoluyla inceleneceğine, hâlen yargı görevi yaptığı kabul olunan idare kurulları Temyiz ve İtiraz komisyonları gibi diğer mercilerin Anayasanın 140, 114 ve 7 nei maddelerine göre bağımsız birer yargı mercii veya idare mahkemesi haline getirilmeleri zaruri bulunmasına binaen, ileride buna göre teşekkül edecek organların şimdiden tadadî şekilde sayılmasına mahal ve imkân görülmediğinden, bunların bütününe kapsayacak şekilde bir tarif ile temyiz davalarının tesbiti uygun görülmüştür.

32 - 42 nei maddeler - 32 - 42 nei maddelerde 4,5,6,7,8,9,10,11 nei dava dairelerinin görevleri belirtilmiştir. 42 nei madde ile, dava dairelerindeki işlerde birbirlerine nazaran nisbetsizlik görüldüğü takdirde belirli konulara ilişkin olmak kaydı ile, bu işlerden bir kısmının diğer dava dairelerine verilmesi yetkisi, Başkanlar Kurulu kararına bırakılmış ve keyfiyet göreve taallük etmesi bakımından ilgililerin daha önce bu durumdan bilgi edinmelerini sağlamak amacı ile son fıkra ilâve olunmuştur.

43 ncu madde - Yürürlükteki kanunda, Dâva Daireleri Genel Kurulunun görevleri 5 bent halinde sayılmış iken tasarrufların 43 ncu maddesinde, bu görevler 10 bent halinde gösterilmiştir.

Bu maddenin A bendi tüzüklerin iptali için açılacak davalara aittir. Filhakika, 1924 Anayasasının 52 nei maddesinde tüzüklerin kanunlara aykırılığı ileri sürüldükte bunun gözüm yerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi olduğu hükmü mevcut idi. Bu hüküm karşısında tüzüklerin kanuna aykırılığı iddiasıyla Danıştay'da idari dâva açılması mümkün değildi. Yeni Anayasa da bu yolda bir hüküm bulunmadığından bundan böyle tüzüklerin iptali hakkında da dava açılabilir. Bu itibarla mezkûr bentte bu davalara, Dava Daireleri Genel Kurulunda bakılacağı tasrih edilmiştir.

Maddenin C beninde; Anayasa gereğince çıkarılan Yüksek Hakimler Kurulu Kanununun 64 ncu maddesi, bölümlerden ve Genel Kuruldan verilen kesin kararlar aleyhine Danıştaya başvurma yetkisini saklı tutmuş olduğundan Yüksek Hakimler Kurulu Genel Kurulundan verilen kararlar aleyhine açılacak davalara Dava Daireleri Genel Kurulunca bakılacağı belirtilmiştir. Yüksek Ha-

kimler Kurulunun bölümlerinden verilen kararlara karşı açılacak davalar ise, Danıştay sekizinci Dairesince çözümlenecektir. (Madde 37)

Maddenin G bendi; Danıştay dava daireleri veya idarî yargı mercileri arasında çıkan görev ve yetki anlaşmazlıklarının çözümü hususunda yürürlükteki Danıştay Kanununda bir hüküm bulunmadığı için bu boşluğu doldurmak ve ileride idare mahkemelerinin teşekkül edeceği de göz önünde tutulmak suretiyle, tasarıya ilâve olunmuştur.

Maddenin diğer bentleri; Anayasanın hükümleri dâhilinde hazırlanan bu tasarı ile Danıştay'da kurulan yeni organların görevlerinden doğacak bir kısım işlerin Dâva Daireleri Genel Kurulunda görülmesini veya yürürlükte bulunan Danıştay Kanununda mevcut boşlukların doldurulmasını istihdaf etmektedir.

Bundan başka yürürlükteki kanunda Genel Kurulun görevleri meyanında bulunan yönetmelikler hakkındaki iptal dâvaları, Genel Kurulun görevleri arasından çıkarılmıştır. Bu suretle, eğer yönetmelik Bakanlar Kurulu kararına iktiran etmiş ise maddenin (A) bendi gereğince bu hususta açılacak dâvalar Dâva Daireleri Genel Kurulunda, bir bakanlık veya kamu idaresi veya birkaç bakanlık veya kamu idaresi tarafından müştereken çıkarılmış ise bu hususta açılacak dâvalar, yönetmeliğin düzenlendiği konuların mahiyetine göre ilgili dâva dairelerinde çözümlenecektir.

44 - 45 nci maddeler — İçtihatları Birleştirme Kuruluna ilişkin hükümler yürürlükteki kanuna nazaran, bazı özellikler taşımaktadır. Bu cümleden olmak üzere içtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde Başkanunsözcüsünün de mütalâası alınarak işin incelenmesi ve bu husustaki kararların belirli bir süre içinde Resmî gazetede yayınlanması hakkında hüküm sevk edilmiş ve ayrıca bu kararlara idari yargı mercileriyle birlikte idarenin de uymaya mecbur olduğu tasarih edilmiştir.

46 - 51 nci maddeler — Yukarda açıklandığı üzere 4 idari daireden birisinin (Dokuzuncu Dairenin) dâva dairesi haline getirilmesi uygun görülerek, idari dairelerin görevleri, işlerin hacım ve mahiyetine göre yeniden düzenlenmiş ve taallük ettiği maddelerde gösterilmiştir. Danıştayı ilgilendiren işlerde de Danıştay Başkanlığınca mütalâa istenmesi lüzumu hâsıl olmaktadır. Bu halde, işin Başbakanlık kanalı ile Danıştaya intikal ettirilmesinin fuzuli bir işlem olacağı mülâhaza edilerek Danıştay Başkanlığınca doğrudan doğruya mütalâa istenebileceği 49 ncu maddenin son fıkrasında belirtilmiştir. Bu kabül isteklerin incelenmesi de tasarının esasları dairesince yapılacaktır.

52 nci madde — 7354 sayılı Kanunun 19 ncu maddesi hükmüne göre, kanun tasarılarının, Birinci Dairece incelendikten sonra Danıştay Genel Kurulundan geçirilmesi Birinci Başkanın havalisine bağlıdır.

Hükümetçe ancak önemli konulara taallük eden kanun tasarılarının Danıştay'ın tetkikine sunulacağı düşünülmüş ve bu itibarla, bunların Genel Kurulda incelenmesi her bakımdan faydalı görülmüş olduğundan, 52 nci madde, bunu da sağlayacak şekilde kaleme alınmış ve ayrıca Danıştay idari daireleri arasında çıkan görev uyumsuzluklarının halli yetkisi de Genel Kurula verilmiştir.

56 nci madde — Yürürlükte bulunan Danıştay Kanununda açık bir hüküm bulunmadığı için tatbikatta meydana gelen tereddütlerin izalesi maksadiyle, evrak getirilmesine ve yetkililerin dinlenmesine dair olan bu maddeye, açıklanmasında Devletin yüksek menfaatlerine zarar verilmesi umulan ve sır halinde saklanması gereken bilgilerin verilmesinden ve evrak ve belgelerin gönderilmesinden kaçınmak hususunda ilgili makama takdir hakkı tanıyan son fıkra ilâve olmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

66 nci Madde — Yürürlükteki Danıştay Kanununda açık bir hüküm bulunmadığı için meydana gelen çeşitli içtihatları önlemek maksadiyle ve idare hukuku prensiplerine de uygun olarak,

dâva açma süresi hakkındaki bu maddenin üçüncü fıkrasıyla, kanuna göre ilânı gereken düzenleyici ve genel tasarruflara karşı bu tasarrufların ilgililere uygulanmasından önce objektif şekilde iptal dâvası açılabileceğine ve bu tasarrufların ilgililere uygulanmasından sonra da iptal veya tam yargı dâvası açmak haklarının saklı bulunduğu dair hüküm sevk olunmuştur.

67 nci Madde — İlk derece mahkemesi olarak Danıştay'ın görevine giren işlerde adalet mahkemelerine başvurulduğu ve dâva görev noktasından reddalunduğu takdirde bu zuhulün sonucu olarak süre aşımı sebebiyle hakkın ziyana mahal kalmamak için 171 sayılı tefsir Kararı ile, dâvanın Danıştayca görülmesi imkânı bâzı kayıt ve şartlarla sağlanmıştır. Bu imkân, adalet mahkemeleri dışında tasarının 31 nci maddesinde yazılı yerler vâkı olacak başvurmalara da teşmil edilmiş ve 67 nci maddede bu konu düzenlenmiştir.

68 - 69 neu Maddeler — Tasarının 68 nci maddesi, ortada henüz idari dâvaya konu olabilecek bir tasarruf bulunmamakla beraber ferdin, kendisi hakkında, idarece bir işlem veya eylem yapılmasını istiyebilmesi; 69 neu madde ise, tesis edilmiş olan ve idari dâva konusu teşkil eden bir tasarruf mevcut olmakla beraber bunun ıslah edileceği ihtimaline binaen fuzulen dâva açılmasına mahal kalmamak üzere idareden tasarrufun kaldırılmasını, değiştirilmesini veya yenisinin tesis edilmesini idari dâva açma süresi için talebedilmesi hallerine taallük etmektedir. Her iki halde idare, üç ay zarfında cevap vermezse red cevabı vermiş sayılarak idari dâva açılacaktır. Bu müracaat imkânları, yürürlükteki Danıştay Kanununda da derpiş olunmuştur. Yeni hüküm olarak tasarının 69 neu maddesinde de, 68 nci maddeye mütenazır olarak üç ay içinde cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılacağı açıklanmış ve tasarının aynı maddesine, idareye başvurma tarihine kadar geçen sürenin, isteğin reddi üzerine işlemeğe başlıyan dâva süresine ekleneceğini ifade eden bir fıkra ilâve edilmiştir.

Filhakika; Anayasanın, idarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımının yazılı bildirim tarihinden başlayacağını âmir bulunan hükmü muvacehesinde, dâva süresinin yazılı bildirim tarihinden başlaması şart ise de, idare tarafından uzun müddet cevap verilmemesi halinde fertlerin haklarını dâva yoluyla aramalarına imkân sağlamak bakımından idarenin sukutuna ait 68 nci madde ile fertlere ayrıca bir hak daha tanınması uygun görülmüş ve ancak yürürlükte olan kanundan farklı, yeni bir husus ve Anayasanın hükmüne mütenazır bir hal şekli olarak dâva açılmayan haller ile 90 gün geçtikten sonra açıldığı için tetkik olunamayacağı yönünden dâva dilekçesinin reddi hallerinde, maddede bahis konusu sürenin bitiminden sonra idarece cevap verildiği takdirde yeniden dâva açmak hakları fertlere tanınmıştır.

70 nci madde — Halen uygulanan içtihadı göre, iptali istenen bir işlem ferdin hakkını da ihlâl etmiş ise, tam yargı yani tazminat dâvasının iptal dâvası ile birlikte açılması icap etmektedir. İtiraz olunan işlemin Danıştayca iptaline karar verildikten sonra bu karara dayanılarak açılan tam yargı dâvası süre aşımından reddolunmaktadır. Bu içtihadı bilmeyen fertler mağdur olmaktadır. Halbuki işlemin iptal edilip edilemeyeceği henüz meçhul iken mutlaka iptal edilecekmiş gibi tazminat dâvası açmak ve bunun için hare ödemek mantıkî ve pratik bir yol değildir. Kaldı ki, işlem iptal edildikten sonra, ilgilinin idareye başvurarak tazminat istemesi mümkün ve idarenin yeniden bir dâvaya muhatap olmamak için bu isteği yerine getirmesi de vârittir. Bu düşüncelerle, 70 nci maddede iptal ve tam yargı dâvalarının birlikte açılması yolu açık bırakıldığı gibi, iptal kararından sonra tam yargı dâvasının açılmasına mesâğ verilmiş ve bu dâvanın açılmasından önce tazminat verilmesi hakkında, 69 neu madde hükmü dairesinde idareye başvurma hakkı saklı tutulmuştur.

71 nci madde — Bu madde ile de, fert lehine başka bir kolaylık gösterilmiştir. Yürürlükteki hükümler gereğince, zararı mucibolan bir eylemin öğrenildiği tarihten itibaren doksan gün içinde tazminat dâvası açılması icap etmektedir. Bu kabîl eylemler, hususi hukukun haksız fiillerine benzerdir. Bu itibarla, bu fiillerde uygulanan zaman aşımına kıyasen ferdin idari eylemi öğrendiği tarihten itibaren bir sene içinde ilk önce idareye başvurarak hakkının yerine getirilmesini istemesi ve bu talebi kısmen veya tamamen reddedildiği takdirde doksan gün içinde tazminat dâvası

açması lâzımgeldiği 71 nci maddede açıklanmıştır. Bu usul, idari dâva açmak için idari bir kararın bulunması yolunda idare hukukunda genel olarak kabul olunan esasa da uygun düşmektedir. Öte yandan idarenin tazminat isteğini yerine getirmesi de vârit olup bu takdirde dâvaya mahal kalmamış olacaktır. Aynı zamanda dâva açılması için ferde, doksan güne nisbetle daha uzun bir süre verilmiş bulunmaktadır. Ancak idari muamelelerin bir an önce sonuca bağlanması zarureti dolayısıyla, bu konuda, huşusi hukuktan farklı olarak beş yıllık zaman aşımı kabul edilmiştir.

73 - 74 nci maddeler — 7354 sayılı Kanunun ek maddesi ile ihdas olunan Tetkik ve Tebliğ Heyeti, dâva dilekçelerini, görev ve usul noktalarından incelemekte, bu yönden bir kanunsuzluk görürse durumu bir raporla görevli daireye bildirmekte ve dairesi bir kanunsuzluk görmezse tebliğ işlemi yapılmaktadır. Dairece kanunsuzluk görülen hallerde, bunun niteliğine göre, dâvanın veya dilekçenin reddine ve belirli süre içinde yeniden dâva açılmasına, noksanların tamamlanmasına veya merci tecavüz edilmiş ise dilekçenin görevli mercie tevdiine karar verilir. Bu usulün faydalı olduğu, tatbikattan anlaşılmış ve tasarıda da muhafaza edilmiştir. Ancak bu ilk incelemenin her dâvada görevli dairelerce yapılması daha isabetli olacağına kanaat getirilmiş olduğundan, bu iş, tasarıda dairelere verilmiş ve Tetkik ve Tebliğ Heyeti kaldırılmıştır. Dosyaların tekemmülüne kadar bu heyetin gördüğü işler dairelerde yürütülecektir. Dosyaların görevli daireye havalesini de adı geçen heyet yapmaktadır. Bu heyet kaldırılınca bu işi görmek üzere, genel kâtibin denetimi altında, üç yardımcıdan ibaret bir büro kurulması zarureti hâsıl olmuştur. Ancak, aynı yardımcıların bu işte süresiz çalıştırılması, şahsi istifadeleri bakımından zararlı olacağından, münavebe ile altışar aylık müddetlerle havale işinde görevlendirilmeleri yerinde görülmüştür.

Tasarının 73 ve 74 nci maddelerinde, yukarıki esaslar yer almış bulunmaktadır.

79 nci madde — Kanun sözcüleri, inceledikleri dâva dosyalarında mevcut evrak ve belgelerden yeter derecede bir kanaat edinemezlerse işlem dosyasının getirilmesini, keşif veya bilirkişi tetkikatı yahut delil tesbiti yapılmasını isteyebilirler.

Bu istekleri görevli dairece kabul edilmeyebilir. Bu durum, tatbikatta başgöstermiş ve tereddütler doğurmuş olduğundan 79 nci maddede, bu hususta bir hal şekli gösterilmesi lüzumu hâsıl olmuştur.

81 nci madde — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulunun dosya dışında yapacağı incelemeye dair olan 81 nci maddeye, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 40 nci maddesine mütenazır olarak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği veya yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, ilgili makama, sözü edilen bilgi ve belgeleri vermemek hususunda takdir hakkı tanıyan son fıkra ilâve olunmuştur.

83 nci madde — Bu maddede ve tasarının diğer maddelerinde (Madde 54 ve 86 gibi) geçen «raportör» tâbiri, dosyayı inceliyen ve kurullara açıklamalarda bulunan üye ve yardımcıları ifade etmektedir.

84 nci madde — Yürürlükteki Danıştay Kanununa göre, Danıştay Dâva daireleri veya Dâva Daireleri Genel Kurulu kararlarının kesin ve lâzumülnifaz ve icra olması muvacehesinde (Madde 56), kararları bozulan idari yargı mercilerinin bu kararlara karşı ısrar hakları mevcut değil ise de, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 406 nci maddesinin son fıkrası ile Vergiler Temyiz Komisyonuna ısrar hakkı tanınması dolayısıyla, işbu tasarının 84 nci maddesinin son fıkrasına, idare hukuku esaslarına uygun olarak, açık bir şekilde böyle bir hükmün konulmasında fayda ve zaruret görülmüş ve sözü geçen 213 sayılı Kanunun 406 nci maddesinin son fıkrası da tasarının 173 nci maddesiyle kaldırılmıştır.

86 nci madde — Dairelerde dâva dosyaları üzerinde görüşüldükten sonra karar verilmekte ise de kararlar aynı toplantıda imzalanmamaktadır. Bu hal mahzurlu görüldüğünden, her dosya için karar sonucunu ve lüzumlu diğer hususları ihtiva eden bir tutanak düzenlenerek dosyada saklanması 86 nci maddede derpiş olunmuştur.

87 nci Madde — Danıştayın yargılama usulleri tasarıda yer almıştır. Ancak bu konuda sadece idari kazanın özelliğinin gerektirdiği kurallar tesbit edilmiştir. Bunlar dışında kalan hususlarda Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanunundan faydalanılması mümkün olduğundan tasarıda bunların tekrarlanması füzuli olacağı düşünülüş ve 87 nci maddede adı geçen kanuna atıfta bulunulmakla yetinilmiştir. Ancak yürürlükteki Danıştay Kanununda (madde 44) yapılan atıf ihtiyacı tamamen karşılayamadığından, tasarının bu maddesinde daha geniş bir atıf yapılmak yoluna gidilmiştir.

88 nci Madde — Danıştay meslek mensuplarının dâvaya bakmaktan çekinmesi ve reddi özellik taşıyan konulardan olduğu eihetle 88 nci maddede bu özelliğe göre gereken hükümler sevk olunmuştur. Bu hükümler dışında, Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanununun çekinmeye ve redde ilişkin diğer hükümleri tatbik olunacaktır.

89 ncu Madde — Danıştayda açılmış veya açılacak dâvalarda da delillerin tesbiti lüzumu hâsıl olmaktadır. Danıştayca delil tesbiti yapılması, usulü dairesinde dâva açıldıktan ve bu dâvanın, Danıştayın görevine girdiği anlaşıldıktan sonra mümkün olabilir. Nitekim yürütmenin durdurulmasında da usul böyledir. Bu itibarla, tasarıda, dâva açılmadan önce Danıştaya delil tesbiti görevi verilmemiştir. Buna mukabil dâva açıldıktan sonra, delil tesbiti de bunun bir safhası olduğundan Danıştayca yapılması asıl olmakla beraber Danıştayın kadrosu dar olduğundan, memleketin çeşitli yerlerinden gelebilecek delil tesbiti taleplerini yerine getirmemesi ihtimali göz önünde tutulmuştur. Bu halde hakkın kaybına mahal verilmemek için delil tesbiti işinin mahallî mahkemelere yapılması zaruri olur. Bu düşüncelerle tasarının 89 ncu maddesi kaleme alınmış ve delil tesbitinin ancak Danıştaydan istenebileceği ve dairesi bunu uygun görürse, üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tesbitin mahallî adlî ve idari yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebileceği belirtilmiştir.

91 nci Madde — Taraflara tebliğ olunan ilâmlarda muhalefet şerhlerinin yazılıp yazılmaması hususunda genel bir kural bulunmadığından tatbikat dairelere göre değişmektedir. Muhalefet şerhlerinin taraflarca bilinmesinde bir mahzur hatıra gelmemiş, bilâkis fayda mülâhaha edilmiş ve tatbikatta birliği sağlamak amacı ile 91 nci maddede, bu şerhlerin yazılacağı hakkında hüküm konmuştur.

93 ncu Madde — Yürütmenin durdurulması konusunda, yürürlükteki Danıştay Kanunundan farklı olarak; bâzı iptal dâvaları için teminat istenilmesinde fayda ve lüzum bulunmadığından, bu kabül dâvalarda yetkili daire veya kurulun icabı halinde teminat aramıyabileceğine ve taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıkların da yürütme hakkında karar veren daire veya kurulca çözümleneceğine dair iki fıkra tasarının 93 ncu maddesine ilâve olunmuştur.

94 ncu Madde — Danıştay Kanununun 56 nci maddesinde, Danıştaydan çıkan kararların umumi hükümler dairesinde infaz ve icra olunacağı yazılıdır. Bu hüküm maksadı temin edememektedir. İdari işlemlerin Danıştayca iptali üzerine, iptal kararı dairesinde, idarenin yeni karar alması lâzımdır. Yeni karar üzerine de icabında dâva açılabilir. Umumi infaz hükümlerine göre idarenin şu veya bu yolda karar vermeye zorlanamayacağı aşîkârdır. Tam yargı dâvalarında ise idarenin tazminata mahkûmiyeti halinde âmme hükmî şahıslarına ait malların faydalandığı haklar dolayısıyla icra yürütülememektedir. Bu sebeple yukarıda işaret olunan 56 nci madde hükmüne tasarıda yer verilmemiştir. Bununla beraber bu mesele üzerinde ayrıca durulmuştur. Anayasanın 132 nci maddesinde, idarenin de mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu, bu kararları hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği emredilmiştir. Danıştay yüksek bir mahkeme olduğundan Anayasanın emri Danıştayın kararlarını da kapsamaktadır. Esasen yüksek bir mahkeme olarak Danıştaydan çıkan kararlar bir muhkem kazıye meydana getirirler. Bu hükümlerden ve prensiplerden faydalanarak tasarının 94 ncu maddesi düzenlenmiştir.

Şu kadar ki, yukarıda işaret edildiği üzere, iptal kararları üzerine idare, Danıştay kararının ışığı altında, icabında işi tekrar inceledikten ve gerekli tedbirleri aldıktan sonra yeni bir işlem tesis etmeye mecbur olduğu gibi, tazminata hükmedilen hallerde de bazı formaliteleri yerine getirdikten sonra gereğini yapabileceğinden, maddeye, Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecbur olduğu yolunda bir fıkra eklenmiştir. Bu fıkra idarenin yeni kararını vermek veya bir formaliteyi yerine getirmek bahanesiyle, Anayasanın 132 nci maddesi hükmünü ihmal ederek işlem veya eylemi, lüzumsuz yere geciktirmesine vesile teşkil edemez.

102 nci madde — Mevzuatımızda, Danıştayca muhakeme masraflarına ve avukatlık ücretlerine hükmedilip edilmeyeceği hakkında bir sarahat bulunmadığından bu konu çeşitli içtihatlarla yol açmış ve birbirine aykırı kararlar verilmiştir. Bu tereddütleri önlemek maksadı ile 102 nci madde sevk edilmiş ve istek halinde muhakeme masraflarına ve bunlar meyanında sayılması gereken avukatlık ücretine hükmedilmesi kabul olunmuştur.

ALTINCI BÖLÜM

Bu bölümde, Anayasanın emrine uyularak, Danıştay mensuplarının ödevleri, hakları ve meslekte ilerlemeleri 104 - 131 nci maddelerde düzenlenmiştir.

104 - 108 nci maddeler — Ödevlere dair konulan hükümlerle, bütün Danıştay meslek mensuplarının düzenli ve verimli bir şekilde çalışmalarının sağlanması göz önünde tutulmuştur. Bu cümleden olarak, birinci başkanın da dairelerdeki çalışmaları izleyebilmesi için, 104 - 108 nci maddelerde, daire başkanlarının ve Başkanunsözcüsünün her takvim yılı sonunda, işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Başkanlığa bir rapor vermeleri ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirmeleri mecburiyeti konmuştur.

113 nci madde — En yüksek idari mahkeme olan Danıştayın birinci kademedeki meslek mensuplarına, gördükleri hizmetin ehemmiyetiyle mütenasip şekilde aylık verilmesinin hizmetin yararına olacağı düşüncesiyle, Danıştay Birinci Başkanı ve Daire başkanları ile Başkanunsözcüsünün birinci derecedeki, üyelerin ikinci derecedeki memurluk kadrosu aylığı almalarını sağlamak üzere, Anayasa Mahkemesi üyelerinin aylıklarına mütaallik hükmü de göz önünde bulundurulurak, 113 nci maddenin sevkî cihetine gidilmiştir.

114 nci madde — Anayasa, Danıştayı yüksek mahkemeler arasında zikretmiş ve bu itibarla Danıştay başkanları ve üyeleriyle Başkanunsözcüsünü yüksek hâkimler meyanında göstermiş olmasına ve 140 nci maddenin son fıkrasında da Danıştay mensuplarının meslekte ilerlemelerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğini âmir bulunmasına binaen, Danıştay başkanları ve üyeleriyle Başkanunsözcüsünün kazanılmış haklarına ait yükselme süresinin Hâkimler Kanununda olduğu gibi iki yıl olarak tesbiti uygun görülerek bu süre sonunda kendiliğinden bir üst dereceye yükseleceği hükmü 114 nci madde ile sevk olunmuştur.

116 nci madde — Danıştayda uzun zaman hizmet görerek yüksek bir dereceye ulaşmış olan kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcıların, idarenin işleyişine yakinen vâkıf, tecrübe sahibi kimseler olması, Danıştayın görevlerinin icaplarındandır. Bu müesseseye doğrudan doğruya veya bir müddet idarede çalıştıktan sonra intisabeden bu gibi elemanların idare ile yakın temasları kalmamaktadır. Halbuki idarenin işleyişinde yenilikler ve değişiklikler olmaktadır. Bu itibarla, sözü geçen meslek mensuplarının, bunları takibetmeleri çok faydalı olacağı aşîkârdır. Bu da kendilerinin zaman zaman, idari hizmetlerde görevlendirilmeleri ile mümkündür. Ayrıca idare de kendilerinin bilgilerinden faydalanmış olacaktır. Tasarımın 116 nci maddesinde bu konu düzenlenmiş ve idari hizmetlerde görevlendirmenin ne suretle ve hangi şartlarla yapılabileceği belirtilmiştir.

117 nci madde — Tasarımın bu maddesi ile, Danıştay meslek mensuplarının idari yargı sisteminin uygulandığı yabancı memleketlere gönderilerek idare hukuku alanında bilimsel araştırmalar ve meslekî incelemeler yapmaları ve bilgilerini genişletmeleri derpiş olunmuştur.

Maddenin, Danıştay başkanları ve üyeleri ile başkanunsözcüsüne ait olan (A) bendi, Üniversiteler Kanununda, öğretim üyeleri için kabul olunan statüye uygun olarak; kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarına aidolan (B) bendi ise, 4489 sayılı Kanundaki esaslardan mülhem olarak düzenlenmiş ve bu kısım meslek mensuplarının yabancı memleketlere gönderilmelerinden umulan faydanın elde edilebilmesi için gönderileceklerin iyi seçilmelerinde, kendilerine verilecek program dairesinde incelemeler yapmalarında, çalışmalarının kontrol edilmesinde, mecburi hizmetlerini bitirmeden görevlerinden ayrılanların yükümlü bulunacakları tazminat nisbet ve miktarlarında, terfi ve disiplin gibi görevleri ile ilgili konular ile bu maddenin uygulanmasına taallük eden her türlü hususlarda tabi tutulacakları esaslar Danıştay Tüzüğünde tesbit edilecektir.

118 nci madde — Anayasanın 134 ncü maddesinde, hâkimlerin kanunla belirtilenlerden başka, genel ve özel hiçbir görev alamıyacakları yazılıdır. Bu hüküm yüksek hâkim olan Danıştay Başkan ve üyeleri ile Başkanunsözcüsünü de kapsamakta olduğu gibi, adalet hizmetinde çalışan ve kendilerine özel haklar tanınan diğer Danıştay meslek mensuplarının da bu takyide tabi tutulmaları uygun görülmüş ve Danıştay meslek mensuplarının hangi görevleri kabul edebilecekleri 118 nci maddede tâyin olunmuştur. Diğer kanunlarla verilmiş veya verilecek görevleri yapmalarına da imkân verilmiştir.

119 ncu madde — Tasarıda gözetilen amaçlardan biri de, Danıştayın, mensupları için bir meslek müessesesi haline gelmesidir. Buraya, bilhassa yardımcı veya kanunsözcüsü olarak intisabedecek olanlar, istikballerini emniyetle bağhyabileceklerine kanaat getirmelidirler. Bu suretle Danıştaya karşı rağbet artacak, iyi elemanlar bulmak kolaylaşacak ve yetişenler de mesleklerinde kalmayı, diğer görevlere tercih edeceklerdir. Danıştayda üyeliğe ve başkanlığa kadar yükselbilmek imkânları çok olursa kanunsözcülüğü ve yardımcılık ilgililer için bir meslek halini alabilir. Bu düşünce ile, 119 ncu maddede, üyeliklerin en az yarısının, Danıştayda yetişmiş ve üye olmak niteliğini kazanmış olanlara tahsis edileceği ve üye seçimlerinde bu hükmün gözönünde tutulması tasrih edilmiştir. (Nitekim bu nisbet Fransa'da üçte ikidir). Bunlar arasında gerekli nitelikleri haiz aday bulunmazsa bu takdirde dışarıdan aday gösterilebilecektir.

120 nci madde — Aynı düşünceler, 120 nci maddede, boşalan kanunsözcülüklerine ve yardımcılıklara, alt derecedekilerin atanacakları hükme bağlanmış ve fakat bu tasarı ile ihdas edilecek olan dairelerin gerektirdiği kadroların, halen görevde bulunanlar tarafından doldurulmasına imkân bulunmadığından, geçici 9 ncu madde ile bu kadrolara bir defaya mahsus olmak üzere, dışarıdan gerekli nitelikleri haiz olanların atanabilecekleri hükmü sevkolunmuştur. Ancak, başyardımcılık görevi, 16 nci madde hükmüne bağlı tutulmuştur.

121 nci madde — Yürürlükteki mevzuata göre, Danıştayda ancak dâva dairelerinde geçen süreler, diğer şartlar mevcut ise, avukatlık stajı için kabul edilmektedir. İdarî dairelerde hizmet görenler bu haktan faydalanmadıkları cihetle bu dairelerde çalışanlar mağdur olmaktadırlar. Halbuki idarî dairelerde de tamamiyle hukukla ilgili işler görüldüğüne ve meslek mensupları da bu dairelerde nöbetleşe çalıştıklarına ve esasen bu durum Anayasanın Danıştayı bütünüyle bir yüksek mahkeme olarak mütalâa eden 140 nci maddesi hükmüne de uygun olmadığına göre, bu tefrik yerinde görülmemiş ve 121 nci madde ile bu eşitsizlik kaldırılmıştır.

122 nci madde — Başkanlar ve üyeler ile Başkanunsözcüsünün teminatı Anayasada gösterilmiştir. Diğer meslek mensupları için de Anayasanın 140 nci maddesinin son fıkrası hükmüne uyularak, teminat sağlanması tabii görüldüğünden, 122 nci maddede bu hususta gerekli hükümler konulmuştur.

123 ncü madde — Bu maddede kanunsözcülerinin ve yardımcılarının yükselme süreleri iki yıl olarak tesbit edilmiş ve yeterli olanlar birden fazla olduğu takdirde hangi hususların tercih sebebi sayılacağı aynı maddenin üçüncü fıkrasında derpiş olunmuştur. Kanunsözcülerinin ve yardımcılarının, adalet hizmetinin yürütülmesindeki etkileri dolayısıyla, hakimlere kıyasen yükselme sürelerinin iki yıl olarak kabulü, Anayasa hükmüne uygun olarak yerine masruf bir tevcih teşkil edecektir.

124 - 125 nci maddeler — Siciller halen her memurun derecesine göre, en yakın iki üstü tarafından verilmekte ve sicil varakalarında üstlerin cevaplandırmakta güçlük çektikleri sualler bulunmaktadır. Sicillerden beklenen amaç bu usul ile elde edilememektedir. Bu itibarla, tasarıda bu usul terkedilmiş ve bunun yerine sicillerin, kanunsözcülerini ve yardımcıları yakından tanıyan kurullar tarafından ve 124 nci maddede yazılı üç nokta üzerinde verilmesi usulü benimsenmiştir. Bu suretle sicillerin daha iyi sonuçlar vereceği düşünülmüştür. Sicilleri dolduracak kurullar 124 - 125 nci maddelerde gösterilmiştir. Kanaatlerin tesbit şekli genel esaslar halinde 124 nci maddenin son fıkrasında izah edilmiş, bunların uygulama şekli 130 ncu maddede belirtilen Danıştay Tüzüğüne bırakılmıştır.

127 nci madde — Sicilleri menfi olanların durumu bilmeleri kendileri için bir uyarma teşkil edeceği ve icabında dâva açabilmelerine imkân verilmiş olacağı cihetle ilgililere bildirim yapılması usulü tesis edilmiştir. Yeterli oldukları halde diğerlerini tercih dolayısıyla yükseltilmeyenlere de bilgi verilecektir.

128 nci madde — Buldukları görevde başarı gösteremedikleri yolunda üst üste üç sicil alan kanunsözcüleri ile yardımcılarından, bu hizmetlerde istifade ümidi kalmamış demektir. Bu gibilerin daha fazla görevlerinde bırakılması teeviz edilemeyeceğinden emekliliklerini istemeye veya istifaya davet edilmeleri zaruret halini alır. Bu gibiler başarabilecekleri başka hizmetlere girebilirler. 128 nci madde ile bu konu düzenlenmiştir.

129 ncu madde — Kendilerine 127 ve 128 nci maddeler gereğince bildirim yapılanlar, dâva açabileceklerdir. Bu hak tabii olmakla beraber, bu dâvalara, Dâva Daireleri Genel Kurulunda bakılacağı ve bunların üç ay içinde karara bağlanacakları açıklanmak üzere 129 ncu madde konulmuştur. İlgililere bildirilecek hususlar sicillere ilişkin olup birinci başkan, daire başkanları ve üyeler, yerine göre bu hususta oy kullanmış olacakları ve bunlar ilgililerin açacakları dâvalara katılmıyacakları cihetle, belirli bir daire bu dâvalar için görevlendirildiği takdirde kurul teşekkül edemeyecektir. Bu sebeple bahis konusu dâvalara bakma görevi Dâva Daireleri Genel Kuruluna verilmiştir. Her hâdisede daha önce sicil veya karar vermiş olanlar adı geçen Kurula yine iştirak edemeyecekler ise de diğer başkan ve üyelerden kurulu teşkil etmek kabil olacaktır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Danıştay başkanları ve üyeleri ile Başkanunsözcüsü, daha önce belirtildiği üzere, Anayasanın 140 nci maddesindeki Danıştay mensupları tâbirinin kapsamına girdiklerine göre, bunlar hakkında da Anayasanın aynı maddesi gereğince disiplin kovuşturması yapılması ve disiplin cezası verilmesi hakkında tasarıya hüküm konulmasının tabii olacağı düşünülmüş ve 132 nci madde bu maksatla kaleme alınmıştır.

Karar vermek yetkisi başkanlar ve üyeler ile Başkanunsözcüsü hakkında Yüksek Disiplin Kuruluna ve diğer Danıştay meslek mensupları hakkında Yönetim ve Disiplin Kuruluna ait bulunmaktadır.

Başkanlar ve üyeler ile Başkanunsözcüsü hakkında disiplin kovuşturmasını icabettiren hal ve hareketler 132 nci ve verilecek cezalar 138 nci maddelerde gösterilmiştir.

Disiplin kovuşturmasını gerektiren hal ve hareketler iki grupta mütalâa edilmiş olup birisi yüksek hâkimlik vakar ve şerefi ile bağdaşamayanlar, diğeri ise hizmetin aksamasını mucibolanlardır. Metinler, her iki gruptaki hal ve hareketlerin alan ve sınırlarının tâyin ve takdirini mümkün kılaacak açıklıktadır. Kovuşturma konusu olan hal ve hareketlere uygulanacak cezaların tâyini de görevli kurulun takdirine bırakılmıştır. Kurulun teşekkül tarzı, bu takdirin isabetle yapılacağına başlı başına teminat sayılabilir.

Haklarında isnat yapılanlara lüzumlu ve mümkün olan teminat sağlanmış, bu meyanda, 135 nci maddede, isnadolunan hal ve hareketin kendilerine bildirilmek suretiyle sorgularının yapılması, 137 nci maddede soruşturma dosyasını inceleyebilmeleri, karardan önce savunmalarının alınması derpiş olunmuş ve 140 nci maddede dâva hakları da saklı tutulmuştur.

Diğer Danıştay meslek mensupları hakkında kovuşturmayı gerektiren hal ve hareketler 141 nci maddede, kısmen farklı şekilde ifade edilmiş ve 145 nci maddeye, verilecek cezalar arasında ayrıca kınama ve aylığın kesilmesi de ilâve edilmiştir.

Başkanlar ve üyeler ile Başkanunsözcüsüne sağlanan teminat kanunsözcülerine ve yardımcılara da verilmiştir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bu bölüm Danıştay meslek mensuplarının görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçlar ile şahsi suçları hakkında yapılacak cezai kovuşturmaya dairdir.

Anayasanın 140 nci maddesinde cezai kovuşturma konusunda Danıştay Kanununa hüküm konacağına dair bir kayıt yoktur. Ancak yine Anayasanın 134 nci maddesinde, Hâkimler Kanununda, hâkimlerin görevleri ile ilgili suçlardan dolayı yapılacak soruşturmanın da yer alması emredilmiş bulunduğu ve Danıştay da yüksek mahkeme olduğu eihetle, tasarıya bu kovuşturmaya dair de hükümler konulmuştur.

Şahsi suçlara gelince, bunlar hakkında özel soruşturma usulü derpiş edilip edilmiyeceğine dair Anayasada bir işaret yoktur. Ancak hâkimlerin gördükleri hizmet itibarıyla, şahsi suçlarında da özel bir soruşturma usulüne tabi olmaları icabedeceği düşünülmüştür. Nitekim, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Anayasa Mahkemesi kanunlarında da aynı esas kabul edilmiştir.

Kanunsözcülerine ve yardımcılara bu tasarıda tanınan diğer haklar ve görevlerinin nitelikleri göz önünde tutularak gerek görevleri ile ilgili suçlarından ve gerek şahsi suçlarından dolayı bunlara da özel soruşturma usulü teşmil edilmiştir.

Cezai soruşturmanın, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun soruşturmaya ilişkin hükümleri dairesinde yapılacağı 156 nci maddede tasrih edilmiş, 152 - 155 nci maddelerde, itiraz süreleri, görevli daire ve kurullardaki inceleme, soruşturma dosyasının yargı mercilerine intikal ettirilmesi ve karara katılmıyacak olanlar hakkında gerekli görülen özel hükümler konulmuştur.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Anayasanın hâkimlik teminatına dair olan 133 nci maddesinde meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar ile görevini sağlık bakımından yerine getiremiyeceği kesin olarak anlaşılanlar hakkında kanundaki istisnaların saklı olduğu yazılı bulunduğundan Danıştay meslek mensupları için de, tasarıda bu sebeplerle görevin sona ermesi konusunda 158 ve 159 nci maddeler sevk edilmiş, karar vermeğe yetkili organlar gösterilmiş ve 160 nci maddede ilgililerin dâva haklarının saklı olduğu belirtilmiştir.

ONUNCU BÖLÜM

161 - 172 nci maddeleri ihtiva eden bu bölümde çalışmaya ara verme, tatilden istifade edecek olanlar, dâva dilekçelerinin ara verme süresi içinde kabulü, nöbetçi dairenin göreceği işler, sürelerin bitmesi Tasnif ve Yayın Bürosu, tebliğ işleri ve posta ücretleri, Danıştay meslek mensuplarının ödenekleri ve diğer memurların tazminatları, bütçe ve kıyafet hakkında hükümler mevcuttur.

Bu bölümde, sürelerin bitmesine dair olan 165 nci madde, dâva açma ve kararın düzeltilmesi gibi sukutu hak süreleriyle ilgili olmayıp, ancak 75 nci madde de bahis konusu edilen ve kararla uzatılması mümkün olan cevap verme süresine matuftur.

Yine, bu bölümde yer alan Tasnif ve Yayın Bürosu tasarı ile ihdas olunan yeni bir kuruluştur. Bu büro, Danıştay daireleriyle kurullarından verilen kararların muntazam bir şekilde tasnif edilmesi, âmme hukuku ile ilgili ilmi yayımların takibi ve mevzuatın tertip ve tasnifi işleri, aynı zamanda kitaplığın düzenlenmesi ve Danıştay Dergisinin yayımlanması ile meşgul olacak ve bir üyenin başkanlığı altında, bulunacaktır. Bu büroda, bir başyardımcı veya bu derecede

bir kanun sözcüsü, yardımcılar ve diğer memurlar da görevlendirilecektir. Geçirilen tecrübe-lerden böyle bir büronun kurulması zarureti anlaşılmiş bulunmaktadır. Bu büro, Danıştayda, daha ilmi, verimli ve süratli çalışmasını ve kararlar arasında görülen aykırılıkların büyük ölçüde azaltılmasını sağlayacaktır.

Anayasanın 140 nci maddesi, Danıştay mensuplarının ödeneklerinin de kanunla düzenlenmesini emrettiğinden bu konu hakkında Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı Kanunla, Hakimler Kanunu hükümlerine mütenazir olarak 168 ve 169 ncu maddeler düzenlenmiş ve Danıştay mensuplarının ödeneklerine ilişkin 6716 ve 7197 sayılı kanunlar kaldırılmıştır. Ayrıca, Anayasanın 140 nci maddesinin son fıkrasına göre Danıştay meslek mensuplarına verilmesi emrolunan ödeneklerin 7244 sayılı Kanunun 3 ncu maddesi şümulüne giren istihkaklar mahiyetinde telâkki edilemeyeceği düşünülmeyle beraber; esasen hâkimler, Anayasanın 134 ncu maddesinin son fıkrası gereğince kanunda belirtilenlerden başka genel ve özel hiçbir görev alamıyacaklarından ve kanunda belirtilen görevler dolayısıyla bir istihkak verilmesi bahis konusu olduğu takdirde bu istihkakın ödenekle birleşmesi halinde tediyesine imkân olmayacağından ve kanunla karşılığı verilen bir işin bu karşılık alınmadan yaptırılması da bahis konusu edilemeyeceğinden, bir tereddüde mahal kalmamak üzere tasarının 168 nci maddesinin son fıkrasına, bu hususu düzenliyen sarih bir hüküm ilâve olunmuştur.

Danıştayda hizmet gören bâzı memurlara da gördükleri ağır ve mesuliyetli hizmetleri nazara alınarak Adliye teşkilâtında çalışan bir kısım memurlara verildiği gibi bir tazminat verilmesi yerinde olacağı düşüncesiyle bu tazminatın miktarı da 170 nci maddede gösterilmiştir.

SON HÜKÜMLER

Tasarının, son hükümler başlıklı kısmı, Danıştay ile ilgili kanunların ilgasına dair olan 173 ncu madde ile, kaldırılan ve yürürlüğe konulan kadro cetvellerine ait 174 ncu maddeden, dokuz geçici maddeden ve yürürlük ve yürütme hakkındaki 175 ve 176 nci maddelerden ibarettir.

Tasarının 173 ncu maddesi ile yürürlükten kaldırılan hükümler arasında bulunan 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 406 nci maddesinin son fıkrası; tasarının 84 ncu maddesinin gerekçesinde izah olunan sebep dolayısıyla; 788 sayılı Memur Kanununun 50 nci maddesinin ikinci cümlesindeki fıkra ise, bu maddenin yürürlüğe girdiği 1926 yılından beri uygulanma yeri bulunmuş olması itibarıyla, yürürlükten kaldırılmaktadır.

Geçici maddelerde; sırası ile, kanunun yürürlüğe gireceği tarihte görevli bulunan Danıştay meslek mensupları ile diğer memurlarının yeniden seçilmelerine veya atanmalarına lüzum kalmadan görevlerinin devam etmesine; tasarıda terfi sürelerinin iki yıl olarak tesbit edilmiş olması karşısında Danıştay meslek mensuplarının buldukları derecelerde geçirdikleri sürelerin tabii tutulacağı işleme; yeni teşkilât kuruluncaya kadar eski organ ve servislerin görevlerine devam edeceklerine; kaldırılan vergi, resim ve harclara ait kanunlarla ilgili dâvaların hangi dairelerde çözümleneceğine; bu tasarı ile görevleri değişen dairelerde mevcut dosyaların, ayrıca bir karar verilmesine hacet kalmaksızın görevli dairelere devredilmesine; eski Siyasal Bilgiler (Mülkiye) ve Yüksek İktisat ve Ticaret Okulları mezunlarının, bilâhara bu okulların yerini almış olan Siyasal Bilgiler Fakültesi ve İktisadi ve Ticari İlimler akademileri mezunlarına bu tasarının 8, 14 ve 20 nci maddeleriyle tanınan haklardan faydalanmalarını ve keza 14 . 7 . 1960 tarihli ve 20 sayılı Kanunla üye seçilmelerine imkân verilen birinci sınıf yardımcıları ile bu derecedeki kanunsözcülerinin tasarının 8 nci maddesinin (H) bendi hükmünden istifadelerini sağlamak amacıyla güden kazanılmış hakların saklı tutulmasına; Danıştayda halen 119 ncu madde şümulüne giren elementlerin noksan bulunması dolayısıyla mezkûr maddenin uygulanmasının altı yıl sonraya bırakılmasına; bu tasarı ile ihdas olunan dairelerin gerektirdiği kadrolara bir defaya mahsus olmak üzere dışarıdan atanma yapılabilmesine dair hükümler yer almıştır.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, 3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi (2/440)

5 . 2 . 1963

Millet Meclisi Başkanlığına

30 . 12 . 1938 tarih ve 3546 sayılı «Danıştay Kanununun Anayasamıza aykırı hükümlerinin değiştirilmesi» ne dair kanun teklifim gerekçesiyle birlikte sunulmuştur.

Cereğinin yapılmasını rica ederim.

İstanbul Milletvekili
R. Ülker

3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi

GEREKÇE

Halen mer'i Danıştay Kanununun 3 neü maddesine göre, Danıştay Başkan ve üyelerinin Büyük Millet Meclisince seçilmesini âmidir. Öteyandan yeni Anayasamızın 140 neü maddesinin 3 neü fıkrası : Danıştay Başkan ve üyelerinin ve Başkanunun sözcüsünün Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunca seçileceğini göstermektedir. Teklifimizde 3 neü madde Anayasaya uydurulmuştur.

Aynı kanunun 7 neü maddesi «Danıştay memurları hakkında disiplin cezası veren idare komisyonunun kararlarının kesin olduğunu buna karşı dâva açılmıyacağını» hüküm altına almış bulunmaktadır.

Yeni Anayasamızın memur teminatından bahis eden 118 neü maddesi «üncü fıkrasında» Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz» hükmünü koymuştur. Bu madde de Anayasaya uydurulmuştur.

Bakanlıklararası Anayasaya aykırı kanunları tesbitle görevli komisyon raporunda da yer alan bu değişikliklerin temini biran önce tam Anayasa egemenliğini kurmak için bu kanun teklifi yapılmıştır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER'İN TEKLİFİ

3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair Kanun

MADDE 1. — 21 Kânunusâni 1936 tarih ve 3546 sayılı Danıştay Kanununun 20 Eylül 1960 tarih ve 84 sayılı Kanunla değişik 3 neü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 3. — Danıştay Başkan ve üleriyle Başkanun sözcüsü, kanunda gösterilen niteliklere sahip kimseler arasından, Anayasa Mahkemesinin asıl ve yedeklerinden meydana gelen kurulca gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla seçilir. İlk oylamada çoğunluk sağlanmazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

MADDE 2. — 21 Kânunusâni 1936 tarih ve 3546 sayılı Danıştay Kanununa 27 . 5 . 1946 tarih ve 4904 sayılı Kanunla değişik 7 neü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 7. — Danıştay Birinci Başkanı tarafından seçilecek bir daire başkanı ile bir üyeden ve genel kâtipten meydana gelen bir idare komisyonu bulunur.

Komisyon daire başkanı başkanlık yapar. Ve komisyon tam üye ile toplanır.

Başyardımcı ile yardımcılar idare komisyonu tarafından seçilir.

İdare komisyonu bütün memurlar hakkında disiplin cezası tertip ve Birinci Başkanın havale ettiği işler hakkında düşüncesini bildirir.

İdare komisyonu toplantısında üye eksik olduğu zaman Birinci Başkan tarafından seçilecek başkan daire başkan ve üyeleriyle eksik tamamlanır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyonun raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyonu

Esas No. 3/474, 2/440

Karar No. : 2

17 . 7 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Başkanlığınız tarafından komisyonumuza havale edilen Danıştay kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, 3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi, Hükümet temsilcilerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi. Her iki kanun tasarısı ve teklifinin tevhidten görüşülmesine ve müzakereye esas olarak da tasarının incelenmesine komisyonumuzca karar verilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerden sonra gerekçenin aynen kabul edilmesine ve maddelerin incelenmesine geçilmiş ve aşağıda izah edeceğimiz sebeplerle bâzı değişiklikler yapılmıştır.

I - Tasarının 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 35 nei maddeleri aynen;

II - Tasarının 41 nei maddesi 42, 42 nei 43, 44 nei 45, 45 nei 46, 46 nei 47, 47 nei 48, 48 nei 49, 51 nei 52, 52 nei 53, 53 nei 54, 54 nei 55, 55 nei 56, 56 nei 57, 57 nei 58, 58 nei 59, 59 nei 60, 60 nei 61, 62 nei 63, 63 nei 64, 64 nei 65, 66 nei 67, 67 nei 68, 68 nei 69, 69 nei 70, 70 nei 71, 71 nei 72, 72 nei 73, 75 nei 76, 76 nei 77, 77 nei 78, 78 nei 79, 79 nei 80, 80 nei 81, 81 nei 82, 82 nei 83, 83 nei 84, 84 nei 85, 85 nei 86, 86 nei 87, 88 nei 89, 89 nei 90, 90 nei 91, 91 nei 92, 92 nei 93, 93 nei 94, 94 nei 95, 95 nei 96, 96 nei 97, 97 nei 98, 100 nei 101, 101 nei 102, 102 nei 103, 104 nei 105, 105 nei 106, 106 nei 107, 107 nei 108, 108 nei 109, 109 nei 110, 110 nei 111, 111 nei 112, 112 nei 113, 114 nei 115, 115 nei 116, 116 nei 117, 119 nei 120, 120 nei 121, 121 nei 122, 124 nei 125, 126 nei 127, 127 nei 128, 128 nei 129, 130 nei 131, 131 nei 132, 132 nei 133, 133 nei 134, 134 nei 135, 136 nei 137, 137 nei 138, 139 nei 140, 140 nei 141, 141 nei 142, 143 nei 144, 145 nei 146, 146 nei 147, 147 nei 148, 148 nei 149, 149 nei 150, 150 nei 151, 151 nei 152, 152 nei 153, 153 nei 154, 155 nei 156, 156 nei 157, 157 nei 158, 158 nei 159, 159 nei 160, 161 nei 162, 162 nei 163, 164 nei 165, 166 nei 167, 167 nei 168, 169 nei 170, 170 nei 171, 171 nei 172, 172 nei 173, 173 nei 174, 174 nei 175, 175 nei 176, 176 nei 177 nei madde olarak aynen;

III - Tasarının aşağıda yazılı maddeleri, madde içinde geçen diğer maddelere ait numaralarda değişiklik yapılarak, 15 ve 21 nei maddelerle 41 den büyük madde numaraları bir sayı büyütülmek şartıyla tasarının 43 nei 44, 61 nei 62, 65 nei 66, 73 nei 74, 74 nei 75, 98 nei 99, 99 nei 100, 125 nei 126, 129 nei 130, 135 nei 136, 142 nei 143, 154 nei 155, 160 nei 161, 163 nei 164, 165 nei 166 nei madde, geçici 8 nei madde yine 8 nei madde olarak aynen,

IV - Tasarının geçici 1, 2, 3, 5, 6, 7 nei maddeleri aynen,

V - Tasarının 23, 26, 32, 34, 36, 37, 38, 39 ve 40 nei maddeleri ile geçici 4 ve 9 nei maddeleri aynı numaraları taşıyarak, tasarının 49 nei maddesi 50, 50 nei 51, 87 nei 88, 103 nei 104, 122 nei

123, 123 ncu 124, 138 nei 139, 144 ncu 145 nei madde numaralarını almak üzere 19 neu madde ile «dâva daireleri» adedine bir daire daha ilâve edilmesi, madde metinlerindeki yabancı kelimeler yerlerine uygun Türkçe kelimeler kullanılması, metinlere açıklık verilmesi gibi sebeplerle değiştirilerek,

VI - Haziran 1963 gününe 51 745 dâva dosyası devredilmesi, Danıştayın bütün gayretine rağmen bilhassa Anayasamızın 114 ncu maddesi ve Anayasa Mahkememizin bazı kanunları Anayasaya aykırı bularak iptal etmesi sebeplerinden fazla miktarda yeni dâvalar açılması karşısında dâvaları kısa zamanda neticelendiremeyeceği anlaşularak, bu halin hak ve huzur zedeliyen neticelerini kaldırmak için bir dâva dairesi daha ilâve etmek suretiyle 19 neu madde;

Başkan ve üyelerin aynı nitelikleri taşıdıkları, esas vazifelerinin idareye ilmin ve tecrübelerin ışığını tutmak ve anlaşmazlıkları beraberce çözmek olduğu, bu bakımdan da hiyerarşi düşünülmeyeceği, geldikleri eski ödevlerinin çoğu zaman birinci derece kadro olduğu, tamamına yakının • fiilen birinci derece maaş almakta buldukları görülerek üyelerin aylıkları da birinci derece memur kadrosu aylığına yükseltmek suretiyle tasarının 113 ncu maddesi 114 ncu madde olarak,

Yabancı memleketlere bilimsel araştırmalar yapmak üzere gönderilme usulünü daha objektif şekle sokmak gayesiyle tasarının 117 nei maddesi 118 nei madde olarak;

Danıştay mensuplarının, nazari ve bilimsel araştırmalarda bulunmaları, üniversite ile sıkı iş birliği yapmaları çok lüzumlu ve faydalı görülmele beraber bunun yegâne yolunun buralarda öğretim görevi kabul etmek olmayacağı, öğretim görevi kabul etmeye Danıştayın vazife yükünün imkân vermediği mütalâa edilerek birinci fıkra çıkarılmak suretiyle tasarının 118 nei maddesi 119 neu madde olarak,

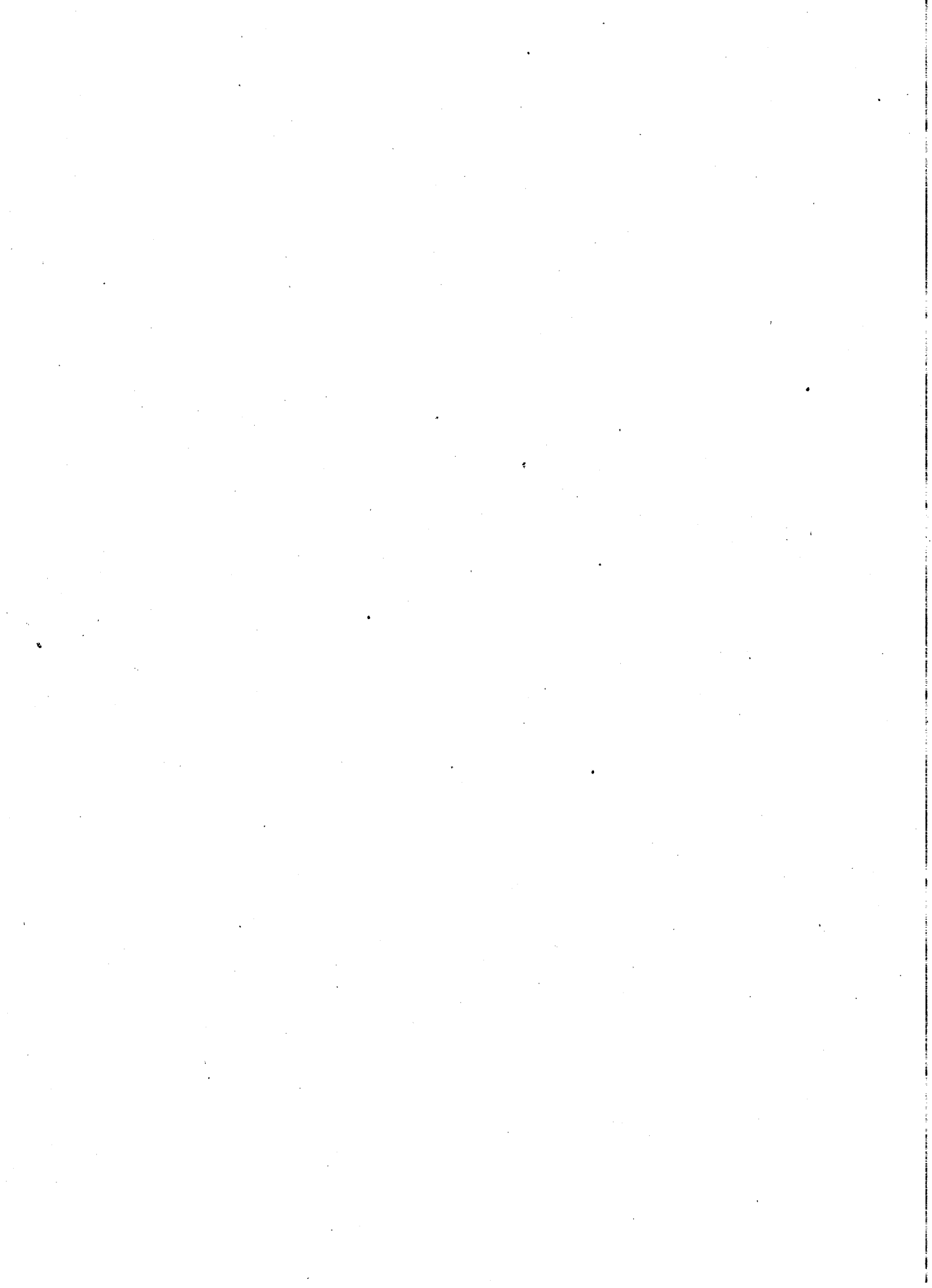
Anayasamızın yüksek mahkeme olarak saydığı mahkemeler arasında ödenek eşitliğini sağlamak gayesiyle tasarının 168 nei maddesi 169 neu madde olarak;

Daire ilâvesi ve üye aylıklarının yükselmesi sebepleriyle içinde bahsedilen 1 ve 3 sayılı cetveller düzeltilerek tasarının 174 ncu maddesi 175 nei madde olarak değiştirilmek;

VII - Yeniden kurulan dâva dairesinin vazifelerini tanzim etmek için 41 nei madde olarak yeni bir madde ilâve olunmak suretiyle tasarı Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Edirne	İstanbul	Diyarbakır	Eskişehir
<i>I. Ertem</i>	<i>S. Vardarlı</i>	<i>R. Iskenderoğlu</i>	<i>S. Asbuoğlu</i>
Gümüşane	İçel	İzmir	
<i>S. Savacı</i>	<i>M. Arıkan</i>	Söz hakkın mahfuzdur	
	İmzada bulunamadı	<i>M. Uyar</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Danıştay kanunu tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Danıştay

MADDE 1. — Danıştay, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş yüksek idare mahkemesi, danışma ve inceleme merciidir.

Bağımsızlık ve yönetim

MADDE 2. — Danıştay bağımsızdır. Yönetimi ve temsili Birinci Başkana aittir. Danıştayın, bütçe ve Hükümetle ilgili işleri Başbakanlık aracılığı ile yürütülür.

Danıştay meslek mensupları

MADDE 3. — Danıştay meslek mensupları şunlardır :

- A) Birinci Başkan, daire başkanları ve üyeler;
- B) Başkanunsözcüsü ile kanunsözcüleri;
- C) Başyardımcılar ve yardımcıları.

Teminat

MADDE 4. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları ve üyeleri ile Başkanunsözcüsü, yüksek mahkeme hâkimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kendilerine sağladığı teminat altında hizmet görürler.

Diğer meslek mensuplarının teminatı, bu kanunla düzenlenir.

Karar organları

MADDE 5. — Danıştayın karar organları şunlardır :

- I - A) Daireler;
- B) Danıştay Genel Kurulu;
- C) İdari Daireler Kurulu;
- D) Dâva Daireleri Genel Kurulu;
- E) İçtihatları Birleştirme Kurulu.
- II - A) Başkanlar Kurulu;
- B) Yüksek Disiplin Kurulu;
- C) Yönetim ve Disiplin Kurulu.

Genel Kâtiplik

MADDE 6. — Birinci Başkanın, üyeler arasından seçeceği bir zat, Danıştay Genel Kâtipliği görevini yapar.

Genel Kâtipliğe, dördüncü derecedeki Danıştay meslek mensuplarından bir yardımcı ile lüzumu kadar memur verilir.

İdari hizmetler

MADDE 7. — Danıştayda, Özlük İşleri Müdürlüğü, Evrak Müdürlüğü, Levazım Müdürlüğü ve bu kanunda yazılı veya ihtiyaca göre kurulacak bürolar ve kalemler ile kadrolarda gösterilen memur ve hizmetliler bulunur.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Danıştay kanunu tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Danıştay

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bağımsızlık ve yönetim

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Danıştay meslek mensupları

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teminat

MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Karar organları

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Genel kâtiplik

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

İdari hizmetler

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Danıştay meslek mensupları ile idare memurlarının nitelikleri, seçilmeleri ve atanmaları

Başkanların, üyelerin ve Başkanunsözcüsünün nitelikleri

MADDE 8. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları, üyeler ve Başkanunsözcüsü, yüksek öğrenimlerini bitirdikten sonra en az onbeş yıl Devlet memuriyetinde başarı ile çalışmış, dördüncü derece kadroda bu derece maaşı kazanılmış hak olarak almış, yüksek hâkimliğin gerektirdiği ahlâk ve seciyeye sahip ve :

- A) Bakanlık, müsteşarlık, elçilik, eylemli valilik;
  - B) Yargıtay Başkanlığı veya üyeliği veya Cumhuriyet Başsavcılığı yahut bu görevlere seçilme niteliğini kazanmış olmak şartıyla hâkimlik;
  - C) Hukuk, Siyasal Bilgiler, İktisat fakülteleri veya İktisadi ve Ticari İlimler akademilerininde, hukuk, iktisat, maliye veya âmme idaresi kollarında profesörlük;
  - D) Tuğgeneral, tuğamiral veya daha yüksek rütbelerde generallik veya amirallik veya Askerî Yargıtay Başkanlığı veya üyeliği ile başsavcılık;
  - E) Genel veya katma bütçeli dairelerde genel müdürlük veya en az bu sınıf ve derecedeki daire başkanlığı veya bu memuriyetlere eşit görevler;
  - F) Bakanlıkların, başhukuk müşavirliği veya birinci hukuk müşavirliği veya Maliye Bakanlığında bu sınıf ve derecedeki hukuk müşavirliği, müşavir avukatlık ve Merkez Muhakemat Müdürlüğü;
  - G) Vergiler Temyiz Komisyonu Başkanlığı, daire başkanlığı veya üyeliği,
  - H) Danıştay Başyardımcılığı veya bu derecedeki kanunsözcülüğü;
- Görevlerinden birinde bulunmuş olanlar arasından seçilirler.

Başkanunsözcüsünün, yüksek öğrenimini, 14 ncü maddede sayılan fakülte veya yüksek okullardan birinde yapmış olması lâzımdır.

Danıştay Genel Kurulunun aday seçimi toplantısı

MADDE 9. — Danıştay Birinci Başkanlığında, daire başkanlarında, üyeliklerinde veya Başkanunsözcülüğünde boşalma olunca, Danıştay Genel Kurulu tarafından, her boş yer için bir aday seçilir.

Danıştay Genel Kurulunun bu maksatla yapacağı toplantılara, başkan ve üyeler tamsayısının en az dörtte üçünün katılması şarttır.

Aday listesi

MADDE 10. — Adaylık için Danıştaya müracaat eden kimselerin niteliklerini incelemek ve belirtmek üzere, Genel Kurul, seçimden en az 15 gün önce kendi üyeleri arasından beş kişilik bir komisyon seçer. Bu komisyon, en kıdemli başkan veya üyenin başkanlığı altında toplanır ve adayların soyadlarına göre alfabetik bir listesini düzenler.

Listede, ilgililerin, gizli ve açık sicil dosyalarından çıkarılacak kısa hal tercümelemleri ile komisyonca lüzum görülecek, diğer bilgiler bulunur.

Liste, seçimden en az bir hafta önce kurul üyelerine dağıtılır.

Komisyon seçiminden sonraki adaylık müracaatları dikkate alınmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Danıştay meslek mensupları ile idare memurlarının nitelikleri, seçilmeleri ve atanmaları

Başkanların, üyelerin ve Başkanunsözcüsünün nitelikleri

MADDE 8. — Tasarının 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Danıştay Genel Kurulunun aday seçimi toplantısı

MADDE 9. — Tasarının 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir..

Aday listesi

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Aday seçimi

MADDE 11. — Danıştay Genel Kurulunun aday seçimi için yapacağı toplantıda, listedeki adaylar için oya başvurulur.

Toplantıda hazır bulunanların en az yarıdan fazlasının oyunu alanlar, boş yer adedine göre, oy sırasıyla, adaylığa seçilmiş sayılırlar.

İkinci fıkra gereğince yapılan oylamada boş yer kaldığı takdirde, yarıdan fazla oy alamayanlar arasında boş yer adedine göre, en çok oy alanlardan ikişer kişi ayrılarak aralarında yeniden oya başvurulur. Bunlardan eşit oy alanlar boş yer adedinden fazla olduğu takdirde aralarında oylamaya devam olunur. İkinci fıkra gereğince yapılacak oylamalar, toplantıda hazır bulunanların en az yarıdan fazlasının oyu sağlanıncaya kadar tekrarlanır.

Seçim gizli oyla yapılır.

Oylama sonunda yapılacak işlem

MADDE 12. — Danıştay Genel Kurulundaki oylama sonucu bir tutanakla tesbit edilir. Bu tutanağın bir nüshası Anayasa Mahkemesine ve bir nüshası da Başbakanlığa gönderilir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 140 ncı maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunun göstereceği aday, Başbakanlık tarafından, Anayasa Mahkemesine ve Danıştaya bildirilir.

Boş yerlerin doldurulması ve süresi

MADDE 13. — Boşalan yerler en çok bir hafta içinde Başbakanlığa bildirilir. Aday tesbiti ve seçim işlemleri boşalma tarihinden itibaren, Danıştayca ve Bakanlar Kurulunca en çok iki ay, Anayasa Mahkemesince bir ay içinde tamamlanır. Çalışmaya ara verme süresi hesaba katılmaz.

Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarn nitelikleri

MADDE 14. — Kanunsözcülüğüne, başyardımcılığa veya yardımcılığa atanabilmek için, Memur Kanununda yazılı genel nitelikleri haiz bulunmak ve ayrıca Hukuk, Siyasal Bilgiler ve İktisat Fakülteleri ile, İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri yahut öğrenim itibarıyla bunlara eşit yabancı memleketler fakülte veya yüksek okullarını bitirmiş olmak şarttır.

Yardımcılar

MADDE 15. — Yardımcılar altı sınıfa ayrılırlar :

Altıncı sınıf yardımcıları sınavla alınırlar. Bu sınava, otuz yaşını bitirmemiş olanlar girebilir.

Sınavı kazananlar, başarı derecelerine ve boş yerlere göre, Birinci Başkan tarafından altıncı sınıf yardımcılığa aday olarak atanırlar.

Adaylık süresi bir yıldır.

Bu sürenin bitiminde görevli oldukları daire kurulu tarafından 124 ncü madde uyarınca verilecek sicillere ve yapılacak sınavdaki başarılarına göre, Yönetim ve Disiplin Kurulunca hizmete elverişli görülenlerin 16 ncı madde gereğince yardımcılığa atanmaları yapılır. Bir yıllık adaylık süresi sonunda aynı suretle, hizmete elverişli görülmiyenlerin görevlerine, Birinci Başkan tarafından son verilir.

Kanunsözcüleri, başyardımcı ve yardımcılarn atanmaları

MADDE 16. — Kanunsözcüleri, başyardımcı ve yardımcıları Birinci Başkan tarafından atanırlar. Yükselmeler de aynı suretle yapılır.

Aday seçimi

MADDE 11. — Tasarının 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Oylama sonunda yapılacak işler

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Boş yerlerin doldurulması ve süresi

MADDE 13. — Tasarının 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kanunsözcüleri ile Başyardımcı ve yardımcılarının nitelikleri

MADDE 14. — Tasarının 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yardımcılar

MADDE 15. — Yardımcılar altı sınıfa ayrılırlar:

Altıncı sınıf yardımcılar sınavla alınırlar. Bu sınava, otuz yaşını bitirmemiş olanlar girebilir. Sınavı kazananlar, başarı derecelerine ve boş yerlere göre, Birinci Başkan tarafından altıncı sınıf yardımcılığa aday olarak atanırlar.

Adaylık süresi bir yıldır. Bu sürenin bitiminde görevli oldukları Daire Kurulu tarafından 125 nci madde uyarınca verilecek sicillere ve yapılacak sınavdaki başarılarına göre, Yönetim ve Disiplin Kurulunca hizmete elverişli görülenlerin 16 nci madde gereğince yardımcılığa atanmaları yapılır. Bir yıllık adaylık süresi sonunda aynı suretle, hizmete elverişli görülmiyenlerin görevlerine, Birinci Başkan tarafından son verilir.

Kanunsözcüleri, Başyardımcı ve yardımcılarının atanmaları

MADDE 16. — Tasarının 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Başyardımcılar, birinci sınıf yardımcılıkta veya o derecedeki kanunsözcülüğünde en az bir yıl çalışmış ve bu görevi yapabileceklerine dair sicil almış olanlar arasından meslekî bilgi ve idari kabiliyetleri bakımından üstün görülenlerden atanırlar.

Başyardımcı ve yardımcılarnın dairelere verilmesi

MADDE 17. — Başyardımcı ve yardımcılar, Birinci Başkan tarafından dairelere ayrılırlar ve daireleri aynı şekilde değiştirilir. İdari bakımdan zaruret olmadıkça aynı dairede bir sicil devresini doldurmadan daireleri değiştirilmez. Sicil devresi en az altı aydır.

İdare memurlarının nitelikleri ve atanmaları

MADDE 18. — Bu kanunun 7 nci maddesinde yazılı memur ve hizmetlilerin Memurin Kanununda gösterilen nitelikleri haiz olmaları lâzımdır.

Müdürler ve diğer memur ve hizmetliler, Birinci Başkan tarafından atanırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Karar organlarının kuruluşu

1. A) Daireler

MADDE 19. — Danıştay, sekizi idari dâvalara ve üçü idari işlere bakan onbir daireye ayrılır.

Her daire bir başkan ve en az dört üyeden kurulur.

Dairelerde görüşme sayısı beştir. Kararlar çoğunlukla verilir.

Dairelere, bir başyardımcı ve lüzumu kadar yardımcı verilir.

Her dairede, ayrıca bir başkâtibin yönetimi altında bir kalem bulunur. Kalem yazı ve tebliğ işlerini yürütür.

Başkan ve üyelerin dairelere ayrılmaları

MADDE 20. — Daire başkanları belirli bir dairenin başkanı olarak seçilirler.

Üyeler, Başkanlar Kurulunun kararı ile dairelere ayrılırlar ve hizmetin icaplarına göre, daireleri aynı suretle değiştirilir.

Dairelerde vukubulacak noksanlıklar, idari dairelere diğer idari dairelerden ve dâva dairelerine diğer dâva dairelerinden üye alınmak suretiyle, tamamlanır. Bu üyeler, Başkanlar Kurulunun kararı ile önceden tesbit edilir.

Dâva dairelerine ayrılacak üyelerin Hukuk ve Siyasal Bilgiler ve İktisat fakülteleri ile İktisadi ve Ticari İlimler akademileri yahut öğrenim itibariyle bunlara eşit yabancı memleket fakülte veya yüksek okullarından mezun olmaları şarttır.

Üye seçimlerinde yukarıki esaslar göz önünde tutulur.

B) Danıştay Genel Kurulu

MADDE 21. — Danıştay Genel Kurulu, Birinci Başkan, daire başkanları, üyeler ve Genel Kâtipten kurulur.

Genel Kurulun toplanma ve görüşme yeter sayısı başkan ve üyeler tam sayısının yarısından fazlasıdır.

Kararlar çoğunlukla verilir. Oylarda eşitlik halinde, başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır... 9 ncu ve 148 nci maddelerin toplantı yeter sayısına ilişkin hükümleri saklıdır.

Başyardımcı ve yardımcılarnın dairelere verilmesi

MADDE 17. — Tasarının 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

İdare memurlarının nitelikleri ve atanmaları

MADDE 18. — Tasarının 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Karar organlarının kuruluşu

1. A) *Daireler*

MADDE 19. — Danıştay, dokuzu idari dâvalara ve üçü idari işlere bakan oniki daireye ayrılır.

Her daire bir başkan ve en az dört üyeden kurulur.

Dairelerde görüşme sayısı beştir. Kararlar çoğunlukla verilir.

Dairelere, bir başyardımcı ve lüzumu kadar yardımcı verilir.

Her dairede, ayrıca bir başkâtibin yönetimi altında bir kalem bulunur. Kalem yazı ve tebliğ işlerini yürütür.

Başkan ve üyelerin dairelere ayrılmaları

MADDE 20. — Tasarının 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) *Danıştay Genel Kurulu*

MADDE 21. — Danıştay Genel Kurulu, Birinci Başkan, daire başkanları, üyeler ve Genel Kâtipten kurulur.

Genel Kurulun toplanma ve görüşme yeter sayısı, başkan ve üyeler tamsayısının yarısından fazlasıdır.

Kararlar çoğunlukla verilir. Oylarda eşitlik halinde, başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır. 9 ncu ve 149 ncu maddelerin toplantı yeter sayısına ilişkin hükümleri saklıdır.

Hü.

İdari dâvaya konu olabilecek işlerin görülmesine ve karara bağlanmasına, bu işlere bakmaya görevli dairenin başkan ve üyeleri katılmazlar.

Danıştay Genel Kuruluna bir başyardımcı ve lüzumu kadar memur verilir.

C) İdari Daireler Kurulu

MADDE 22. — İdari Daireler Kurulu, İkinci Daire haric olmak üzere, idari daireler başkan ve üyelerinden teşekkül eder. Bu Kurula daire başkanlarından en kıdemlisi başkanlık eder.

Toplanma ve görüşme yeter sayısı en az dokuzdur. Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır.

Üye noksanı, dâva daireleri üyelerinden tamamlanır.

İdari Daireler Kuruluna, bir başyardımcı ile lüzumu kadar yardımcı ve memur verilir.

D) Dâva Daireleri Genel Kurulu

MADDE 23. — Dâva Daireleri Genel Kurulu, Birinci Başkan ve dâva daireleri başkanları ile her dâva dairesince, kendi aralarından birer yıl için seçilecek birer üyeden teşekkül eder. Toplanma ve görüşme sayısı onyedidir.

Dâva dairelerinin diğer üyeleri, zaruret halinde, dairelerinin üye noksanını tamamlamak üzere kıdem sırasıyla kurula katılırlar. 28 nci madde hükümleri bu halde de uygulanır ve daire başkanına vekâlet eden üyenin yerine diğer kıdemli üye kurula girer.

Dâva Daireleri Genel Kurulunda kararlar oy çokluğu ile verilir.

Kurula, bir başyardımcı ve lüzumu kadar yardımcı verilir. Kurulda ayrıca bir başkâtibin yönetimi altında bir kalem bulunur. Kalem yazı ve tebliğ işlerini yürütür.

E) İctihatları Birleştirme Kurulu

MADDE 24. — İctihatları Birleştirme Kurulu, Birinci Başkan ve dâva daireleri başkanları ile üyelerinden kurulur.

Toplanma ve görüşme yeter sayısı en az otuzbeştir. Toplantıda hazır bulunanlar çift sayıda olursa en kıdemsiz üye Kurula katılmaz.

Esas hakkındaki kararlar, üçte iki oy çokluğu ile verilir. Birinci toplantıda bu çoğunluk sağlanamaz ise ikinci toplantıda salt çoğunlukla yetinilir.

Kurulun diğer kararları oy çokluğu ile verilir.

II - A) Başkanlar Kurulu

MADDE 25. — Başkanlar Kurulu, Birinci Başkan ile daire başkanlarından kurulur.

Birinci Başkanın veya daire başkanlarından birinin katılmamaları halinde, vekilleri toplantılarda bulunur.

Başkanın Sözcülüğünü ilgilendiren işler ile Kurulca lüzum görülen diğer işlerin görüşülmesinde, Başkanın Sözcüsü veya katılmaması halinde vekili toplantılara katılır ve oy kullanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde, Başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır.

B) Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 26. — Yüksek Disiplin Kurulu, her takvim yılı başında, Danıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile ikisi dâva daireleri ve ikisi de idari daireler başkanları arasından seçilecek dört daire başkanından kurulur. Kurula en kıdemli daire başkanı, Başkanlık eder.

İdari dâvaya konu olabilecek işlerin görüşülmesine ve karara bağlanmasına, bu işlere bakmaya görevli dairenin başkan ve üyeleri katılmazlar.

Danıştay Genel Kuruluna bir başyardımcı ve lüzumu kadar memur verilir.

C) İdari Daireler Kurulu

MADDE 22. — Tasarının 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

D) Dâva Daireleri Genel Kurulu

MADDE 23. — Dâva Daireleri Genel Kurulu, Birinci Başkan ve dâva daireleri başkanları ile her dâva dairesince, kendi aralarından birer yıl için seçilecek birer üyeden teşekkül eder. Toplanma ve görüşme sayısı ondokuzdur.

Dâva dairelerinin diğer üyeleri, zaruret halinde, dairelerinin üye noksanını tamamlamak üzere kıdem sırası ile Kurula katılırlar. 28 nci madde hükmü bu halde de uygulanır ve daire başkanına vekâlet eden üyenin yerine diğer kıdemli üye kurula girer.

Dâva Daireleri Genel Kurulunda kararlar oy çokluğu ile verilir.

Kurula, bir başyardımcı ve lüzumu kadar yardımcı verilir. Kurulda ayrıca bir Başkâtibin yönetimi altında bir kalem bulunur. Kalem yazı ve tebliğ işlerini yürütür.

E) İctihatları Birleştirme Kurulu

MADDE 24. — Tasarının 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

II - A) Başkanlar Kurulu

MADDE 25. — Tasarının 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 26. — Yüksek Disiplin Kurulu, her takvim yılı başında, Danıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile üçü dâva daireleri ve ikisi de idari daireler başkanları arasından seçilecek beş daire başkanından kurulur. Kurula en kıdemli daire başkanı başkanlık eder.

Kurulun toplanma sayısı onbeştir. Kararlar üçte iki oy çokluğu ile verilir.

Kurul üyeliklerinde boşalma halinde boşalan yer için en çok on gün içinde Genel Kurulca yukardaki esaslara göre yeniden seçim yapılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Kâtip yürütür.

C) Yönetim ve Disiplin Kurulu

MADDE 27. — Yönetim ve Disiplin Kurulu, Genel Kurulun her takvim yılı başında seçeceği bir daire başkanı ile bir üyeden ve bir başyardımcı ile bu derecedeki bir kanun sözcüsünden kurulur.

Aynı şekilde birer yedek seçilir.

Genel Kâtip Kurulun tabii üyesidir.

Kurul oy çokluğu ile karar verir.

Kurul üyesi olan başyardımcı ve kanun sözcüsü, şahıslarını ilgilendiren konuların görüşüldüğü toplantılara katılamazlar.

Başkanları ve Başkanunsözcüsüne vekâlet

MADDE 28. — Birinci Başkanlığın boşalması, Birinci Başkanın izinli olması veya mazareti halinde, daire başkanlarından, başkanlığa seçilme tarihi itibariyle en kıdemlisi ve kıdemde eşitlik halinde en yaşlısı Başkanvekilliğini yapar.

Dairelerde de aynı usule göre üyelerden birisi Başkana vekâlet eder.

Başkanunsözcüsüne, en yüksek kadrolu kanun sözcülerinden kadroya tâyin itibariyle en kıdemlisi ve kıdemde eşitlik halinde en yaşlısı vekâlet eder.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Danıştayın ve organlarının görevleri

Danıştayın görevleri

MADDE 29. — Danıştay :

- A) İdari uyumsuzlukları ve dâvaları görür ve çözümler;
- B) Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları hakkında düşüncesini bildirir, tüzük tasarılarını ve imtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarını inceler;
- C) Başbakanlık tarafından tevdi olunan her türlü işler hakkında mütalâasını bildirir;
- D) Kanunlarla gösterilen diğer işleri görür.

A) İdari uyumsuzluklar ve dâvalar

1. İlk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülecek dâvalar

MADDE 30. — Kanunlarda ayrı bir idari yargı mercii gösterilmemiş olan aşağıda yazılı idari uyumsuzluklar ve dâvalar doğrudan doğruya ve kesin olarak Danıştayda çözümlenir.

A) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat cihetlerinden biri ile kanuna aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacak dâvalar;

B) İdari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı dâvaları;

C) Umumi hizmetlerden birinin yürütülmesi için aktedilen idari mukavelelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyumsuzluklara ilişkin dâvalar;

D) İdari yargı yetkisini haiz merciler arasındaki görev ve yetki uyumsuzlukları;

E) Adalet mahkemelerinde bakılmakta olan bir dâvada idari bir kararın mânası veya şümulünün tâyini hususunda çıkacak uyumsuzlukların halli için açılacak dâvalar.

Geçici Ko.

Kurulun toplanma sayısı onyedidir. Kararlar üçte iki oy çokluğu ile verilir.

Kurul üyeliklerinde boşalma halinde boşalan yer için en çok on gün içinde Genel Kurulca yukardaki esaslara göre yeniden seçim yapılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Kâtip yürütür.

C) Yönetim ve Disiplin Kurulu

MADDE 27. — Tasarının 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Başkanlara ve Başkanunsözcüsüne vekâlet

MADDE 28. — Tasarının 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Danıştayın ve organlarının görevleri

Danıştayın görevleri

MADDE 29. — Tasarının 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

A) İdari uyumsuzluklar ve dâvalar

1. İlk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülecek dâvalar

MADDE 30. — Tasarının 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. Temyiz dâvaları

MADDE 31. — İdari yargı mercilerinden özel kanunlarına göre kesin olarak verilmiş olan ve üst idari yargı mercii bulunmayan veya üst idari yargı mercilerine başvurulması kanunen kabil olmayan yargı kararları dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulunda temyiz yolu ile kesin olarak görülür.

İdari uyumsuzluk ve dâvalarda görev

MADDE 32. — İdari uyumsuzluklar ve dâvalar, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci, Sekizinci, Dokuzuncu, Onuncu ve Onbirinci daireler ile Dâva Daireleri Genel Kurulunda incelenir ve karara bağlanır.

Bu dairelerle Dâva Daireleri Genel Kurulu bağımsız mahkeme sıfatıyla Türk Milleti adına hüküm verir.

A) Dördüncü Dairenin görevleri

MADDE 33. — Dördüncü Daire :

Gelir ve Kurumlar vergilerine (Gelir Vergisinde götürü matrahlarla yapılan itirazlar ile ortalama kâr hadlerine yapılan itirazlar dâhil) ;

İlişkin dâvaları çözümler.

Beşinci Dairenin görevleri

MADDE 34. — Beşinci Daire :

A) Memurlara ait kanunlar ile memurların maaş, teadül, askerî ve sivil kişilerin emeklilik işlerine ;

B) Danıştay, Yönetim ve Disiplin Kurulu tarafından verilen disiplin cezalarına ;
İlişkin dâvaları çözümler.

Altıncı Dairenin görevleri

MADDE 35. — Altıncı Daire :

A) İmar, kamulaştırma ve yıkma işleri ile bunlara bağlı işlere ;

B) Özel idare, belediye ve köyleri ilgilendiren mevzuatın uygulanmasına ;

C) Öğrenci, öğrenim işlerine ;

İlişkin dâvaları çözümler.

Yedinci Dairenin görevleri

MADDE 36. — Yedinci Daire :

A) Gümrük ve Gider vergileri ile ithale terettübeden vergilere ;

B) Vergi ihbarları dolayısıyla talebedilen ikramiyelere ;

D) Damga Resmine ;

İlişkin dâvaları çözümler.

Sekizinci Dairenin görevleri

MADDE 37. — Sekizinci Daire :

A) Yüksek Hâkimler Kurulu bölümlerinden çıkan kesin kararlara ;

B) Avukatlık ve meslekî teşekküller mevzuatına ;

C) Sınır, iskân, toprak, çevirme ve emvali metruke mevzuatına ;

2. Temyiz dâvaları

MADDE 31. — Tasarının 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

İdari uyumsuzluk ve dâvalarda görev

MADDE 32. — İdari uyumsuzluklar ve dâvalar, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci sekizinci, dokuzuncu, onuncu, onbirinci ve onikinci daireler ile Dâva Daireleri Genel Kurulunda incelenir ve karara bağlanır.

Bu dairelerle Dâva Daireleri Genel Kurulu bağımsız mahkeme sıfatıyla Türk Milleti adına hüküm verir.

A) Dördüncü dairenin görevleri

MADDE 33. — Tasarının 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Beşinci dairenin görevleri

MADDE 34. — Beşinci daire :

- A) Memurlara ait kanunlar ile memurların maaş ve teadül işlerine;
  - B) Askerî mevzuat ile askerî kişilerin maaş, teadül, sivil ve askerî kişilerin harcırah işlerine;
  - C) Askerî akademiler ve diğer askerî okullar öğrenci işlerine;
  - D) Danıştay Yönetim ve Disiplin Kurulu tarafından verilen disiplin cezalarına;
- İlişkin dâvaları çözümler.

Altıncı dairenin görevleri

MADDE 35. — Tasarının 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yedinci dairenin görevleri

MADDE 36. — Yedinci daire :

- A) Gümrük ve Gider vergileri ile ithale terettübeden vergilere;
  - B) Vergi ihbarları dolayısıyla talebedilen ikramiyelere;
- İlişkin dâvaları çözümler.

Sekizinci dairenin görevleri

MADDE 37. — Sekizinci daire :

- A) Yüksek Hâkimler Kurulu bölümlerinden çıkan kesin kararlara;
- B) Avukatlık ve meslekî teşekküller mevzuatına;
- C) Sınır, iskân, toprak edinme ve emvali matrike mevzuatına;

- D) Maden, taşocakları ve orman mevzuatına;
  - E) İş mevzuatına;
  - F) Karayolları Trafik Kanunu ile Motörlü Kara taşıtları vergisine;
- İlişkin dâvaları çözümler.

Dokuzuncu dairenin görevleri

MADDE 38. — Dokuzuncu daire:

- A) Bina ve arazi vergileri ve bunlarla birlikte tahsil edilen vergi ve resimlere (tarifeler dahil):
  - B) Belediye ve özel idare vergisi, resim ve payları ile diğer gelirlerine ve bunlara ait tarifelere:
  - C) Harclar Kanununa ve emlak alım vergisine;
  - D) Veraset ve intikal vergilerine;
- İlişkin dâvaları çözümler.

Onuncu dairenin görevleri

MADDE 39. — Onuncu daire :

- A) Askerî mevzuat ile askerî kişilerin maaş, teadül, sivil ve askerî kişilerin hıarcırah işlerine;
  - B) Askerî akademiler ve diğer askerî okullar öğrencileri işlerine, askerlik mükellefiyeti ve yedek subay işlerine;
- İlişkin dâvaları çözümler.

Onbirinci dairenin görevleri

MADDE 40. — Onbirinci daire:

- A) Gayrimenkul kiralari hakkındaki 6570 sayılı Kanuna göre tesis edilen işlemlere ilişkin dâvaları;
  - B) Tasarruf bonolarına ait dâvaları;
  - C) Türk Parasının kıymetini koruma mevzuatına ve Dış Seyahat Harcamaları Kanununa ilişkin dâvaları;
  - D) Diğer dâva dairelerinin görevleri dışında kalan dâvaları;
- Çözümler.

Ämme alacaklarına ilişkin dâvalar

MADDE 41. — Ämme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanunun uygulanmasına ilişkin dâvalar alacağın tahakkukuna taallük eden dâvalara bakmağa görevli dâva daireleri tarafından çözümlenir.

- D) Maden, taşocakları ve orman mevzuatına;
E) İş mevzuatına;
İlişkin dâvaları çözümler.

Dokuzuncu dairenin görevleri

MADDE 38. — Dokuzuncu daire :

- A) Bina ve Arazi vergileri ve bunlarla birlikte tahsil edilen vergi ve resimlere (Tarifeler dâhil);
B) Belediye ve özel idare vergi, resim ve payları ile diğer gelirlerine ve bunlara ait tarifelere;
C) Harclar Kanununa ve Emlâk Alım Vergisine;
İlişkin dâvaları çözümler.

Onuncu dairenin görevleri

MADDE 39. — Onuncu daire :

- A) Askerî ve sivil kişilerin emeklilik işlerine;
B) Askerlik mükellefiyeti ve yedek subay işlerine;
İlişkin dâvaları çözümler.

Onbirinci dairenin görevleri

MADDE 40. — Onbirinci daire :

- A) Karayolları Trafik Kanunu ile Motorlu Kara Taşıtları Vergisine;
B) Veraset ve İntikal vergilerine;
C) Damga Resmine;
D) Vergi, resim ve harclarla ilgili olup da diğer dâva dairelerinin görevleri dışında kalan işlere;
İlişkin dâvaları çözümler.

Onikinci dairenin görevleri

MADDE 41. — Onikinci daire :

- A) Tasarruf bonolarına ait dâvaları;
B) Türk parasının kıymetini koruma mevzuatına ve Dış seyahat harcamaları Kanununa ilişkin dâvaları;
C) Diğer dâva dairelerinin görevleri dışında kalan dâvaları;
Çözümler.

Âmme alacaklarına ilişkin dâvalar

MADDE 42. — Tasarının 41 nci maddesi 42 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 42. — Dâva dairelerinin işlerinde, birbirine nazaran, nisbetsizlik görülürse, Başkanlar Kurulu kararıyla bir dairenin görevine giren işlerden, belirli konulara ilişkin olanlar, diğer dâva dairelerine verilebilir.

Bu husustaki kararlar Aralık ayı başında verilir, aynı ay içinde Resmî Gazetede yayınlanır ve yeni takvim yılında uygulanır.

Dâva daireleri Genel Kurulunun görevleri.

MADDE 43. — Dâva daireleri Genel Kurulu aşağıda yazılı uyuşmazlıklara ve dâvalara bakar:

- A) Tüzüklerin iptali için açılan dâvalar;
- B) Bakanlar Kurulu kararlarına karşı açılan dâvalar;
- C) Yüksek Hâkimler Kurulunun Genel Kurulu kararlarına karşı açılan dâvalar;
- D) Danıştay idari dairelerinden veya Genel Kurulundan verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemler hakkında açılan dâvalar;
- E) Sayıştay Genel Kurulu kararlarının iptali için açılan dâvalar;
- F) Birden fazla dâva dairesinin görevine taallük eden dâvalar;
- G) Danıştay dâva daireleri veya idari yargı mercileri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıkları;
- H) 48 nci maddenin (B) bendi gereğince verilen disiplin cezalarına karşı açılacak dâvalar;
- I) Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararları aleyhine açılan dâvalar;
- J) Birinci başkanın veya başkanunsözcüsünün yahut dâva dairelerinin prensibe taallük eden hususlarda dâva daireleri genel kurulunda görüşülmesini uygun gördükleri dâvalar;

İçtihatları birleştirme kurulunun görevleri

MADDE 44. — İçtihatları birleştirme kurulu, dâva dairelerinin veya dâva daireleri Genel Kurulunun kendi kararları veya ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, birinci başkanın havalesi üzerine, başkanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir.

Birleştirme veya değiştirme istemeğe yetkili olanlar.

MADDE 45. — İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, birinci başkan, konu ile ilgili daireler veya başkanunsözcüsü tarafından istenebilir.

Kurulun, içtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkındaki kararları, gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içerisinde Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu kararlara, Danıştay organları ile 31 nci maddedeki idari yargı mercileri ve idare uymak zorundadır.

B - İdari işler ve görüşme usulü:

İdari işlerde görev

MADDE 46. — İdari işlere ilişkin idari uyuşmazlıklar ve görevler, birinci, ikinci ve üçüncü dairelerle Danıştay Genel Kurulunda ve idari daireler kurulunca görülür.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 43. — Tasarının 42 nci maddesi 43 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dâva daireleri Genel Kurulunun görevleri

MADDE 44. — Dâva Daireleri Genel Kurulu aşağıda yazılı uyumsuzlıklara ve dâvalara bakar:

- A) Tüzüklerin iptali için açılan dâvalar;
- B) Bakanlar Kurulu kararlarına karşı açılan dâvalar;
- C) Yüksek Hâkimler Kurulunun Genel Kurulu kararlarına karşı açılan dâvalar;
- D) Danıştay idari dairelerinden veya Genel Kurulundan verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemler hakkında açılan dâvalar;
- E) Sayıştay Genel Kurulu kararlarının iptali için açılan dâvalar;
- F) Birden fazla dâva dairesinin görevine taallük eden dâvalar;
- G) Danıştay dâva daireleri veya idari yargı mercileri arasından çıkan görev ve yetki uyumsuzlukları.
- H) 49 ncü maddenin B bendi gereğince verilen disiplin cezalarına karşı açılacak dâvalar;
- İ) Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararları aleyhine açılan dâvalar;
- J) Birinci Başkanın veya Başkanunsözcüsünün yahut dâva dairelerinin prensibe taallük eden hususlarda Dâva Daireleri Genel Kurulunda görüşülmesini uygun gördükleri dâvalar.

İçtihatları Birleştirme Kurulunun görevleri

MADDE 45. — Tasarının 44 ncü maddesi 45 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Birleştirme veya değiştirme istemeye yetkili olanlar

MADDE 46. — Tasarının 45 nci maddesi 46 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

B) İdari işler ve görüşme usulü

MADDE 47. — Tasarının 46 nci maddesi 47 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Birinci dairenin görevleri

MADDE 47. — Birinci daire :

- A) Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları hakkında düşüncesini bildirir;
  - B) Başbakanlıktan gönderilen tüzük tasarılarını inceler;
  - C) İdari makamlar arasında görev ve yetkiden doğan ve Başbakanlıktan tevdi olunan uyuşmazlık işlerini;
- Karara bağlar.

İkinci dairenin görevleri.

MADDE 48. — İkinci daire :

- A) İl İdaresi veya İdarei Umumiyei Vilâyat kanunları gereğince doğrudan doğruya veya itiraz yoluyla Danıştaya verilen işleri;
- B) Birinci derecede disiplin cezası verilmesi Danıştaya aidolan işleri;
- C) Memurun Muhakematı hakkındaki Kanun hükümlerine göre Danıştayca görülecek işleri, karara bağlar.

Üçüncü Dairenin görevleri

MADDE 49. — Üçüncü Daire :

- A) Bayındırlık imtiyazları ile madenlerin imtiyaza bağlanması ve maden imtiyazlarının bozulması işlerini;
  - B) Kanunlarında Danıştaydan alınacağı yazılı bulunan düşüncelere ilişkin istekleri;
  - C) Danıştayca istişari mahiyette incelenmek ve mütalâa beyan edilmek üzere Başbakanlıktan gönderilecek işleri;
  - D) 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 30 ncu maddesinin uygulanmasından çıkan anlaşmazlıkları;
  - E) Belediye Kanunu ile Danıştaya verilip idari dâvaya konu olmıyan işleri;
  - F) Derneklerin, genel menfaatlere yarar derneklerden sayılması için Başbakanlıkça yapılacak teklifleri;
  - G) Diğer idari dairelerin görevi dışında kalan işleri; gereğine göre, karara bağlar veya düşüncesini bildirir.
- Birinci Başkan, Danıştayı ilgilendiren işlerde, doğrudan doğruya mütalâa isteyebilir.

İki daireyi ilgilendiren işler

MADDE 50. — Birinci Başkanın lüzum göreceği işlerle iki daireyi ilgilendiren işler, Birinci Başkanın havalesi üzerine ilgili iki dairenin yapacakları birleşik toplantıda görüşülüp karara bağlanırlar.

Bu toplantıya, daire başkanlarından kıdemlisi başkanlık eder. Kararlar oy çokluğu ile verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 51. — İdari dairelerin işlerinde birbirine nazaran nisbetsizlik görülürse, Başkanlar Kurulunun kararı ile bir dairenin görevine giren işlerden belirli konulara ilişkin olanlar diğer idari dairelere verilebilir.

Birinci Dairenin görevleri

MADDE 48. — Tasarının 47 nci maddesi 48 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İkinci Dairenin görevleri

MADDE 49. — Tasarının 48 nci maddesi 49 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü Dairenin görevleri

MADDE 50. — Üçüncü Daire :

- A) Bayındırlık imtiyazları ile madenlerin imtiyaza bağlanması ve maden imtiyazlarının bozulması işlerini;
  - B) Kanunlarında Danıştayda alınacağı yazılı bulunan düşüncelere ilişkin istekleri;
  - C) Danıştayca istisari mahiyette incelenmek ve mütalâa beyan edilmek üzere Başbakanlıktan gönderilecek işleri;
  - D) 6830 sayılı İstimlak Kanununun 30 ncu maddesinin uygulanmasından çıkan anlaşmazlıkları;
  - E) Belediye Kanunu ile Danıştaya verilip idari dâvaya konu olmıyan işleri;
  - F) Derneklerin, genel menfaatlere yarar derneklerden sayılması için Başbakanlıkça yapılacak teklifleri;
  - G) Diğer idari dairelerin görevi dışında kalan işleri;
- Gereğine göre, karara bağlar veya düşüncesini bildirir.
Birinci Başkan, Danıştayı ilgilendiren işlerde, doğrudan doğruya düşünce istiyebilir.

İki daireyi ilgilendiren işler

MADDE 51. — Birinci Başkanın lüzum göreceği işlerle iki idari daireyi ilgilendiren işler, Birinci Başkanın havalesi üzerine ilgili iki dairenin yapacakları birleşik toplantıda görüşülüp karara bağlanır.

Bu toplantıya, daire başkanlarından kıdemlisi başkanlık eder. Kararlar oy çokluğu ile verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 52. — Tasarının 51 nci maddesi 52 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Danıştay Genel Kurulunun görevleri

MADDE 52. — Danıştay Genel Kurulu :

- A) Kanun ve tüzük tasarılarını,
  - B) İmtiyaz şartlaşmalarını ve sözleşmelerini;
  - C) Kanunda, Danıştay Genel Kurulunca görüleceği yazılı olan işleri;
  - D) Danıştay idari daireleri arasında çıkan görev uyuşmazlıklarını;
  - E) Yukarıda yazılı olanlardan başka idari dairelerden çıkan işlerden Birinci Başkanın havale edeceği işleri;
- inceliyerek sonuca bağlar.

İdari dairelerin birinden çıkıp, E bendi uyarınca Birinci Başkan tarafından Danıştay Genel Kuruluna havale edilmeyen işler, ilgili Bakanlığın istemesi halinde Danıştay Genel Kurulunda görüşülür.

İdari Daireler Kurulunun görevleri

MADDE 53. — İdari Daireler Kurulu, Memurun Muhakematı hakkındaki Kanuna göre İkinci Daire tarafından birinci derecede verilen men'i muhakeme kararlarını kendiliğinden, lüzumu muhakeme kararlarını itiraz üzerine ve kanunla verilen diğer işleri inceliyerek karara bağlar.

İdari işlerin görüşülmesi

MADDE 54. — Dairelerle kurulların toplantılarında raportörlerin açıklamaları dinlendikten sonra işlerin görüşülmesine geçilir. Konular aydınlanınca göreve ve usule ilişkin meseleler varsa, ilk önce bunlar ve sırası ile diğer meseleler karara bağlanır.

Kanun ve tüzük tasarıları

MADDE 55. — Danıştay Genel Kurulunda kanun ve tüzük tasarılarının ilk önce tümü üzerinde görüşme yapılır. Bu cihet karara bağlandıktan sonra maddelerin görüşülmesine geçilir.

Kanun ve tüzük tasarıları için iki defa görüşme yapılır. Ancak ivedili olanlar ile konularının niteliği bakımından görüşmelerin tekrarında fayda görülmiyenlerin, bir defa görüşülmesine kurul karar verebilir.

Evrak getirilmesi ve yetkililerin dinlenmesi

MADDE 56. — İncelenmekte olan işler hakkında lüzum görülen her türlü evrak getirilebileceği ve bilgi istenebileceği gibi tamamlayıcı veya aydınlatıcı bilgiler alınmak üzere ilgili dairelerden veya uygun görülecek diğer yerlerden yetkili memur ve uzmanlar çağırılabilir.

Ancak; açıklanmasında Devletin yüksek menfaatlerine zarar vermesi umulan ve sır halinde saklanması gereken bilgilerin verilmesinden ve evrak belgelerin gönderilmesinden ilgili makam kaçınılabilir.

Görüşmelerin idaresi

MADDE 57. — Başkan, görüşmeleri idare ve oya sunulacak hususları tâyin eder. Göreve ve usule ait meselelerde azlıkta kalanlar, işin esası hakkında oylarını kullanırlar.

Kararlar

MADDE 58. — Kararlarda, toplantıya katılanların ad ve soyadları, için konusu, verilen kararın gerekçesi ile azlıkta kalanlar, muhalefet sebepleri ve karar tarihi gösterilir.

Kararlar, toplantıya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

Danıştay Genel Kurulunun görevleri

MADDE 53. — Tasarının 52 nci maddesi 53 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İdari Daireler Kurulunun görevleri

MADDE 54. — Tasarının 53 ncü maddesi 54 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İdari işlerin görüşülmesi

MADDE 55. — Tasarının 54 ncü maddesi 55 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kanun ve tüzük tasarıları

MADDE 56. — Tasarının 55 nci maddesi 56 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Evrak getirilmesi ve yetkililerin dinlenmesi

MADDE 57. — Tasarının 56 ncı maddesi 57 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Görüşmelerin idaresi

MADDE 58 — Tasarının 57 nci maddesi 58 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kararlar

MADDE 59 — Tasarının 58 nci maddesi 59 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

C. Diğer idari organların görevleri :

1. Başkanlar kurulunun görevleri

MADDE 59. — Başkanlar kurulu; bu kanunla görevli kılındığı işler ile Birinci Başkanın kurumda görüşülmesini uygun gördüğü idari işler hakkında, gereğine göre, karar verir veya düşüncesini bildirir.

Başkanlar kurulu, Birinci Başkanın dâveti ile toplanır.

2. Yüksek disiplin kurulunun görevleri

MADDE 60. — Yüksek disiplin kurulu, yedinci bölüm hükümleri dairesinde, Birinci Başkan ile daire başkanları, üyeler ve Başkanunsözcüsü hakkında, disiplin koğuşturması yapılmasına ve disiplin cezası uygulanmasına karar verir ve bu kanunla görevli kılındığı diğer işleri görür.

3. Yönetim ve disiplin kurulunun görevleri

MADDE 61. — Yönetim ve disiplin kurulu :

A) 123 ncü madde hükümlerine göre yükselmeleri gereken kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarını tesbit eder ve bunlar 128 nci madde gereğince işlem yapılması icabedenler hakkında Birinci Başkana teklifte bulunur;

B) Danıştaya kanunsözcüsü veya yardımcı olarak alınacak olanları, gerekli incelemeleri ve sınavı yapmak sureti ile seçer;

C) Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılar hakkında bu kanun gereğince disiplin koğuşturması yapar ve disiplin cezası verir;

D) Meslek mensupları dışında kalan Danıştay memurları hakkında genel hükümlere göre disiplin cezası verir;

E) Yukarıki bentte yazılı memurlar hakkında Memurin Muhakemeti hakkındaki Kanuna göre birinci derecede karar verir;

F) Birinci Başkanın tevdi edeceği işler hakkında düşüncesini bildirir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yargılama usulleri

İdari dâvaların açılması

MADDE 62. — İdari dâvalar, Danıştay Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçelerle açılır. Dilekçeler Danıştay Başkanlığına verilir.

Dilekçelerde :

A) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri;

B) Dâvanın konusu ve sebepleri ile dayandığı deliller;

C) Dâvaya konu olan idari işlemin veya temyiz olunan kararın yazılı bildirim tarihi;

Gösterilir ve varsa yazılı bildirim veya kararın ve müsbet evrakın asılları veya tasdikli örnekleri eklenir.

D) Duruşma istenen ve miktarı beşbin lirayı aşan vergi, resim, harc, para cezası, gecikme zamları ve tazminat dâvalarında uyuşmazlık konusu miktar gösterilir.

Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın, karşı taraf sayısınca birer örneği verilir.

C) Diğer idarî organların görevleri

1. Başkanlar Kurulunun görevleri

MADDE 60 — Tasarının 59 ncu maddesi 60 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

2. Yüksek disiplin kurulunun görevleri

MADDE 61 — Tasarının 60 nci maddesi 61 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

3. Yönetim ve disiplin kurulunun görevleri

MADDE 62 — Yönetim ve disiplin kurulu :

A) 124 ncü madde hükümlerine göre yükselmeleri gereken kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcıları tesbit eder ve bunlar ile 129 ncu madde gereğince işlem yapılması icabedenler hakkında birinci başkana teklifte bulunur;

B) Danıştaya kanunsözcüsü veya yardımcı olarak alınacak olanları, gerekli incelemeleri ve sınavı yapmak suretiyle seçer;

C) Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcıları hakkında bu kanun gereğince disiplin koğuşturması yapar ve disiplin cezası verir;

D) Meslek mensupları dışında kalan Danıştay memurları hakkında genel hükümlere göre disiplin cezası verir;

E) Yukarıki bentte yazılı memurlar hakkında memurun muhakematı hakkındaki kanuna göre, birinci derecede karar verir;

F) Birinci başkanın tevdi edeceği işler hakkında düşüncesini bildirir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yargılama usulleri

Idarî dâvaların açılması

MADDE 63 — Tasarının 62 nci maddesi 63 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler

MADDE 63. — Dilekçelerle savunmalar ve dâvalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay Başkanlığına gönderilmek üzere valilik veya kaymakamlıklara ve yabancı memleketlerde Türkiye elçiliklerine veya konsolosluklarına da verilebilir.

Aynı dilekçe ile dâva açılabilir haller

MADDE 64. — Her idari işlem veya yargı kararı aleyhine ayrı ayrı dâva açılır. Ancak aralarında maddi ve hukuki bakımdan bağılılık varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla işlem veya yargı kararı aleyhine bir dilekçe ile dâva açılabilir.

Birden fazla şahsı ilgilendiren işlem veya yargı kararlarından dolayı müşterek dilekçe ile dâva açılabilmesi, hak veya menfaatte iştirak ve maddi ve hukuki sebeplerde birlik bulunmasına bağlıdır.

Dilekçeler üzerinde uygulanacak işlem

MADDE 65. — Danıştay Başkanlığına veya 63 ncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harc ve kaydiyeleri ile posta ücretleri alındıktan sonra deftere kayıtları derhal yapılır ve kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dâva, bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

Dâvacılara, kayıt tarih ve sayısını gösteren imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

63 ncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Danıştay Başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harc pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kâğıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

Dâva açma süresi

MADDE 66. — Danıştayda idari dâva açma süresi her çeşit işlemlerde yazılı bildirim tarihinden itibaren, kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde, doksan gündür.

Adresleri belli olmayanlara özel kanunlardaki hükümlere göre ilân yolu ile bildirim yapılan hallerde, özel kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, süre, son ilân tarihinden itibaren onbeş gün sonra başlar.

Kanuna göre ilânı gereken düzenleyici ve genel tasarruflara karşı ilân tarihinden itibaren doksan gün içinde dâva açılabilir. Ancak, bu tasarrufların kendilerine uygulanması üzerine ilgililer dâva açmakta muhtardır.

31 nci maddede yazılı idari yargı mercilerinden çıkan kesin yargı kararlarına karşı Danıştaya temyiz yolu ile başvurma süresi; özel kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde, bu kararın tebliğinden itibaren doksan gündür.

Görevli olmayan yerlere başvurma

MADDE 67. — Danıştayın görevine giren uyuşmazlıklarda, 31 nci maddede yazılı idari yargı mercilerine veya adli yargı mercilerine açılan dâvaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların ve bunlara karşı kanun yolları varsa, süresi içinde olmak şartıyla, bu yollara başvurulması üzerine, verilen kararların tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde Danıştaya dâva açılabilir. Bu mercilere başvurma tarihi, Danıştaya müracaat tarihi olarak kabul edilir.

31 nci maddede yazılı idari yargı mercileri tarafından uyuşmazlığın esası hakkında karar verildiği ve bu karara karşı süresi içinde Danıştaya dâva açıldığı takdirde bu mercilerin kararı bozulur ve başka ret sebebi yoksa dâvanın esası hakkında kesin karar verilir.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler

MADDE 64 — Tasarının 63 ncü maddesi 64 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Aynı dilekçe ile dâva açılacak haller

MADDE 65 — Tasarının 64 ncü maddesi 65 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dilekçeler üzerinde uygulanacak işler

MADDE 66 — Danıştay Başkanlığına veya 64 ncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harc ve kaydiyeleri ile posta ücretleri alındıktan sonra deftere kayıtları derhal yapılır ve kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dâva bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

Dâvacılara, kayıt tarih ve sayısını gösteren imzalı ve mühürlü, pulsuz bir ahndı (kâğıdı verilir).

64 ncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Danıştay Başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harc pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve ahndı kâğıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

Dâva açma süresi

MADDE 67 — Tasarının 66 ncı maddesi 67 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Görevli olmayan yerlere başvurma

MADDE 68 — Tasarının 67 nci maddesi 68 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İdare makamlarının sükûtu

MADDE 68. — İlgililer, haklarında idari dâvaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler. Bu halde yetkili makamlar en çok üç ay içinde bir karar verirler.

Bu süre içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır ve ilgililer, üç ayın bittiği tarihten itibaren doksan gün içinde Danıştaya dâva açabilirler. Dâva açılmıyan haller ile dâvanın doksan günlük süre geçtikten sonra açılması sebebiyle dilekçenin reddi halinde, üç aylık sürenin bitmesinden sonra cevap verilirse, bunun tebliğinden itibaren dâva açma süresi yeniden işleme-ye başlar.

Üst makamlara başvurma

MADDE 69. — İlgililer tarafından, idari dâva açılmadan önce idari bir işlemin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan ve üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan idari dâva açmak için belli olan süre içinde istenebilir. Bu müracaat, işlemeye başlamış olan idari dâva süresini durdurur.

Üç ay içinde bir cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine dâva açma süresi işlemeye başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır.

Temyiz yolu ile Danıştaya açılacak dâvalarda bu madde hükmü uygulanmaz.

Iptal ve tam yargı dâvaları

MADDE 70. — İlgililer, haklarını da ihlâl eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştayda iptal ve tam yargı dâvalarını birlikte açabilecekleri gibi, ilk önce iptal dâvası açarak bu dâva üzerine işlemin iptali halinde bu husustaki kararın tebliği tarihinden itibaren doksan gün içinde tam yargı dâvası açabilirler. Bu halde de ilgililerin yukarıki madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.

Doğrudan doğruya tam yargı dâvası açılması

MADDE 71. — İdari eylemlerden hakları ihlâl edilmiş olanların, idari dâva açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde, ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri lâzımdır. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde bu konudaki işlemin tebliği tarihinden ve üç ay içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren doksan gün içinde dâva açabilirler.

Temyiz hakkının düşmesi

MADDE 72. — Danıştaya temyiz yolu ile başvurma için belli olan sürenin geçmesi ile temyiz hakkı düşer.

Ancak, taraflardan biri, süresi içinde temyiz yoluna başvurduğu takdirde diğer taraf, cevap verme süresi içinde temyiz dâvası açabilir.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme

MADDE 73. — Kaydı yapılan dilekçeler, Genel Kâtipliğe verilir. Genel Kâtibin denetimi altında olmak üzere, Birinci Başkanın, altı aylık süre için, münavebe ile seçeceği yardımcılardan kurulu bir büro tarafından bu dilekçeler incelenerek Genel Kâtiplikçe görevli dairelere veya Dâva Daireleri Genel Kuruluna havale olunur.

İdare makamlarının sükûtu

MADDE 69 — Tasarının 68 nci maddesi 69 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Üst makamlara başvurma

MADDE 70 — Tasarının 69 ncu maddesi 70 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İptal ve tam yargı dâvaları

MADDE 71 — Tasarının 70 nci maddesi 71 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Doğrudan doğruya tam yargı dâvası açılması

MADDE 72 — Tasarının 71 nci maddesi 72 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Temyiz hakkının düşmesi

MADDE 73 — Tasarının 72 nci maddesi 73 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme

MADDE 74. — Kaydı yapılan dilekçeler, Genel Kâtipliğe verilir. Genel Kâtibin denetimi altında olmak üzere, Birinci Başkanın, altı aylık süre için, münavebe ile seçeceği yardımcılardan kurulu bir büro tarafından bu dilekçeler incelenerek Genel Kâtiplikçe görevli dairelere veya Dâva Daireleri Genel Kuruluna havale olunur.

Hü.

Dairelere veya Dâva Daireleri Genel Kuruluna gelen dilekçeler, daire başkanının veya Birinci Başkanın görevlendirecekleri yardımcıları tarafından:

1. Görev;
2. İdari veya yargı mercii tecavüzü;
3. Ehliyet;
4. Husumet;
5. 62 nci ve 64 ncü maddelere uygun olup olmadıkları;
6. Süre aşımı;

nöktalarından, sırası ile incelenir.

Dilekçeler bu noktalardan kanuna aykırı görülürse, bunları inceliyen yardımcıları tarafından görevli daire veya Kurula, durum bir raporla bildirilir.

Yardımcılar bu noktalardan kanuna aykırılık görmezler veya daire yahut Kurul tarafından kanunsuzluk varit görülmezse tebligat işlemi yapılır.

İlk inceleme üzerine verilecek karar

MADDE 74. — Daire veya Kurul tarafından, yukarıki maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk bulunduğu görülürse:

A) 1, 3 ve 6 numaralı bentlerde yazılı hallerde, dâvanın reddine;

B) 4 ve 5 numaralı bentlerde yazılı hallerde, otuz gün içinde, doğru hasım aleyhine dâva açılmak veya 62 nci ve 64 ncü maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek yahut noksanları tamamlanmak üzere, dilekçelerin reddine;

C) 2 numaralı bentte yazılı halde dilekçelerin görevli mercie tevdiine;
karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdi halinde, Danıştaya başvurma tarihi, merciiine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 62 nci maddeye uygun olmamaları dolayısıyla reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harc alınmaz.

Tebligat ve cevap verme

MADDE 75. — Dâva dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği savunma dâvacıya tebliğ olunur.

Dâvacının ikinci dilekçesi dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği ikinci savunma da dâvacıya tebliğ edilir. Buna karşı dâvacı cevap veremez. Ancak bu savunmada dâvacının cevaplandırılmasını gerektiren hususlar bulunduğu, işin görüşülmesi sırasında anlaşılırsa, dâvacıya bunun için bir mühlet verilir.

Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap vermeye mecburdurlar. Bu süre, ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine, görevli daire veya Kurul kararı ile altmış günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler.

Temyiz dâvalarında, dilekçe diğer tarafa ve bunun vereceği savunma dâvacıya tebliğ edilir. Dâvacı buna karşı cevap veremez. Ancak, işin görüşülmesi sırasında görevli daire veya Kurul lüzum görürse tarafların birer defa daha cevap vermelerine karar verebilir.

Dairelere veya Dâva Daireleri Genel Kuruluna gelen dilekçeler, daire başkanının veya Birinci Başkanın görevlendirecekleri yardımcılar tarafından;

1. Görev;
2. İdari veya yargı mercii tecavüzü;
3. Ehliyet;
4. Husumet;
5. 63 nci ve 65 nci maddelere uygun olup olmadıkları;
6. Süre aşımı;

noktalarından, sırası ile incelenir.

Dilekçeler bu noktalardan kanuna aykırı görülürse, bunları inceliyen yardımcılar tarafından görevli daire veya kurula, durum, bir raporla bildirilir.

Yardımcılar bu noktalardan kanuna aykırılık görmezler veya daire yahut kurul tarafından kanunsuzluk vârit görülmezse tebligat işlemi yapılır.

İlk inceleme üzerine verilecek karar

MADDE 75. — Daire veya kurul tarafından, yukarıki maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk bulunduğu görülürse :

A) 1, 3 ve 6 numaralı bentlerde yazılı hallerde, dâvanın reddine;

B) 4 ve 5 numaralı bentlerde yazılı hallerde, otuz gün içinde, doğru hasım aleyhine dâva açılmak veya 63 nci ve 65 nci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek yahut noksanları tamamlanmak üzere, dilekçelerin reddine;

C) 2 numaralı bentte yazılı halde dilekçelerin görevli mercie tevdiine;
karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdi halinde, Danıştaya başvurma tarihi, mercieine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 63 nci maddeye uygun olmamaları dolayısıyla reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harc alınmaz.

Tebligat ve cevap verme

MADDE 76. — Tasarının 75 nci maddesi 76 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dâva dosyalarının Başkanunsözcülüğüne verilmesi

MADDE 76. — Dilekçeler ve savunmalar alındıktan veya cevap süreleri geçtikten sonra, dâva dosyaları Başkanunsözcülüğüne verilir. Kanunsözcülerinin düşünceleri alındıktan sonra dosyalar görevli daireye veya Dâva Daireleri Genel Kuruluna gönderilir.

Duruşma

MADDE 77. — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulunda inceleme evrak üzerinde yapılır.

İptal dâvalarında ve miktarı beşbin lirayı aşan vergi, resim, harc, para cezası, gecikme zamları ve tam yargı dâvalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulu yukarıki kayıtlarla bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilirler.

Davetiyele duruşma gününden en az bir ay önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

MADDE 78. — Duruşmalar açık olarak yapılır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde, görevli daire veya kurul kararı ile, duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

Duruşmada, ancak tarafların dilekçe ve savunmalarında ileri sürdükleri sebep ve deliller tartışılır.

Duruşmalarda taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiçbiri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

Duruşmalarda kanunsözcüsünün bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra kanunsözcüsü düşüncesini bildirir ve duruşmaya son verilir.

Duruşmaları başkan yönetir ve disiplin sağlar.

Duruşmalı işlerde kanunsözcülerinin istekleri

MADDE 79. — Duruşmalı işlerde, kanunsözcüleri, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tesbiti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirtilmesini istedikleri takdirde, bu istekleri görevli daire veya kurul tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

MADDE 80. — Duruşmanın yapılmasından itibaren onbeş gün içinde karar verilmesi lâzımdır. Ara kararı verilen hallerde de bu kararın yerine getirilmesi üzerine dosyalar öncelikle incelenir.

Dosya dışında inceleme

MADDE 81. — Dâva daireleri veya Dâva Daireleri Genel Kurulu, bakmakta oldukları dâvalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tâyin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi görevli daire veya kurulca önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

Dâva dosyalarının Başkanunsözcülüğüne verilmesi

MADDE 77. — Tasarının 76 nci maddesi 77 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Duruşma

MADDE 78. — Tasarının 77 nci maddesi 78 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

MADDE 79. — Tasarının 78 nci maddesi 79 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde kanun sözcülerinin istekleri

MADDE 80. — Tasarının 79 ncu maddesi 80 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

MADDE 81. — Tasarının 80 nci maddesi 81 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dosya dışında inceleme

MADDE 82. — Tasarının 81 nci maddesi 82 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, ilgili makam, gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu, bilgi ve belgeleri vermiyebilir.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

MADDE 82. — Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen müsbit evrak ve belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkân bulunmadığına dair veya kurulca kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu evrak ve belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf, cevabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ yapılmaz.

Dosyaların incelenmesi

MADDE 83. — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulunda, raportörün açıklamaları dinlendikten ve kanunsözcüsünün yazılı düşüncesi okunduktan sonra işin görüşülmesine geçilir. Konuların aydınlandığına dair veya kurul karar verince, meseleler sırası ile oya konulur ve karara bağlanır.

Göreve ve yargılama usullerine ilişkin meselelerde azlıkta kalanlar işin esası hakkında oylarını kullanırlar. Azlıkta kalanlar ve muhalefet sebepleri, kararların altına yazılır.

Temyiz dâvalarının incelenmesi

MADDE 84. — Dâva daireleri ve Dâva Daireleri Genel Kurulu, temyiz yolu ile inceledikleri kararları bozdukları takdirde, işbu bozma kararı dairesinde kararı bozulan idari yargı merci tarafından incelenir. Ancak, dâva daireleri ve Dâva Daireleri Genel Kurulu, dâva evrakının ve lüzumu halinde getirtilecek dosyanın incelenmesinden maddi vâkıalar hakkında edinilen bilgi yeter görülürse veya uyumsuzluk sadece hukuki noktalara ilişkin ise, kararı bozmakla beraber işin esası hakkında da karar verirler.

Kararları bozulan idari yargı mercilerinin ısrar hakları yoktur.

Temyiz yolu ile incelenen işlerde bozma sebepleri

MADDE 85. — Temyiz yolu ile incelenen işlerde bozma sebepleri şunlardır :

- A) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,
- B) Mevzuat hükümlerine aykırı karar verilmesi,
- C) Usul hüküm ve kurallarına riayet edilmemiş olması.

Tutanaklar

MADDE 86. — Dâva dairelerinde ve Dâva Daireleri Genel Kurulunda, her dâva dosyası için görüşmelere katılan başkan ve üyeler ile düşünce veren kanunsözcüsünün, raportörün ve tarafların ad ve soyadlarını, incelenen dosya numarasını, kısaca dâva konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

MADDE 87. — Bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hâkimin dâvaya bakmaktan memnuniyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahsın dâvaya müdahalesi, tarafların vekilleri, feragat ve kabul,

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

MADDE 83. — Tasarının 82 nci maddesi 83 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dosyaların incelenmesi

MADDE 84. — Tasarının 83 ncü maddesi 84 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Temyiz dâvalarının incelenmesi

MADDE 85. — Tasarının 84 ncü maddesi 85 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Temyiz yolu ile incelenen işlerde bozma sebepleri

MADDE 86. — Tasarının 85 nci maddesi 86 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tutanaklar

MADDE 87. — Tasarının 86 ncı maddesi 87 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

MADDE 88. — Bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hâkimin dâvaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahsın dâvaya müdahalesi, tarafların vekilleri, feragat ve

mukabil dâva, bilirkişi, keşif, delillerin tesbiti, adli müzaheret hallerinde ve duruşmanın icrası sırasında tarafların sükûnu ve inzibatı bozacak hareketlerine karşı yapılacak muamelelerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun umumi hükümleri uygulanır.

Danıştay meslek mensuplarının çekinmesi ve reddi

MADDE 88. — Dâvaya bakmakta olan dâva dairesi başkan ve üyelerinin reddi istenirse, bunlar hariç tutulmak suretiyle, o daire kurulu 20 nci madde mucibince tamamlanarak, bu husus incelenir ve ret isteği yerinde görülürse işin esası hakkında karar verilir.

Reddedilenler ikiden fazla ise, bu husus Dâva Daireleri Genel Kurulunda incelenir. Kurulca ret isteği kabul olunduğu takdirde dâvanın esası hakkında da karar verilir.

Başkan ve üyelerden ikiden fazlası dâvaya bakmaktan çekinirlerse, Dâva Daireleri Genel Kurulunda işin esası tetkik edilerek karara bağlanır.

Dâva Daireleri Genel Kurulu Başkanının veya üyelerinden bir kısmının çekinmesi veya reddi halinde noksan, 23 ncü maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre tamamlanır.

Kanunsözcüleri ve yardımcıları da sebeplerini bildirerek çekinebilecekleri gibi kendileri taraflarca reddedilebilirler.

Çekinme veya ret sebepleri dâvaya bakmaya görevli daire veya kurul tarafından incelenerek karara bağlanır.

Delillerin tesbiti

MADDE 89. — Taraflar, Danıştaya idari dâva açıktan sonra bu dâvalara ilişkin delillerin tesbitini ancak Danıştaydan istiyebilirler.

Görevli daire veya kurul, isteği uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tesbitin mahallî adli veya idari yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tesbiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 90. — Kararlarda, sırasıyla, aşağıdaki hususlar bulunur :

A) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri;

B) Dâvacının ileri sürdüğü maddi vakıaların dayandığı hukukî sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile dâvalının savunmasının özeti;

C) Raportörün ve kanunsözcüsünün ad ve soyadları ve üye olmıyan raportör ile kanunsözcüsünün düşünceleri;

D) Duruşmalı dâvalarda duruşma yapıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

E) Kararın dayandığı kanuni ve hukukî sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

F) Muhakeme masrafları ile vekâlet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

G) Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oy çokluğu ile mi verildiği;

H) Kararı veren daire veya Kurul Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları.

İlâmlar

MADDE 91. — Taraflara tebliğ olunacak ilâmlar, resmî mühür ile mühürlenir ve daire veya kurul başkanı veya memur edeceği üye veya başyardımcı tarafından imzalanır. Bu ilâmlarda muhalefet şerhleri de yazılır.

kabul, teminat, mukabil dâva, bilirkişi, keşif, delillerin tesbiti, adlî müzaheret hallerinde ve duruşmanın icrası sırasında tarafların sükûnu ve inzıbatı bozacak hareketlerine karşı yapılacak muamelelerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun umumi hükümleri uygulanır.

Danıştay meslek mensuplarının çekinmesi ve reddi

MADDE 89. — Tasarının 88 nci maddesi 89 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Delillerin tesbiti

MADDE 90. — Tasarının 89 ncu maddesi 90 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 91. — Tasarının 90 nci maddesi 91 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İlâmlar

MADDE 92. — Tasarının 91 nci maddesi 92 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İlâmların asılları dosyalarında ve tasdikli örnekleri dairelerinde veya Dâva Daireleri Genel Kurulunda saklanır.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

MADDE 92. — Dâva esnasında ölüm veya başka her hangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, dâvayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar ve gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idare mirasçılar aleyhine takibi yenileyinceye kadar dosyanın muameleden kaldırılmasına karar verilir. Yalnız öleni ilgilendiren dâvalara ait dilekçeler iptal olunur.

Dâvacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresini bildirinceye kadar dâva dosyası işlemde kaldırılır.

İşlemden kaldırılan dosyalara ait dâvalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş ise bu kararlar kendiliğinden hükümsüz kalır.

Dosyaların işlemde kaldırılmasına ait ilâmlar diğer tarafa tebliğ edilir.

Yürütmenin durdurulması

MADDE 93. — Danıştayda idari dâva açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durdurmaz.

Şu kadar ki, dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulu taraflardan birinin isteği halinde, teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Ancak halin icabına göre, iptal dâvalarında yetkili daire veya kurul teminat aramıyabilir.

İdare ile adli müzaharetten faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütme hakkında karar veren daire veya kurulca çözümlenir.

Danıştay kararlarının sonuçları

MADDE 94. — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulu kararları kesin olup muhkem kaziyenin bütün hukuki sonuçlarını hâsıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

İdare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nci maddesi gereğince, Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur.

Kanun yolları

1. Muhakemenin iadesi

MADDE 95. — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulundan verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla muhakemenin iadesi istenebilir :

A) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması;

B) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu, mahkeme veya resmî bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, muhakemenin iadesini isteyen kimsenin, karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması;

C) Karara esas olarak alınan bir ilâm hükmünün muhkem kaziye halini alan bir kararla bozularak ortadan kalkması,

D) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyan ve ihbarda bulunduğu, hükümle tahakkuk etmesi;

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

MADDE 93. — Tasarının 92 nci maddesi 93 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yürütmenin durdurulması

MADDE 94. — Tasarının 93 ncü maddesi 94 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Danıştay kararlarının sonuçları

MADDE 95. — Tasarının 94 ncü maddesi 95 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kanun yolları

1. Muhakemenin iadesi

MADDE 96. — Tasarının 95 nci maddesi 96 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

- E) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması;
F) Vekil veya kanuni temsilci olmıyan kimseler huzuru ile dâvanın görülüp karara bağlanmış bulunması;
G) Çekinmeye mecbur olan başkan veya üyenin katılması ile karar verilmiş olması;
H) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dâva hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebeb olabilecek bir madde yokken, aynı daire veya kurul yahut başka bir daire veya kurul tarafından evvelki ilâmın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

Muhakemenin iadesinde süre

MADDE 96. — Muhakemenin iadesinde, Hukuk usulü Muhakemeleri Kanununun, süreye ait hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

2. Kararın düzeltilmesi

MADDE 97. — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulundan verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, ilâmın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla kararın düzeltilmesi istenebilir :

- A) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;
B) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması;
C) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması;
D) Temyiz yolu ile görülen işlerde, görevli daire veya kurula ibraz olunan evrakta sahtelik veya sania vukubulmuş olması.

Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler

MADDE 98. — Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri dilekçe ile yapılır. Bu istekler esas kararı vermiş olan dâva dairelerinde veya Dâva Daireleri Genel Kurulunca karara bağlanılır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir dâva dairesinin görevine girmiş ise, karar bu dairece verilir. 43 nci maddenin F bendi hükmü, muhakemenin iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Karşı tarafın savunması ve kanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa dâvaya yeniden bakılarak karar verilir.

Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri; kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu husustaki hükümlerine göre para cezasına da hükmolunur.

Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi isteklerinde duruşma yapılması, görevli daire veya kurulun kararına bağlıdır.

Kanun yollarında yargılama usulü

MADDE 99. — Bu bölümün 95, 96, 97 ve 98 nci maddeleri dışında kalan hükümleri de, muhakemenin iadesinde ve kararın düzeltilmesinde uygulanır.

Tavzih

MADDE 100. — Dâva daireleri veya Dâva Daireleri Genel Kurulundan verilen kararlar müphem ise yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan her biri kararın tavzihini veya aykırılığın kaldırılmasını isteyebilir.

Muhakemenin iadesinde süre

MADDE 97. — Tasarının 96 ncı maddesi 97 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

2. Kararın düzeltilmesi

MADDE 98. — Tasarının 97 nci maddesi 98 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler

MADDE 99. — Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri dilekçe ile yapılır. Bu istekler esas kararı vermiş olan dâva dairelerinde veya Dâva Daireleri Genel Kurulunca karara bağlanır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir dâva dairesinin görevine girmiş ise, karar bu dairece verilir. 44 ncü maddenin (F) bendi hükmü, muhakemenin iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Karşı tarafın savunması ve kanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa dâvaya yeniden bakılarak karar verilir.

Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri; kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu husustaki hükümlerine göre para cezasına da hükmolunur.

Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi isteklerinde duruşma yapılması, görevli daire veya kurulun kararına bağlıdır.

Kanun yollarında yargılama usulü

MADDE 100. — Bu bölümün 96, 97, 98 ve 99 ncu maddeleri dışında kalan hükümleri de, muhakemenin iadesinde ve kararın düzeltilmesinde uygulanır.

Tavzih

MADDE 101. — Tasarının 100 ncü maddesi 101 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Tavzih dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazlası ile verilir.

Kararı vermiş olan dâva dairesi veya kurul, işi inceler ve lüzum görürse dilekçenin bir nüshasını, tâyin edeceği süre içinde cevap vermek üzere, diğer tarafa tebliğ eder. Cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan birisi, tavzih veya aykırılığın kaldırılmasını isteyen tarafa gönderilir.

Görevli daire veya kurulun bu husustaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

Tavzih veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

Yanlışlıkların düzeltilmesi

MADDE 101. — İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

Yukarıki maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse keyfiyet ilâmın altına yazılır.

Mahkeme masrafları

MADDE 102. — Taraflardan birinin talebi halinde, Danıştayda açtığı dâva dolayısıyla ödediği harc, kaydiye ve posta ücretleri ile bilirkişi incelemeleri, delil tesbiti ve keşif için yaptığı harcamalar ve avukat marifetiyle takibolunan dâvalarda, tarifesine göre avukatlık ücreti haksız çıkan tarafa ve dâvanın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde bu masraflar orantılı olarak taraflara, yükletilir. Dâvadan feragat eden veya dâvayı kabul eden taraf, muhakeme masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır.

Yol masrafları ve yevmiyeler

MADDE 103. — Danıştay meslek mensuplarından keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere, hakiki yol masrafları ve Harcırah Kanunu ile belirli yevmiyeleri verilir.

ALTINCI BÖLÜM

Danıştay mensuplarının ödevleri, hakları ve meslek ilerlemeleri

A) Ödevler

Birinci Başkanın ödevleri

MADDE 104. — Birinci Başkan, Danıştayın genel işleyişinden sorumludur. Bütün kurulun düzenli çalışmasına bakar.

Gerekirse, ilgili daire başkanları veya Başkanlar Kurulu ile de istişare ederek, lüzumlu idari tedbirleri alır.

Birinci Başkan, Danıştay Genel Kurulu ile Dâva Daireleri Genel Kuruluna, İçtihatları Birleştirme Kuruluna ve Bakanlar Kuruluna başkanlık eder.

Daire başkanlarının ödevleri

MADDE 105. — Daire başkanları, dairelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, intizamla çalışmalarını, daire işlerinin verimli bir şekilde yürütülmesini ve yardımcıları ile diğer memurların yetişmelerini sağlarlar, görüşmeleri idare ederler, dâhil buldukları kurulların toplantılarına katılarak düşünce ve kanaatlerini bildirirler ve oylarını verirler.

Yanlışlıkların düzeltilmesi

MADDE 102. — Tasarının 101 nci maddesi 102 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Muhakeme masrafları

MADDE 103. — Tasarının 102 nci maddesi 103 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yol giderleri ve gündelikler

MADDE 104. — Danıştay meslek mensuplarından keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere, hakiki yol giderleri ve Harcırah Kanunu ile belirli gündelikleri verilir.

ALTINCI BÖLÜM

Danıştay mensuplarının ödevleri, hakları ve meslekte ilerlemeleri

A) Ödevler

Birinci Başkanın ödevleri

MADDE 105. — Tasarının 104 ncü maddesi 105 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Daire başkanlarının ödevleri

MADDE 106. — Tasarının 105 nci maddesi 106 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Daire başkanları her takvim yılı sonunda, dairelerindeki işlerin durumu, bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Birinci Başkanlığa bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

Üyelerin ödevleri

MADDE 106. — Üyeler, buldukları dairelerde başkanları ve dâhil buldukları kurullarda kurul başkanları tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceliyerek görevli daire veya kurullara gerekli izahatı verirler, kararları yazarlar, dairelerinin ve üyesi buldukları kurulların toplantılarına katılırlar, düşünce ve kanaatlerini bildirirler, oylarını verirler ve daire ile ilgili olmak üzere tevdi edilen diğer işleri görürler.

Genel Kâtipin ödevleri

MADDE 107. — Genel Kâtip bu kanunun görevli kıldığı işler ile Birinci Başkanın vereceği idare ve yazı işlerini yürütür.

Müdürlükler ile doğrudan doğruya Birinci Başkana, daire başkanlarına ve Başkanunsözcüsüne bağlı olmıyan diğer servisler, Genel Kâtipin yönetim ve denetimi altında bulunur.

Genel Kâtip, dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kuruluna ve İçtihatları Birleştirme Kuruluna katılamaz.

Başkanunsözcüsünün ödevleri

MADDE 108. — Başkanunsözcüsü, dâva dosyalarını uygun göreceği görev ayırımına göre kanunsözcülerine havale eder, düşüncelerinin vaktinde bildirilmesini ve kanunsözcüleri ile başkanunsözcülüğünde görevli diğer memurların devamlarını ve intizamla çalışmalarını sağlar, gelen dosyaların kaydı ve muhafazası ile işi bitenlerin ilgili yerlere geciktirilmeden gönderilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Başkanunsözcüsü, incelediği dâva dosyaları hakkında düşüncelerini bildirir ve kanunlarla kendisine verilen diğer ödevleri de yapar.

Her takvim yılı sonunda Başkanunsözcüsü, işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Birinci Başkanlığa bir rapor verir ve alınmasını lüzumlu gördüğü idari tedbirleri bildirir.

Başkanunsözcüsü, kanunsözcülerinden birini münavebe ile, idari işlerde kendisine yardım etmekle görevlendirebilir.

Kanunsözcülerinin ödevleri

MADDE 109. — Kanunsözcüleri, kendilerine havale olunan dâva dosyalarını vaktinde inceliyerek hukuk bakımından düşüncelerini en geç bir ay içinde yazılı olarak verirler. Bu süre geçirilirse durumu, sebepleri ile birlikte Başkanunsözcüsüne bildirirler, kanunsözcülüğü ile ilgili olmak üzere verilen diğer işleri görürler.

Kanunsözcüleri, ilgili yerlerden, Başkanlık vasıtasıyla her türlü bilgileri istiyebilecekleri gibi işlem dosyalarını da getirtebilirler.

Düşüncelerin gerekçeli olması lâzımdır.

Kanunsözcüleri, düşüncelerinde tamamen serbesttirler. Ancak, çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başkanunsözcüsünün alacağı tedbirlere uyarlar.

Üyelerin ödevleri

MADDE 107. — Tasarının 106 nci maddesi 107 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Genel Kâtibin ödevleri

MADDE 108. — Tasarının 107 nci maddesi 108 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Başkanunsözcüsünün ödevleri

MADDE 109. — Tasarının 108 nci maddesi 109 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kanunsözcülerinin ödevleri

MADDE 110. — Tasarının 109 ncu maddesi 110 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Başyardımcıların ödevleri

MADDE 110. — Başyardımcılar, dairelerindeki yardımcıların ve diğer memurların görevlerine devamlarını, yetişmelerini ve verimli bir şekilde çalışmalarını, idare, dosya, karar ve diğer yazı işleri ile tebligat işlerinin gecikmeden ve düzenli şekilde yürütülmesini sağlarlar, içtihatları takibederler ve Birinci Başkanın, daire başkanının vereceği diğer görevleri yerine getirirler.

Yardımcıların ödevleri

MADDE 111. — Yardımcılar, Birinci Başkanın, daire başkanının veya yetki verilmesi halinde başyardımcının, kendilerine havale ettikleri işleri vaktinde inceliyerek daire veya görevli kurula gerekli açıklamaları yaparlar, kendi düşünce ve kanaatlerini sözlü ve yazılı olarak bildirirler, karar müsveddelerini yazarlar, gerekli tutanakları düzenlerler ve Birinci Başkanın, daire başkanının ve başyardımcının verecekleri diğer görevleri yerine getirirler.

Yardımcılar, idare ve disiplin bakımından başyardımcıların alacakları tedbirlere de uyarlar.

Ödevlerin uygulanma şekli

MADDE 112. — Danıştay meslek mensuplarının, yukarıki maddelerde yazılı esas görevlerinin uygulanmasına ilişkin hükümler ile yedinci maddede yazılı müdürlükler, bürolar ve kalemlerin görevleri Danıştay Tüzüğünde gösterilir.

B) Haklar : Başkanlar ve üyeler ile Başkanunsözcüsünün aylıkları

MADDE 113. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları ve Başkanunsözcüsü birinci derece, üyeler ikinci derece memurluk kadrosunun aylığını alırlar.

Bu suretle alınan aylıklar, bunların emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde kazanılmış hak sayılmaz. Bu gibilerin emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde hizmet sürelerine göre kazandıkları derece aylıkları esastır.

Kazanılmış haklara ait yükselme süresi

MADDE 114. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları ve üyelerinin ve Başkanunsözcüsünün kazanılmış haklara ait yükselme süreleri iki yıldır. Bu sürenin bitiminde, kazanılmış hakları, kendiliğinden bir üst dereceye yükselir.

Ödenekler

MADDE 115. — Danıştay meslek mensuplarına, aylıklarından ayrı olarak, sınıf ve derecelerine göre bu kanun hükümleri dairesinde ödenek verilir.

Danıştay dışında görevlendirme

MADDE 116. — Danıştay kanunsözcüleri, başyardımcı ve yardımcıları (yedinci ve daha aşağı aylık derecelerindeki yardımcıları hariç) Başbakanın veya Bakanların teklifi üzerine, kendilerinin kabulü ve iş durumunun müsaadesine göre, Birinci Başkanın muvafakati ile, bakanlıkların yurt içi ve yurt dışı kuruluşlarında, Danıştaydaki mevkiilerine ve ihtisaslarına uygun idari hizmetleri yürütmekle görevlendirilebilirler. Bu görevlendirme süresi iki yılı geçemez. Bu süre içinde izinli sayılırlar, Danıştay bütçesinden aylık ve ödenekleri verilir ve diğer özlük hakları saklı kalır.

Başyardımcıların ödevleri

MADDE 111. — Tasarının 110 ncu maddesi 111 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yardımcıların ödevleri

MADDE 112. — Tasarının 111 nci maddesi 112 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ödevlerin uygulanma şekli

MADDE 113. — Tasarının 112 nci maddesi 113 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

B) Haklar

Başkanlar ve üyeler ile Başkanunsözcüsünün aylıkları

MADDE 114. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları, üyeler ve Başkanunsözcüsü birinci derece memurluk kadrosunun aylığını alırlar.

Bu suretle alınan aylıklar, bunların emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde kazanılmış hak sayılmaz. Bu gibilerin emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde hizmet sürelerine göre kazandıkları derece aylıkları esastır.

Kazanılmış haklara ait yükselme süresi

MADDE 115. — Tasarının 114 ncü maddesi 115 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ödenekler

MADDE 116. — Tasarının 115 nci maddesi 116 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Danıştay dışında görevlendirme

MADDE 117. — Tasarının 116 ncı maddesi 117 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Bu madde hükmü, Danıştayda, en az beş yıl çalışmış bulunanlara uygulanabilir. Sonraki görevlendirmelerde de bu süre gözetilir.

Danıştay dışında bu suretle görevlendirilenler hakkındaki her türlü disiplin ve ceza kovuşturmaları, bu kanunun yedinci ve sekizinci bölümleri hükümlerine göre yapılır.

Yabancı memleketlere gönderilme

MADDE 117. — A) Danıştay başkanları ve üeleriyle Başkanunsözcüsünün; idare hukuku alanında bilimsel araştırmalar yapmak ve meslekî incelemelerde bulunmak için, aylık ve ödenekleri ve hakikî yol masrafları ödenmek ve gündelikleri memleket içi gündeliklerinin üç katına kadar olmak üzere, Başkanlar Kurulunun düşüncesi alınmak suretiyle, idari yargı sisteminin uygulandığı yabancı memleketlere göndermeye, Birinci Başkan yetkilidir.

B) Her yıl, Danıştay kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarından en az iki kişi; idari yargı sisteminin uygulandığı yabancı memleketlere, idare hukuku alanındaki bilgilerini artırmaları ve meslekî incelemelerde bulunmaları için, aylıkları ve ayrıca Harcırah Kanunu hükümleri dairesinde yol masrafı ile seyahat ve yurt dışındaki ikamet yevmiyeleri ödenmek ve her türlü özlük hakları saklı kalmak üzere, en çok üç yıla kadar, Başkanlar Kurulunun düşüncesi alınmak suretiyle, Birinci Başkan tarafından gönderilir. Yurda dönenler yabancı memleketlerde kaldıkları sürenin iki katı Danıştayda mecburi hizmet görürler.

Bu suretle gönderilecek olanların seçilmeleri, o memleketlerdeki çalışmaların kontrolü, terfi, disiplin gibi görevleri ile ilgili bütün hususlarda tabi tutulacakları esaslar ile 1108 sayılı Maaş Kanununun 4 ncü maddesi hükümlerine göre vaktinde işlerinin başına dönmemelerinden dolayı istifa etmiş sayılanların ve dışarıda buldukları müddet içinde ceza yoluyla veya mecburi hizmetlerini bitirmeden görevlerinden ayrılmış olanların, yükümlü bulunacakları tazminat nisbet ve miktarlarına ve bu maddenin uygulanması ile ilgili her türlü hususlara ait hükümler bir tüzükle belirtilir.

Bu maddenin (B) bendi hükmünden faydalanabilmek için Danıştayda meslek mensubu olarak en az beş yıl çalışmış olmak şarttır.

Başka iş ve görev kabul etme

MADDE 118. — Danıştay meslek mensupları, fakülteler ile yüksek okullarda ihtisaslarına giren branşlarda, esas görevlerini aksatmamak şartıyla, öğretim görevi kabul edebilirler. İlmî araştırma ve yayınlarda bulunabilirler; davet edildikleri millî ve milletlerarası kongre, konferans ve ilmî toplantılara katılabilirler; bunun dışında ancak kanunlarla belirtilen görevleri yapabilirler.

Üyeliklerin tahsisi

MADDE 119. — Boşalan üyeliklerin yarısı, sekizinci maddenin (H) işaretli bendinde yazılı Danıştay mensuplarına tahsis olunur. Bunlar arasında gerekli nitelikleri haiz aday bulunmadığı takdirde dışarıdan aday gösterilir.

Seçimlerde bu madde hükmü göz önünde tutulur.

İçerden yapılacak atanmalar

MADDE 120. — Boşalan kanunsözcülüklerine ve yardımcılıklara alt derecelerdeki kanunsözcüleri veya yardımcıları atanır.

Yabancı memleketlere gönderilme

MADDE 118. — A) Danıştay başkanları ve üeleriyle Başkanunsözcüsü; idare hukuku alanında bilimsel araştırmalar yapmak ve mesleki incelemelerde bulunmak için, aylık ve ödenekleri ve hakiki yol masrafları ödenmek ve gündelikleri memleket için gündeliklerinin üç katına kadar olmak üzere, Başkanlar Kurulunun kararı üzerine, idari yargı sisteminin uygulandığı yabancı memleketlere Birinci Başkan tarafından gönderilir.

B) Her yıl, Danıştay kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarından en az iki kişi; idari yargı sisteminin uygulandığı yabancı memleketlere, idare hukuku alanındaki bilgilerini artırmaları ve mesleki incelemelerde bulunmaları için, aylıkları ve ayrıca Harcırah Kanunu hükümleri dairesinde yol masrafı ile seyahat ve yurt dışındaki ikamet yevmiyeleri ödenmek ve her türlü özlük hakları saklı kalmak üzere, en çok üç yıla kadar, Başkanlar Kurulunun kararı üzerine, Birinci Başkan tarafından gönderilir. Yurda dönenler yabancı memleketlerde kaldıkları sürenin iki katı Danıştayda mecburi hizmet görürler.

Bu bent hükmüne göre gönderilecek olanların seçilmeleri, o memleketlerdeki çalışmalarının kontrolü, terfi, disiplin gibi görevleri ile ilgili bütün hususlarda tabi tutulacakları esaslar ile 1108 sayılı Maaş Kanununun 4 ncu maddesi hükümlerine göre vaktinde işlerinin başına dönmelerinden dolayı istifa etmiş sayılanların ve dışarıda buldukları müddet içinde ceza yoluyla veya mecburi hizmetlerini bitirmeden görevlerinden ayrılmış olanların, yükümlü bulunacakları tazminat nisbet ve miktarlarına ve bu bent ile (A) bendinin uygulanmasına ilişkin her türlü hususlara ait hükümler bir tüzükle belirtilir.

Bu maddenin (B) bendi hükmünden faydalanabilmek için Danıştayda meslek mensubu olarak en az beş yıl çalışmış olmak şarttır.

Başka iş ve görev kabul etme

MADDE 119. — Danıştay meslek mensupları, ilmî araştırma ve yayınlarda bulunabilirler; davet edildikleri millî ve milletlerarası kongre, konferans ve ilmî toplantılara katılabilirler; bunun dışında ancak kanunlarla belirtilen görevleri yapabilirler.

Üyeliklerin tahsisi

MADDE 120. — Tasarının 119 ncu maddesi 120 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İçerden yapılacak atanmalar

MADDE 121. — Tasarının 120 nci maddesi 121 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Avukatlık stajı.

MADDE 121. — Danıştay meslek mensuplarından, bu meslekte en az dört sene hizmet etmiş olanlar, Avukatlık Kanununda yazılı diğer nitelikleri haiz oldukları takdirde, ayrıca avukatlık stajına tabi tutulmazlar.

Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarn teminatı

MADDE 122. — Bu kanunda yazılı haller ile âmme hizmetlerinden mahrumiyeti gerektiren mahkûmiyet halleri dışında; kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarn görevlerine son verilemez; kendileri istemedikçe başka göreve atanamazlar ve yaş haddinden önce emekliye sevk olunamazlar.

C) Meslekte ilerleme, yükselme süresi ve esasları

MADDE 123. — Kanun sözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarn yükselme süresi iki yıldır.

Bu süreyi dolduranların, buldukları kadroda üst derece aylığı verilerek veya üst kadroya atanarak, yükselmelerinde yeterlik esastır. Yeterlik sicillerine göre tâyin olunur.

Boşalan bir üst kadroya atanmaya aynı derecede yeterli olanlar birden fazla olduğu takdirde, sırası ile; kıdem, disiplin cezası almamış bulunmak, meslekî inceleme ve yayınlarda bulunmuş olmak, bir yabancı dilden Devlet dil imtihanını kazanmış olmak, takdirname almış bulunmak, tercih sebepleri sayılır. Tercih sebepleri yoksa, yapılacak sınavda daha üstün başarı gösterenler yükseltilir.

Dairelerde görevli başyardımcı ve yardımcılarn sicilleri

MADDE 124. — Dairelerde görevli başyardımcı ve yardımcılarn sicilleri, her takvim yılı sonunda :

A) Buldukları görevlerde, hizmetin gerektirdiği derecede başarı gösterip gösteremedikleri;
B) Mevzuata vukuflarına, genel bilgilerine ve görevlerinde gösterdikleri başarıya göre yükselmeye yeterli olup olmadıkları,

C) Disipline riayetleri ve ahlâk bakımından durumları;

Yönünden, görevli buldukları dairenin kurulu tarafından gizli oyla verilir. Kurul, yardımcılarn hakkında, başyardımcının mütalâasını dinler.

Kanaatler her bent için ayrı ayrı olmak üzere belirtilir. Disiplin ve ahlâk bakımından disiplin kovuşturmasını gerektirebilecek haller varsa veya disiplin kovuşturmasına başlanmış veya disiplin cezası verilmiş yahut hakkında ceza kovuşturmasına girilmiş veya ceza verilmiş ise bunlar zikredilir. Her bende ait sicilin müspet veya menfi sayılması çoğunluğun bu yolda oy vermesine bağlıdır. Siciller çoğunluğun oyuna göre düzenlenir ve kurul tarafından imzalanır.

Kanun sözcüleri ile diğer yerlerde görevli başyardımcı ve yardımcılarn sicilleri

MADDE 125. — Yukarıki maddenin A, B ve C bentlerinde yazılı konulara ilişkin siciller :

A) Kanun sözcüleri hakkında, Birinci Başkan ile bir yıl içinde en çok düşünce verdikleri dâva dairesi başkanından ve Başkanunsözcüsünden;

B) Danıştay Genel Kurulu ile İdari Daireler Kurulu başyardımcı ve yardımcılarn hakkında, Birinci Başkan ile en kıdemli iki idari daire başkanından;

C) Dâva Daireleri Genel Kurulu başyardımcı ve yardımcılarn hakkında, Birinci Başkan ile en kıdemli iki dâva dairesi başkanından;

Avukatlık stajı

MADDE 122. — Tasarının 121 nci maddesi 122 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kanunsözcüleri ile Başyardımcı ve yardımcılarının teminatı

MADDE 123. — Bu kanunda yazılı haller ile kamu hizmetlerinden mahrumiyeti gerektiren hükümlülük halleri dışında; kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarının görevlerine son verilemez; kendileri istemedikçe başka göreve atanamazlar ve yaş haddinden önce emekliye sevk olunamazlar.

C) Meslekte ilerleme

Yükselme süresi ve esasları

MADDE 124. — Kanunsözcüleri ile Başyardımcı ve yardımcılarının yükselme süresi iki yıldır.

Bu süreyi dolduranların, buldukları kadroda üst derece aylığı verilerek veya üst kadroya atanarak, yükselmelerinde yeterlik esastır. Yeterlik, sicillerine göre belli olur.

Boşalan bir üst kadroya atanmaya aynı derecede yeterli olanlar birden fazla olduğu takdirde, sırasıyla; kıdem, disiplin cezası almamış bulunmak, mesleki inceleme ve yayınlarda bulunmuş olmak; bir yabancı dilden Devlet dil imtihanını kazanmış olmak, takdirname almış bulunmak, tercih sebepleri sayılır. Tercih sebepleri yoksa, yapılacak sınavda daha üstün başarı gösterenler yükseltilir.

Dairelerde görevli Başyardımcı ve yardımcılarının sicilleri

MADDE 125. — Tasarının 124 ncü maddesi 125 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kanunsözcüleri ile diğer yerlerde görevli başyardımcı ve yardımcılarının sicilleri

MADDE 126. — Yukarıki maddenin A, B, ve C bentlerinde yazılı konulara ilişkin siciller:

A) Kanunsözcüleri hakkında, Birinci Başkan ile bir yıl içinde en çok düşünce verdikleri Dâva Dairesi Başkanından ve Başkanunsözcüsünden;

B) Danıştay Genel Kurulu ile İdari Daireler Kurulu Başyardımcı ve yardımcılarını hakkında, Birinci Başkan ile en kıdemli iki İdari Daire Başkanından;

C) Dâva Daireleri Genel Kurulu Başyardımcı ve yardımcılarını hakkında, Birinci Başkan ile en kıdemli Dâva Dairesi Başkanından;

Hü.

D) 166 ncı maddede yazılı büroda görevlendirilen kanun sözcüleri ile başyardımcı ve yardımcıları hakkında Birinci Başkan ile Genel Kâtip ve büro başkanından;

Tercëkkül eden kurullar tarafından, gizli oyla verilir.

Bu kurulların verecekleri sicillere de, 124 ncü maddenin son fıkrası hükmü uygulanır.

Yükselme şartları

MADDE 126. — Kanun sözcüleri ile başyardımcı ve yardımcıların yükselebilmeleri, üst üste iki sicillerinin müspet olmasına bağılıdır. Üç sicil devresinde iki müspet sicil alanlar da yükselebilirler.

Sicil durumunun bildirilmesi

MADDE 127. — Görevlerinde başarı gösteremedikleri veya yükselmeye yeterli olmadıkları yolunda sicil alanlara ve yeterli oldukları halde diğçerlerinin tercihi sebebiyle yükseltilmeyenlere durum Birinci Başkan tarafından her yıl yazılı olarak bildirilir.

Istifa ve emekliliğe sevk

MADDE 128. — Buldukları görevde başarı gösteremedikleri yolunda üstüste üç sicil alanlara Yönetim ve Disiplin Kurulunun teklifi üzerine Birinci Başkan tarafından emekliliklerini istemeleri veya istifa etmeleri bildirilir. Bir ay içinde bu davete uymıyanlar istifa etmiş sayılırlar.

Dâva açılması

MADDE 129. — 127 nci ve 128 nci maddeler gereğince kendilerine yazılı bildirim yapılanlar bu bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde idari dâva açabilirler. Bu dâvalara Dâva Daireleri Genel Kurulunda bakılır ve savunmaların alındığı veya cevap sürelerinin geçtiği tarihten itibaren üç ay içinde karara bağlanır.

Çalışmaya ara verme süreleri hesaba katılmaz.

İlgililer hakkında Sicil veya Yönetim ve Disiplin Kurulunda karar vermiş olanlar, bu dâvaların bakıldığı kurul toplantılarına giremezler.

Tüzükte yer alacak hükümler

MADDE 130. — Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcıların sicillerine ilişkin hükümlerin uygulanma şekli ve diğçer memurların sicillerine ait hükümler Danıştay Tüzüğünde belirtilir.

İdare memurlarının ödevleri, hakları, yükselmeleri

MADDE 131. — Danıştay meslek mensupları dışında kalan memurların ödevleri, hakları ve yükselmeleri memurlarla ilgili kanunların hükümlerine tabidir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Disiplin kovuşturması

Başkanlar ve üyelerle Başkanunsözcüsü hakkında

MADDE 132. — Danıştay Birinci Başkanı ile daire başkanları, üyeler ve Başkanunsözcüsünün, yüksek hâkimlik vakar ve şerefi ile bağdaşamıyan veya hizmetin aksamasını mucibolan hal ve hareketleri görülür veya öğrenilirse, haklarında bu kanun hükümleri dairesinde disiplin kovuşturması yapılır.

D) 167 nci maddede yazılı büroda görevlendirilen kanunsözcüleri ile Başyardımcı ve yardımcıları hakkında Birinci Başkan ile Genel Kâtip ve büro başkanından; teşekkül eden kurullar tarafından, gizli oyla verilir.
Bu kurulların verecekleri sicillere de, 125 nci maddenin son fıkrası hükmü uygulanır.

Yükselme şartları

MADDE 127. — Tasarının 126 nci maddesi 127 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Sicil durumunun bildirilmesi

MADDE 128. — Tasarının 127 nci maddesi 128 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İstifa ve emekliliğe sevk

MADDE 129. — Tasarının 128 nci maddesi 129 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dâva açılması

MADDE 130. — 128 nci ve 129 ncu maddeler gereğince kendilerine yazılı bildirim yapılanlar bu bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde idari dâva açabilirler. Bu dâvalara Dâva Daireleri Genel Kurulunda bakılır ve savunmaların alındığı veya cevap sürelerinin geçtiği tarihten itibaren üç ay içinde karara bağlanır.

Çalışmaya ara verme süreleri hesaba katılmaz.

İlgililer hakkında Sicil veya Yönetim ve Disiplin Kurulunda karar vermiş olanlar, bu dâvaların bakıldığı Kurul toplantılarına giremezler.

Tüzükte yer alacak hükümler

MADDE 131. — Tasarının 130 ncu maddesi 131 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İdare memurlarının ödevleri, hakları, yükselmeleri

MADDE 132. — Tasarının 131 nci maddesi 132 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Disiplin koğuşturması

Başkanlar ve üyelerle Başkanunsözcüsü hakkında

MADDE 133. — Tasarının 132 nci maddesi 133 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İşin Yüksek Disiplin Kuruluna intikal ettirilmesi

MADDE 133. — Danıştay Birinci Başkanı ile daire başkanları, üyeler ve Başkanunsözcüsünün yukarıki maddede yazılı hal ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi halinde olayın Yüksek Disiplin Kuruluna intikal ettirilmesi; duruma göre, Başkanlar Kurulu tarafından takdir edilir.

Disiplin kovuşturması kararı

MADDE 134. — Yüksek Disiplin Kurulu, eldeki bilgi ve delillere ve isnadolunan hal ve hareketin mahiyetine göre disiplin kovuşturması yapılmasına mahal olup olmadığını takdir eder.

Kurul, disiplin kovuşturması yapılmasına karar verirse, kurul dışındaki daire başkanları ve üyeler arasından seçeceği üç kişiyi soruşturma yapmakla görevlendirir. Haklarında isnatta bulunanlar, kurulun üyesi ise, kurulun bu husustaki toplantılarına katılamazlar. Bunların yerleri, geçici olarak 26 ncı maddedeki usule göre doldurulur.

Soruşturmanın şekli

MADDE 135. — Soruşturma yapmakla görevlendirilenler, ilgiliye, isnadolunan hal ve hareketi bildirerek sorgusunu yaparlar; lüzum gördükleri kimseleri andla dinler, konu ile ilgili bilgileri toplar, sübut delillerini tesbt ederler.

Bütün daire, teşekkül ve kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler, sorulan hususlara cevap vermek ve diğer istekleri yerine getirmek zorundadırlar.

81 nci maddenin son fıkrası hükmü saklıdır.

Rapor verilmesi

MADDE 136. — Soruşturmayı yapanlar, yaptıkları soruşturmaları ve elde ettikleri bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine mahal olup olmadığı hakkındaki kanaatlarını belirten bir rapor hazırlarlar ve müsbit evrak ve belgeleri bu rapora bağlarlar.

Rapor üzerine yapılacak işlem

MADDE 137. — Yukarıki madde gereğince hazırlanan rapor, Yüksek Disiplin Kuruluna verilir. Bu kurula, soruşturmayı yapmış olanlar katılmazlar.

Kurul başkanı, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve beş günden az olmamak üzere tâyin edeceği süre içinde yazılı savunmasını vermeye kendisini davet eder.

Kurul başkanı, soruşturma dosyasını üyelerin birine havale eder.

Kurul, işi evrak üzerinde inceler ve gerekirse soruşturmanın genişletilmesine veya derinleştirilmesine karar verir.

İlgili, bu dosyayı raportörün huzurunda inceleyebilir.

Disiplin cezaları

MADDE 138. — Yüksek Disiplin Kurulu, isnat olunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın muameleden kaldırılmasına karar verir.

Kurul, bu hal ve hareketleri sabit gördüğü takdirde bunların mahiyetine ve ağırlığına göre, ilgilinin uyarılmasını veya hizmet süresine göre istifa etmeye yahut emekliliğini istemeye davet edilmesini karar altına alır.

Kurul kararı, Birinci Başkan hakkında ise vekili, diğerleri hakkında ise Birinci Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir.

İşin Yüksek Disiplin Kuruluna intikal ettirilmesi

MADDE 134. — Tasarının 133 ncü maddesi 134 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Disiplin koğuşturması kararı

MADDE 135. — Tasarının 134 ncü maddesi 135 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Soruşturmanın şekli

MADDE 136. — Soruşturma yapmakla görevlendirilenler, ilgiliye, isnadolunan hal ve hareketi bildirerek sorgusunu yaparlar; lüzum gördükleri kimseleri andla dinler, konu ile ilgili bilgileri toplar, sübut delillerini tesbit ederler.

Bütün daire, teşekkül ve kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler, sorulan hususlara cevap vermek ve diğer istekleri yerine getirmek zorundadırlar.

82 nci maddenin son fıkrası hükmü saklıdır.

Rapor verilmesi

MADDE 137. — Tasarının 136 ncı maddesi 137 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Rapor üzerine yapılacak işlem

MADDE 138. — Tasarının 137 nci maddesi 138 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Disiplin cezaları

MADDE 139. — Yüksek Disiplin Kurulu, isnadolunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemiden kaldırılmasına karar verir.

Kurul, bu hal ve hareketleri sabit gördüğü takdirde bunların mahiyetine ve ağırlığına göre, ilgilinin uyarılmasını veya hizmet süresine göre istifa etmeye yahut emekliliğini istemeye davet edilmesini karar altına alır.

Kurul kararı, Birinci Başkan hakkında ise, vekili, diğerleri hakkında ise Birinci Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir.

Kararların yerine getirilmesi

MADDE 139. — İlgili, emekliliğini istemeye veya istifa etmeye dair olan karara, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde uymazsa istifa etmiş sayılır.

Bir aylık müddet zarfında, ilgili, izinli addolunur.

Disiplin kararı aleyhine dâva açılması

MADDE 140. — İlgili, Yüksek Disiplin Kurulu kararının kendisine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde, bu karara karşı dâva açabilir. Bu dâvalar, savunmaların alındığı veya cevap sürelerinin geçtiği tarihten itibaren üç ay içinde karara bağlanır.

Çalışmaya ara verme süresi hesaba katılmaz.

Dâva sonuçlanıncaya kadar, ilgililerden, boşalan yerler doldurulmaz.

Diğer Danıştay meslek mensupları hakkında disiplin koğuşturması

MADDE 141. — Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarının :

A) Meslekin vakar ve şerefi ile bağdaşamıyan,

B) Hizmetin veya görevlerinin aksamasını mucibolan yahut çalışma düzenini veya disiplini bozan hal ve hareketleri görülür veya öğrenilirse, haklarında bu kanun hükümleri dairesinde disiplin koğuşturması yapılır.

Yukarıda yazılı hallerde keyfiyet, Yönetim ve Disiplin Kurulunda gizli olarak görüşülür ve eldeki bilgi ve karinelere ve isnadolunan hal ve hareketin mahiyetine göre, disiplin koğuşturması yapılmasına mahal olup olmadığı takdir edilir.

Koğuşturma yapılmasına karar verilirse, Kurulca görevlendirilecek bir Danıştay üyesinin başkanlığında bir başyardımcı ile bu derecede bir kanunsözcüsünden teşekkül eden bir kurul tarafından soruşturma yapılır.

Soruşturmanın şekli

MADDE 142. — Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarla ilgili soruşturmanın şekli ile verilecek rapor hakkında 135 nci ve 136 ncı maddeler uygulanır.

Raporun verileceği yer

Madde 143. — Soruşturma raporu Yönetim ve Disiplin Kuruluna verilir.

Soruşturma sonucu Kurul Başkanı tarafından yazılı olarak ilgiliye bildirilir ve beş günden az olmamak üzere tâyin edilecek süre içinde yazılı savunmasını vermeye davet olunur.

Başkan, soruşturma dosyasını kurul üyelerinden birine havale eder.

Kurul, işi evrak üzerinde inceler ve gerekirse soruşturmanın genişletilmesine veya derinleştirilmesine karar verir.

İlgili bu dosyayı, raportörün huzurunda inceliyebilir.

Kurulun kararı

MADDE 144. — İnceleme ve görüşme sonunda Kurul, isnadolunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın muameleden kaldırılmasına karar verir. Bu hal ve hareketi sabit gördüğü takdirde, aşağıdaki maddede yazılı disiplin cezalarından birinin verilmesini karar altına alır.

Kararların yerine getirilmesi

MADDE 140. — Tasarının 139 ncu maddesi 140 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Disiplin kararı aleyhine dâva açılması

MADDE 141. — Tasarının 140 nci maddesi 141 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Diğer Danıştay meslek mensupları hakkında disiplin koğuşturması

MADDE 142. — Tasarının 141 nci maddesi 142 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Soruşturmanın şekli

MADDE 143. — Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarla ilgili soruşturmanın şekli ile verilecek rapor hakkında 136 nci ve 137 nci maddeler uygulanır.

Raporun verileceği yer

MADDE 144. — Tasarının 143 ncü maddesi 144 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kurulun kararı

MADDE 145. — İnceleme ve görüşme sonunda kurul, isnadolunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemiden kaldırılmasına karar verir. Bu hal ve hareketi sabit gördüğü takdirde, aşağıdaki maddede yazılı disiplin cezalarından birinin verilmesini karar altına alır.

Disiplin

MADDE 145. — Disiplin cezaları şunlardır :

- A) Uyarma;
- B) Kınama;
- C) Onbeş günlüğü geçmemek üzere aylığın kesilmesi;
- D) Hizmet süresine göre istifaya veya emekliliğini istemeye davet.

Kurul, sabit olan hal ve hareketin mahiyetine, ağırlık derecesine ve tekerrür haline göre verecek disiplin cezasını takdir eder.

Disiplin kararları aleyhine dâva açılması

MADDE 146. — İlgililer, disiplin cezası kararlarının kendilerine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde dâva açabilirler. Bu dâvalar, savunmaların alındığı veya cevap sürelerinin geçtiği tarihten itibaren üç ay içinde karara bağlanır.

Çalışmaya ara verme süresi hesaba katılmaz.

Dâva sonuçlanıncaya kadar, ilgililerden boşalan yerlere atanma yapılmaz.

Dâva Daireleri Genel Kuruluna katılmıyacak olanlar

MADDE 147. — Yüksek Disiplin Kurulunda veya Yönetim ve Disiplin Kurulunda karar vermiş, veya soruşturmayı yapmış olanlar, disiplin cezalarına ilişkin dâvalara bakan Dâva Daireleri Genel Kuruluna ve dâva dairesine katılamazlar.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Cezai koğuşturma

A) Görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçlar

1. Başkanlar ve üyelerle başkanunsözcüsü hakkında

MADDE 148. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları ve üleriyle başkanunsözcüsünün görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işlenmiş bulunan suçlarından dolayı Danıştay Birinci Başkanının seçeceği bir daire başkanı ile iki üyeden teşkil edilen bir kurul tarafından ilk soruşturma yapılır.

Birinci Başkan hakkında soruşturma, kendisinin katılmıyacağı Başkanlar Kurulunca seçilecek bir daire başkanı ile iki üyeden teşkil olunan bir kurul tarafından yürütülür.

Kurul, soruşturma sonunda düzenliyeceği fezlekeyi ve buna ilişkin evrakı Birinci Başkana, Birinci Başkan hakkında ise vekiline verir. Bu husustaki dosya Birinci Başkan veya vekili tarafından, gerekli karar verilmek üzere İdari Daireler Kurulu Başkanlığına tevdi edilir. Bu kurulun vereceği kararlar sanığa ve varsa şikâyetçiye tebliğ olunur.

Yargılamanın menî kararı kendiliğinden ve son soruşturmanın açılmasına dair kararlar itiraz üzerine İdari Daireler Kurulu Başkan ve üyelerinin katılmıyacağı Danıştay Genel Kurulunda incelenir.

Danıştay Genel Kurulunun bu toplantılarında yeter sayı en az 21 dir. Toplantıda hazır bulunanlar çift sayıda ise en kıdemsiz üye toplantıya katılmaz.

Disiplin cezaları

MADDE 146. — Tasarının 145 nci maddesi 146 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Disiplin kararları aleyhine dâva açılması

MADDE 147. — Tasarının 146 ncı maddesi 147 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dâva Daireleri Genel Kuruluna katılamıyacak olanlar

MADDE 148. — Tasarının 147 nci maddesi 148 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Cezai koğuşturma

A) Görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçlar

1. Başkanlar ve üyelerle Başkanunşözcüsü hakkında

MADDE 149. — Tasarının 148 nci maddesi 149 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

2. Diğer Danıştay meslek mensupları hakkında

MADDE 149. — Kanunsözcüleri ile başyardımcı ve yardımcılarının yukarıki maddede yazılı suçlarından dolayı Birinci Başkanın seçeceği bir üyenin başkanlığında bir başyardımcı ile bu derecedeki bir kanunsözcüsünden teşkil olunan kurul tarafından ilk soruşturma yapılır. Kurul soruşturma sonunda düzenliyeceği fezlekeyi ve buna ilişkin evrakı Birinci Başkana verir.

Bu husustaki dosya Birinci Başkan tarafından İkinci Daire Başkanlığına tevdi edilir. Bu dairenin vereceği karar sanığa ve varsa şikâyetçiye tebliğ olunur.

Yargılamanın menî kararı kendiliğinden ve son soruşturmanın açılmasına dair kararlar itiraz üzerine İdari Daireler Kurulunda incelenir.

Yargılama, Yargıtay'ın görevli ceza dairesinde yapılır.

B) Şahsi suçlar :

1. Başkanlar ve üyelerle başkanunsözcüsü hakkında

MADDE 150. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları ve üyeleriyle başkanunsözcüsünün görevlerinden doğmıyan veya görevleri sırasınca islenmiş bulunmıyan her türlü suçlardan dolayı ilk soruşturma, Birinci Başkanın seçeceği bir daire başkanı ve iki üyeden teşkil edilen kurul tarafından yapılır. Birinci Başkan hakkında soruşturma kendisinin katılmıyacağı Başkanlar Kurulunca seçilecek bir daire başkanı ile iki üyeden teşkil olunan kurul tarafından yürütülür. Bu kurulların vereceği yargılamanın menî kararı kendiliğinden, son soruşturmanın açılmasına dair karar itiraz üzerine Danıştay Genel Kurulunda incelenir.

Yargılama, Yargıtay Ceza Genel Kurulunda yapılır.

2. Diğer Danıştay meslek mensupları hakkında

MADDE 151. — Kanunsözcüleri, başyardımcı ve yardımcılarının yukarıki maddede yazılı suçlarından dolayı ilk soruşturma, Birinci Başkanın seçeceği bir üyenin başkanlığında bir başyardımcı ve bu derecedeki bir kanunsözcüsünden teşkil olunan kurul tarafından yapılır.

Bu kurulun vereceği yargılamanın menî kararı kendiliğinden, son soruşturmanın açılmasına dair karar itiraz üzerine İdari Daireler Kurulunda incelenir.

Yargılama, Yargıtay'ın görevli ceza dairesinde yapılır.

İtiraz süresi

MADDE 152. — Bu bölüm hükümlerine göre birinci derecede verilen kararlara itiraz süresi, bu kararların sanığa veya şikâyetçiye tebliğ tarihinden itibaren on gündür.

Görevli daire ve kurullarda inceleme

MADDE 153. — Yukarıki maddelerde yazılı daire ve kurullarda inceleme evrak üzerinde yapılır. Sanıklar soruşturma dosyalarını son soruşturmanın açılmasına dair kararın tebliği üzerine karar veren daire veya kurul başyardımcısının gözetimi altında inceliyebilirler.

Kararlar, bu daire veya kurul başyardımcıları tarafından Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir.

Soruşturma dosyasının yargı mercilerine intikal ettirilmesi

MADDE 154. — 148 nci madde gereğince verilen son soruşturmanın açılmasına dair kararlar üst kurulca onanmak veya itiraz olunmamak suretiyle kesinleştikten sonra, soruşturma dosyası

Geçici Ko.

2. Diğer Danıştay meslek mensupları hakkında

MADDE 150. — Tasarının 149 ncu maddesi 150 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

B) Şahsi suçlar

1. Başkanlar ve üyelerle Başkanınşözcüsü hakkında

MADDE 151. — Tasarının 150 nci maddesi 151 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

2. Diğer Danıştay meslek mensupları hakkında

MADDE 152. — Tasarının 151 nci maddesi 152 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İtiraz süresi

MADDE 153. — Tasarının 152 nci maddesi 153 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Görevli daire ve kurullarda inceleme

MADDE 154. — Tasarının 153 ncü maddesi 154 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Soruşturma dosyasının yargı mercilerine intikal ettirilmesi

MADDE 155. — 149 ncu madde gereğince verilen son soruşturmanın açılmasına dair kararlar üst kurulca onanmak veya itiraz olunmamak suretiyle kesinleştikten sonra, soruşturma dos-

gereği yapılmak üzere Birinci Başkan veya vekili tarafından Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatiyle yargılamasında savcılık görevini yapacak olan Cumhuriyet Başsavcısına gönderilir.

Şahsi suçlardan dolayı verilerek kesinleşen son soruşturmanın açılmasına dair kararlar üzerine, soruşturma dosyaları Birinci Başkan veya vekili tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yollanır.

Karara katılmıyacak olanlar

MADDE 155. — Soruşturma yapanlar, soruşturmalar üzerine karar verecek olan daire veya kurulların toplantılarına katılamazlar.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun uygulanacağı haller

MADDE 156. — Bu bölüm hükümlerine göre yapılacak soruşturmalar ile verilecek kararlarda, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun soruşturmaya dair hükümleri uygulanır.

Soruşturma kurulları sorgu hâkiminin yetkilerini haizdir.

Soruşturma kurullarının gösterecekleri lüzum üzerine, son soruşturma kararı vermeye yetkili daire veya kurullarca sanık hakkında tutukluluk veya salıverme kararı verilebilir.

İşten elçektirme

MADDE 157. — Görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işlenmiş bulunan suçlarından dolayı haklarında son soruşturmanın açılmasına karar verilen kanun sözcüsü, başyardımcı ve yardımcılarının görevlerinde kalmaları, soruşturmanın veya hizmetin selâmetini ihlâl edeceğine kanaat getirilirse, geçici bir tedbir olarak Danıştay İkinci Dairesince işten el çektirilebilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Görevin sona ermesi

Hüküm giyme hali

MADDE 158. — Danıştay meslek mensuplarından birinin, ağır hapis, kasdî bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası yahut kasdî olmıyan bir suçtan dolayı iki yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymesi halinde görevi kendiliğinden sona erer.

Kasdî bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giyme halinde, bu suç, meslekin vakar ve şerefini bozan veya mesleke karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse, ilgilinin meslekten çıkarılması gerekip gerekmediğine, başkanlar ve üyeler ile Başkanın Sözcüsü hakkında Yüksek Disiplin Kurulu ve diğer Danıştay meslek mensupları hakkında Yönetim ve Disiplin Kurulu tarafından karar verilir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilememesi

MADDE 159. — Görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği tam teşekküllü resmî sağlık kurulu raporu ile kesin olarak anlaşılan Danıştay meslek mensuplarının görevlerine son verilmesine; sınıfına göre, yukarıki maddede yazılı kurullarca karar verilir.

yası gereği yapılmak üzere Birinci Başkan veya vekili tarafından Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla yargılanmasında savcılık görevini yapacak olan Cumhuriyet Başsavcısına gönderilir.

Şahsi suçlardan dolayı verilerek kesinleşen son soruşturmanın açılmasına dair kararlar üzerine, soruşturma dosyaları Birinci Başkan veya vekili tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yollanır.

Karara kabılmıyacak olanlar

MADDE 156. — Tasarının 155 nci maddesi 156 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun uygulanacağı haller

MADDE 157. — Tasarının 156 ncı maddesi 157 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İsten el çektirme

MADDE 158. — Tasarının 157 nci maddesi 158 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Görevin sona ermesi

Hüküm giyme hali

MADDE 159. — Tasarının 158 nci maddesi 159 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi

MADDE 160. — Tasarının 159 ncü maddesi 160 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dâva hakkı

MADDE 160. — 158 nci maddenin ikinci fıkrası ile 159 ncu maddeye göre, görevlerine son verilen ilgililerin, bu kararlara karşı açacakları dâvalarda 140 ve 146 ncı maddeler hükümleri uygulanır.

ONUNCU BÖLÜM

Çeşitli hükümler

Çalışmaya ara verme

MADDE 161. — Danıştay daireleri, her sene Temmuz ayının 20 sinden Eylül ayının 5 ine kadar (beşinci gün dâhil) çalışmaya ara verirler.

Ara verme süresi içinde çalışmak üzere, bir daire başkanı ile dört üyeden ve iki yedek üyeden mürekkep bir nöbetçi daire kurulur. Yedek üyelerden biri Genel Kâtiplik görevini yapar.

Bu dairenin başkanı ile üyeleri, Danıştay dairelerinin başkan ve üyeleri arasından karma olarak Birinci Başkan tarafından seçilir.

Ayrıca lüzumu kadar kanun sözcüsü ve yardımcı görevlerine devam ederler.

Tatilden istifade edecek olanlar

MADDE 162. — Çalışmaya ara verme süresi içinde, görevli olarak kalanlar haric olmak üzere, Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları ve üyelerle Başkanın sözcüsü, kanun sözcüleri, başarımcılar çalışmaya ara verirler. Bu süre içinde Birinci Başkana, nöbetçi daire başkanı vekâlet eder.

Diğer memurlar çalışmaya devam ederler. Ancak çalışmaya ara verme süresi içinde işin icaplarına göre görevde kalmaları Birinci Başkan tarafından lüzum görmiyen memurlar, kanuni izinlerini kullanırlar.

Çalışmaya ara verme süresi içinde görevleri başında kalanların, yıllık izin hakları saklıdır.

Dâva dilekçelerinin kabulü ve tebligat

MADDE 163. — Çalışmaya ara verme süresi içinde, açılacak dâvalara ait dilekçelerin, bu kanunda yazılı makamlar tarafından kabulüne, 73 üncü maddede yazılı işlere ve tebligat işlemlerine devam olunur.

Nöbetçi dairelerin göreceği işler

MADDE 164. — Nöbetçi daire, çalışmaya ara verme süresi içinde, aşağıda yazılı işleri görür :

A) Kanun ve tüzük tasarıları hariç olmak üzere Hükümetçe verilecek ivedili veya kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler ;

B) Yürütmenin durdurulmasına veya delillerin tesbitine ait işler ;

C) Tutuklu memurlar hakkında, Memurin Muhakematı hakkındaki Kanuna göre Danıştaya gelen işler.

Sürelerin bitmesi

MADDE 165. — 75 inci maddede yazılı sürelerin bitmesi, çalışmaya ara verme zamanına raslarsa, bu süreler, ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylülünden itibaren yedi gün uzatılmış sayılır.

Dâva hakkı

MADDE 161. — 159 ncu maddenin ikinci fıkrası ile 160 ncı maddeye göre, görevlerine son verilen ilgililerin, bu kararlara karşı açacakları dâvalarda 141 ve 142 nci maddeler hükümleri uygulanır.

ONUNCU BÖLÜM

Çeşitli hükümler

Çalışmaya ara verme

MADDE 162. — Tasarının 161 nci maddesi 162 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tatilden istifade edecek olanlar

MADDE 163. — Tasarının 162 nci maddesi 163 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dâva dilekçelerinin kabulü ve tebligat

MADDE 164. — Çalışmaya ara verme süresi içinde, açılacak dâvalara ait dilekçelerin, bu zamanda yazılı makamlar tarafından kabulüne, 74 ncü maddede yazılı işlere ve tebligat işlemlerine devam olunur.

Nöbetçi dairenin göreceği işler

MADDE 165. — Tasarının 164 ncü maddesi 165 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Sürelerin bitmesi

MADDE 166. — 76 ncı maddede yazılı sürelerin bitmesi, çalışmaya ara verme zamanına rastlarsa, bu süreler, ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylülünden itibaren yedi gün uzatılmış sayılır.

Hü.

Tasnif ve yayın bürosu

MADDE 166. — Danıştay daireleri ve kurulları tarafından verilen idari veya yargı kararlarının ve mevzuatın tertip ve tasnifini yapmak, kitaplığın düzenlenmesini sağlamak, Danıştay Dergisinin yayınlanması işini yürütmek ve Âmmeye Hukuku ile ilgili ilmi yayınları takibetmek üzere, Birinci Başkan tarafından görevlendirilecek bir üyenin başkanlığında bir bağırdımcı veya bu derecedeki bir kanun sözcüsü ile yardımcılarından ve kitaplık, yayın ve tasnif şeflerinden ve lüzumlu diğer memurlardan mürekkep bir büro kurulur.

Büronun görevlerinin uygulanma şekli, Danıştay Tüzüğünde gösterilir.

Tebliğ işleri ve ücretler

MADDE 167. — Danıştaya ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi aracılığı ile yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.

Danıştay meslek mensuplarının ödeneklerinin miktarı

MADDE 168. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları, üyeler ve Başkanun Sözcüsüne, aylıklarından ayrı olarak, her ay (1 000) lira ödenek verilir.

Kanun sözcüleri, bağırdımcı ve yardımcıları bu kanuna bağılı (II) sayılı cetvelde gösterilen miktarlarda ödenek verilir. Bunlara verilecek ödeneklerin miktarında kadro aylıkları ve buldukları memuriyet kadrosundan aşağı derecede aylık alanlar için aldıkları aylık derecesi esas tutulur.

Bu ödeneklerin tediyesinde 7244 sayılı Kanunun üçüncü maddesi hükmü uygulanmaz.

Ödeneklerin ödenme şekli

MADDE 169. — Yukarıki maddede yazılı ödenekler ay başlarında ve aylıklarla birlikte ödenir.

Bu ödeneye hak veren bir göreve tayin edilenlerin ödenekleri göreve başlayış tarihinden sonra gelen ay başından itibaren verilir ve bu görevden ayrılanların ay sonuna kadar olan ödenekleri geri alınmaz.

Terfi eden kanun sözcüleri, bağırdımcı ve yardımcıları, ödenekleri, terfi ettikleri tarihten sonra gelen ay başından itibaren verilir.

Diğer memurların tazminatları

MADDE 170. — Danıştay Teşkilâtında görevli olan Başkâtip, zâbit kâtipi ve harc memurlarına (150), tetkik ve tebliğ memurları ile birinci ve ikinci sınıf kâtiplere (150), mübaşirlere (75) lira, aylıklarından ayrı olarak, her ay, tazminat verilir.

Bütçe

MADDE 171. — Danıştay genel bütçe içinde, kendi bütçesi ile yönetilir.

Bütçenin ita emri birinci başkandır. Danıştayın muhasebe işleri, Başbakanlık Muhasebe Müdürlüğü tarafından yapılır.

Kıyafet

MADDE 172. — Danıştay meslek mensuplarının resmî kıyafetlerinin şekli ve bunların giyilme zaman ve yerleri bir yönetmelikle düzenlenir.

Tasniif ve yayın bürosu

MADDE 167. — Tasarının 166 nci maddesi 167 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tebliğ işleri ve ücretler

MADDE 168. — Tasarının 167 nci maddesi 168 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Danıştay meslek mensuplarının ödeneklerinin miktarı

MADDE 169. — Danıştay Birinci Başkanı, daire başkanları, üyeler ve Başkanun sözcüsüne, aylıklarından ayrı olarak, kadro aylıklarının yüzde altmışı tutarında ödenek verilir.

Kanun sözcüleri, başyardımcı ve yardımcılara bu kanuna bağlı (II) sayılı cetvelde gösterilen miktarlarda ödenek verilir. Bunlara verilecek ödeneklerin miktarında kadro aylıkları ve buldukları memuriyet kadrosundan aşağı derecede aylık alanlar için aldıkları aylık derecesi esas tutulur.

Bu ödeneklerin tediyesinde 7244 sayılı Kanunun 3 nci maddesi hükmü uygulanmaz.

Ödeneklerin ödenme şekli

MADDE 170. — Tasarının 169 ncu maddesi 170 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Diğer memurların tazminatları

MADDE 171. — Tasarının 170 nci maddesi 171 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Bütçe

MADDE 172. — Tasarının 171 nci maddesi 172 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kıyafet

MADDE 173. — Tasarının 172 nci maddesi 173 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

SON HÜKÜMLER

Kaldırılan hükümler

MADDE 173 — Danıştaya ait 3546, 4904, 6716, 7197, 7354, 14 . 7 . 1960 tarihli ve 20, 20.9.1960 tarihli ve 84 sayılı kanunlar ile 4 . 1 . 1960 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 406 ncı maddesinin son fıkrası ve 788 sayılı memurin Kanununun 50 nci maddesinin 2 nci cümlesindeki «vekil aleyhine ise Şûrayı Devlete» ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Kaldırılan ve yürürlüğe konulan kadro cetvelleri.

MADDE 174. — 3656 sayılı Kanuna bağlı Danıştaya ait kadro cetvelleri, 4904 ve 7354 sayılı kanunlarla yapılan ek ve tadilleri ile birlikte kaldırılmış ve yerine bu kanuna bağlı (I) ve (III) sayılı cetveller konulmuştur.

Yeniden seçilmeye ve atanmaya tabi tutulmayacak olanlar.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Danıştayda görevli bulunan birinci başkan, daire başkanları, üyeler, başkanunsözcüsü ve kanunsözcüleriyle, başyardımcı ve yardımcıların yeniden seçim ve atanma, işlemlerine lüzum kalmadan görevleri ve bütün özlük hakları devam eder

Bu kanuna bağlı (III) sayılı kadro cetvelinde unvanları değişmemiş bulunanlarla eski unvanlarının karşılığı başka unvanlarla ifade edilmiş olanlar ve Özlük İşleri Müdürü unvanı ile ifade edilen eski Sicil ve Levazım Müdürü hakkında da yukarıki fıkra hükmü uygulanır.

Yükselmelerde nazara alınacak süre

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte Danıştayda görevli bulunan Danıştay meslek mensuplarının buldukları aylık derecelerinde geçirdikleri süreden iki yıldan fazla kısmı, sonraki yükselme süresindeki kıdemlerine eklenir.

Organların görevlerinin devamı.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanuna göre, yeni daireler, kurullar, müdürlükler ve bürolar kuruluncaya kadar eski dairelerin, umumi heyetlerin, hususi heyetler, reisler divanının, idare komisyonunun ve müdürlüklerin, tetkik ve tebliğ heyetinin ve büroların görevleri devam eder.

Görev

GEÇİCİ MADDE 4.— Kaldırılan, iktisadi Buhran, Muvazene ve Hava Kuvvetlerine yardım, esnaf ve kazanç vergilerine ait dâvalar dördüncü dairede; Hayvanlar, Muamele ve istihlâk vergilerine ilişik dâvalar yedinci dairede; trafik resim ve harçları ile hususi otomobil vergisine ait dâvalar sekizinci dairede; çözümlenir.

Görevli dairelere inde edilecek dosya

GEÇİCİ MADDE 5. — Dâva daireleri genel kurulu haricolmak üzere diğer dâva dairelerinde mevcut dâvalardan, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sözü geçen dairelerin görevine girmiyenlere ait dosyalar, ayrıca karar verilmesine mahal kalmaksızın, görevli dairelere devrolunur.

Geçici Ko.

SON HÜKÜMLER

Kaldırılan hükümler

MADDE 174. — Tasarının 173 ncü maddesi 174 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kaldırılan ve yürürlüğe konulan kadro cetvelleri

MADDE 175. — Tasarının 174 ncü maddesi 175 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yeniden seçilmeye ve atanmaya tabi tutulmıyacak olanlar

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yükselmelerde nazara alınacak süre

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Organların görevlerinin devamı

GEÇİCİ MADDE 3. — Tasarının geçici 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Görev

GEÇİCİ MADDE 4. — Kaldırılan, İktisadi Buhran, Muvazene ve Hava Kuvvetlerine Yardım, Esnaf ve Kazanç vergilerine ait dâvalar Dördüncü Dairede; Hayvanlar, Muamele ve İstihlâk vergilerine ilişkin dâvalar Yedinci Dairede, Trafik Resim ve Harcları ile Hususi Otomobil Vergisine ait dâvalar Onbirinci Dairede; çözümlenir.

Görevli dairelere iade edilecek dosya

GEÇİCİ MADDE 5. — Tasarının geçici 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Kazanılmış haklar.

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu kanunun 14 ncü maddesiyle 8 ve 20 nci maddelerinin son fıkrası hükümleri, eski Siyasal Bilgiler (Mülkiye) ve Yüksek İktisat ve Ticaret okulları mezunları hakkında da uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 7. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte 4 ncü derece maaşını kazanılmış hak olarak almakta olan birinci sınıf yardımcılarla bu derecedeki kanunsözcüleri sekizinci maddenin (H) bendi hükmünden istifade ederler.

Üyelikler oranının ertelenmesi.

GEÇİCİ MADDE 8. — Bu kanunun 119 ncü maddesi hükmü, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı yıl süre ile uygulanamaz.

Dışarıdan yapılacak atanmalar

GEÇİCİ MADDE 9. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte boş olan kanun sözcülükleri ile yardımcılıkların 120 nci madde gereğince doldurulması mümkün olmadığı takdirde, dışarıdan gerekli nitelikleri haiz olanlar alınabilir. Bu suretle alınacak olanların yapılacak yeterlik sınavını kazanmaları lâzımdır.

Danıştay dışında alınan kanunsözcüleri ile yardımcıların, buldukları derecelerde, daha önce geçirmiş oldukları süreler ve aldıkları siciller nazara alınır. Ancak, bunların yükselebilmeleri için, Danıştayda en az bir müspet sicil almaları şarttır.

Yürürlük

MADDE 175. — Bu kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütmeye memur olanlar

MADDE 176. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

10 . 6 . 1963

Başbakan <i>İsmet İnönü</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>E. Alican</i>	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>H. Dinçer</i>	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>T. Feyzioğlu</i>
Devlet Bakanı <i>A. Ş. Ağanoğlu</i>	Devlet Bakanı <i>R. Aybar</i>	Devlet Bakanı <i>N. Ökten</i>	Adalet Bakanı <i>A. K. Yörük</i>
Millî Savunma Bakanı <i>İ. Sançar</i>	İçişleri Bakanı <i>H. O. Bekata</i>	Dışişleri Bakanı <i>F. C. Erkin</i>	Maliye Bakanı <i>F. Melen</i>
Millî Eğitim Bakanı V. <i>İ. Sançar</i>	Bayındırlık Bakanı V. <i>F. Melen</i>	Ticaret Bakanı <i>M. Ete</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Y. Azizoglu</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>O. Öztrak</i>	Tarım Bakanı <i>M. İzmen</i>	Ulaştırma Bakanı V. <i>R. Aybar</i>	Çalışma Bakanı V. <i>T. Feyzioğlu</i>
Sanayi Bakanı <i>F. Çelikbaş</i>	Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı <i>C. T. Karasapan</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>F. K. Gökay</i>	

Geçici Ko.

Kazanılmış haklar:

GEÇİCİ MADDE 6. — Tasarının geçici 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Tasarının geçici 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Üyelikler oranının ertelenmesi

GEÇİCİ MADDE 8. — Bu kanununun 120 nci maddesi hükmü, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı yıl süre ile uygulanmaz.

Dışarıdan yapılacak atamalar.

GEÇİCİ MADDE 9. — Bu kanununun yürürlüğe girdiği tarihte boş olan kanunsözcülükleri ile yardımcılıkların 121 nci madde gereğince doldurulması mümkün olmadığı takdirde, dışarıdan gerekli nitelikleri haiz olanlar alınabilir. Bu suretle alınacak olanların yapılacak yeterlik sınavını kazanmaları lâzımdır.

Danıştay dışından alınan kanunsözcüleri ile yardımcılarının, buldukları derecelerde, daha önce geçirmiş oldukları süreler ve aldıkları siciller nazara alınır. Ancak, bunların yükselebilmeleri için, Danıştayda en az bir müsbet sicil almaları şarttır.

Yürürlük.

MADDE 176. — Tasarının 175 nci maddesi 176 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yürütmeğe memur olanlar.

MADDE 177. — Tasarının 176 ncı maddesi 177 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Aylık Tutarı	D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Aylık Tutarı
1	Birinci Başkan	1	2 000	3	Başyardımcı	3	1 500
1	Daire başkanları	11	2 000	4	» »	12	1 250
2	Üyeler	54	1 750	5	1 nei sınıf yardımcı	12	1 100
1	Başkanunsözcüsü	1	2 000	6	2 nei sınıf yardımcı	16	950
3	Kanunsözcüsü	3	1 500	7	3 neü sınıf yardımcı	20	800
4	» »	8	1 250	8	4 neü sınıf yardımcı	24	700
5	» »	9	1 100	9	5 nei sınıf yardımcı	29	600
6	» »	15	950	10	6 nei sınıf yardımcı	35	500

[2] SAYILI CETVEL

Aylık	D.	Memuriyetin nev'i	Ödenek
1 500	3	Kanunsözcüleri ile baş-	} 650
1 250	4	yardımcılar ve birinci sı-	
1 100	5	nıf yardımcıları.	
950	6	Kanunsözcüleri ile ilkin-	} 550
800	7	ci, üçüncü, dördüncü sı-	
700	8	nıf yardımcıları.	
600	9	Beş ve altıncı sınıf yar-	} 400
500	10	dımcılar	

[3] SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık Tutarı	D.	Memuriyetin unvanı	Adet	Aylık Tutarı
4	Özlük işleri müdürü	1	1 250	6	Levâzım müdürü	1	950
6	Özlük işleri müdür yardımcısı	1	950	7	Levâzım şefi	1	800
7	Muamelât şefi	1	800	8	Ayniyat muhasibi	1	700
7	Sicil şefi	1	800	9	Mutemet	1	600
7	Tahakkuk şefi	1	800	9	Ambar memuru	1	600
8	Sicil muhafızı	1	700	6	Daire tabibi	1	950
5	Evrak müdürü	1	1 100	4	Sivil savunma uzmanı	1	1 250
7	Evrak şefi	2	800	6	Kitaplık şefi	1	950
7	Yazı işleri kalem şefi	1	800	8	Kitaplık memuru	1	700
8	Harç memuru	1	700	6	Yayın şefi	1	950
9	Harç memuru	1	600	6	Tasnif şefi	1	950
7	Özel kalem şefi	1	800				

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Aylık Tutarı	D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Aylık Tutarı
7	Tasnif şefi muavini	1	800	9	Birinci mümeyyiz	4	600
7	Mahzen şefi	1	800	10	İkinci mümeyyiz	3	500
10	Mahzen memuru	5	500	11	Birinci sınıf kâtip	36	450
7	Başkâtip	16	800	12	İkinci sınıf kâtip	32	400
8	Zabıt kâtibi	7	700	11	Müracaat memuru	2	450
9	Zabıt kâtibi	7	600	11	Dosya memuru	1	450
10	Tetkik ve tebliğ memuru	15	500	13	Mübaşir	2	350

Geçici Komisyonun değiştirişine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

1	Birinci başkan	1	2 000	3	Başyardımcı	4	1 500
1	Daire başkanları	12	2 000	4	» »	12	1 250
1	Üyeler	59	2 000	5	1 nei sınıf yardımcı	14	1 100
1	Başkanunsözcüsü	1	2 000	6	2 » » »	18	950
3	Kanunsözcüsü	4	1 500	7	3 » » »	22	800
4	» »	9	1 250	8	4 » » »	26	700
5	» »	10	1 100	9	5 » » »	31	600
6	» »	16	950	10	6 » » »	37	500

[2] SAYILI CETVEL

Hükümetin 2 sayılı cetveli aynen kabul edilmiştir.

[3] SAYILI CETVEL

4	Özlük işleri müdürü	1	1 250	9	Mutemet	1	600
6	» » » yardımcısı	1	950	9	Anbar meruru	1	600
7	Muamelât şefi	1	800	6	Daire tabibi	1	950
7	Sicil şefi	1	800	4	Sivil savunma uzmanı	1	1 250
7	Tahakkuk şefi	1	800	6	Kitaplık şefi	1	950
8	Sicil muhafızı	1	700	8	» Memuru	1	700
5	Evrak müdürü	1	1 100	6	Yayın şefi	1	950
7	Evrak şefi	2	800	6	Tasnif şefi	1	950
7	Yazı işleri kalem şefi	1	800	7	» » muavini	1	800
8	Harç memuru	1	700	7	Mahzen şefi	1	800
9	Harç memuru	1	600	10	» Memuru	5	500
7	Özel kalem şefi	1	800	7	Başkâtip	17	800
6	Levâzım müdürü	1	950	8	Zabıt kâtibi	8	700
7	» şefi	1	800	9	» »	8	600
8	Ayniyat muhasibi	1	700				

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Aylık Tutarı	D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Aylık Tutarı
10	Tetkik ve tebliğ memuru	15	500	12	İkinci » »	33	400
9	Birinci mümeyyiz	4	600	11	Müracaat memuru	2	450
10	İkinci »	3	500	11	Dosya memuru	1	450
11	Birinci sınıf kâtip	37	450	13	Mübaşir	2	350